

ЕРИХ КЕСТНЕР

ХВЪРЧАЩАТА КЛАСНА СТАЯ

Превод от немски: Владимир Мусаков, 1982

chitanka.info

ПЪРВОТО ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДГОВОРА

Съдържа разисквания между госпожа Кестнер и нейния син, един поглед към върха Цугшпице, една пеперуда на име Гертруда; една котка на бели и черни петна; малко вечен сняг; една приятна вечер след усилен труд и основателното твърдение, че понякога телетата стават волове.

Този път ще стане истински коледен роман. Всъщност канех се да го напиша още преди две години; а сетне, вече съвсем сигурно, миналата година. Но, както става винаги, все нещо ми попречваше. Докато напоследък майка ми каза: „Не го ли напишеш тая година, няма да получиш нищо за Коледа!“

Това реши всичко. Бързо стегнах куфара си, сложих в него ракетата за тенис, банския костюм, зеления молив и страшно много хартия и когато, запотени и запъхтени, от бързане се намерихме в чакалнята на гарата, запитах: О — А сега накъде?

Защото — съвсем понятно е — да, съчиняваш коледен роман сред най-голямата лятна жегата е много мъчно нещо. Не можеш просто да седнеш и да пишеш: „Беше лют мраз, снегът се сипеше на провала и когато господин доктор Айзенмайер подаде глава през прозореца, двете му уши замръзнаха...“ Искам да кажа, че и при най-добра воля не можеш да пишеш подобно нещо през август, докато лежиш отпуснат като задушено месо на смесения плаж и чакаш всеки миг да получиш слънчев удар! Или не сте съгласни?

Жените са практични. Майка ми намери изход. Пристъпи към гишетото за билети, кимна приветливо на чиновника и запита:

— Извинете, къде има сняг през август?

„На Северния полюс“ — се беше приготвил вече да каже чиновникът, но като позна майка ми, преглътна дръзката забележка и учтиво рече:

— На връх Цугшпице, госпожо Кестнер.

И така, наложи се незабавно да си купя билет за Горна Бавария. Майка ми каза още:

— Да не ми се връщаш у дома без коледния роман! Като ти стане много горещо, ще поглеждаш към снега на Цугшпице Ясно ли е?

В този миг влакът потегли.

— Не забравяй да пращаш дрехите си за пране! — извика в допълнение майка ми.

За да я поразядосам малко, изревах:

— И поливай цветята!

Сете си мамахме с кърпички, докато всеки изчезна от погледа на другия.

И тъй, от две седмици живея в полите на Цугшпице, край голямо тъмнозелено езеро, и ако не плувам или не играя гимнастика или тенис, или пък Карлинхен не ме вози с лодката си, седя на малка дървена пейка сред една просторна ливада, а пред мен има маса, която непрестанно се клати, и на нея пиша моя коледен роман.

Околовърст цветята цъфтят във всевъзможни; багри. Тревичките почтително се прекланят пред вятъра. Пеперудите излитат на разходка. А една от тях, едно голямо пауново око, дори ме спохожда понякога. Кръстих я Гертруда и с нея се погаждахме много добре. Едва ли минава ден, без Гертруда да пристигне, пърхайки с крилца, и доверчиво да кацне върху моите листове.

— Е, как е, Гертруда? — питам аз тогава? Харесва ли ти се още животът?

В отговор тя лекичко вдига и спуща крилца и сетне доволна литва по своя път.

Отвъд, в края на тъмната елхова гора, са струпани голям куп дърва. Върху него се е сгушила котка на бели и черни петна и втренчено ме гледа. Подозирам и почти съм убеден, че е омагьосана. И че ако иска, би могла да говори. Само че не иска. Винаги, когато си паля цигара, тя прави гърбица.

Следобед офейква оттам, защото ѝ става много горещо. И на мене; само че аз оставам. Все пак съвсем не е дребна работа да седиш така — да изгаряш от жегата — и да описваш, да речем, бой със Снежни топки.

Облягам се тогава хубавичко на моята дървена пейка, поглеждам нагоре към Цугшпице, в чиито огромни скалисти бездни блести хладният вечен сняг, и ето че мога да продължа писането! Случват се наистина дни, когато откъм онзи край на езерото, отдето обикновено идват бури, се надигат облаци, преплуват небосвода право към Цугшпице и се трупат пре върха, докато от него вече нищичко не се виждал.

Тогава, разбира се, е свършено с описанието на битките със снежни топки и с другите подчертано зимни събития. Но това не е беда. През такива дни чисто и просто описвам сцени, които се разиграват в стая. Човек трябва да умее да се справя с всичко.

Вечер редовно идва да ме вземе Едуард. Едуард е едно кафяво теленце с мънички рогца, хубавичко като на картинка. Чува се още отдалеч, защото на шията му е окачен хлопатар. Отначало хлопатарът звъни съвсем слабо, понеже теленцето пасе горе на една планинска ливада. Сетне звънът се приближава все повече и повече. И накрая на сцената излиза и Едуард. Измъква се измежду високите тъмнозелени елхи, от устата му се подават няколко жълти маргаритки, сякаш ги е набрал нарочно за мен, и с тромави, бавни крачки прекосява поляната. Идва до моята пейка.

— Какво, Едуард, време ли е вече за почивка? — питам го аз.

Той ме гледа учудено и кима, и хлопатарът му звъни. Но пасе още мъничко, защото тук има великолепни глухарчета и анемони.

И аз написвам още няколко реда. А високо над нас кръжи орел ѝ с все по-тесни серпантини се издига към небето.

Накрая прибирам зеления си молив и погалвам Едуард по топлата гладка кожа. А той ме мушва леко с рогца, за да стана най-сетне. И после двамата тръгваме бавно през хубавата пъстра ливада към дома.

Пред хотела се разделяме. Защото Едуард не живее в хотел, а у един селянин зад съседния ъгъл.

Неотдавна разпитах селянина. И той ми каза; че един ден Едуард сигурно щял да стане голям вол.

ВТОРОТО ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДГОВОРА

съдържа загубата на един зелен молив; забележка във връзка с големината на детските сълзи; презокеанското пътешествие на малкия Йонатан Троц, причината, поради която баба му и дядо му не дошли да го посрещнат; ода на човешкото дебелокожие и настойчив призив към смелите да проявяват разум и към разумните да проявяват смелост.

Всъщност снощи, когато седях лениво в общия салон на хотела, след като се бях нахранил, имах намерение веднага да продължа да пиша. Вечерното сияние по алпийските върхове беше вече изгаснало. Цугшпице и Рифелвенде се изгубиха сред сенките на настъпващата нощ. А от другия бряг на езерото, над потъналата в мрак гора, надничаше усмихната пълната луна.

Тогава забелязах, че съм изгубил зеления си молив. Сигурно беше изпаднал от джоба ми, когато се прибирах. А може и Едуард — хубавото като на картинка теленце — да го бе взел за стрък трева и да го бе глътнал. Тъй или иначе, седях без работа в салона и не можех да пиша. Защото из целия хотел, при все че е много луксозен, нямаше зелен молив, който бих могъл да поискам назаем! Глупава работа, а? В края на краищата взех една детска книга, която авторът ѝ ми беше изпратил, и я зачетох. Но скоро я оставих. Ужасно се ядосах! И ще ви кажа защо. Господинът направо иска да втълпи на децата, които четат книгата му, че те непрекъснато са весели и че просто не знаят какво да правят от щастие! Онзи неискрен господин твърди, че детството било изпечено от първокачествено козуначено тесто.

Как може един възрастен човек да забрави до такава степен детството си, че един ден изобщо да не знае колко тъжни и нещастни могат да бъдат понякога децата? (Използвам случая от все сърце да ви замоля: никога не забравяйте детството си! Обещавате ли ми? Честна дума?)

Защото всъщност няма значение дали плачеш заради счупената си кукла, или пък след години заради изгубения си приятел. В живота никога не е важно защо скърбиш, а само колко скърбиш. Детските сълзи съвсем не са по-дребни и често пъти са доста по-тежки от сълзите на възрастните. Но да не се разберем криво, драги приятели. Не е необходимо да се разнежваме без нужда. Искам да кажа само, че човек трябва да бъде честен дори когато това му причинява болка. Честен до мозъка на костите си.

В коледната история, която ще ви опиша от следната глава нататък, се среща едно момче на име Йонатан Троц; другарите му го наричат Джони. Този малък осмокласник не е главен герой в книгата. Но тук му е мястото, да ви разкажа нещо за живота му. Роден е в Ню Йорк. Баща му бил германец. Майка му — американка. Двамата живеели като куче и котка. Накрая майка му избягала. И когато Джони станал четиригодишен, баща му го завел на нюйоркското пристанище, до един параход, който заминавал за Германия. Купил на момчето билет за парахода, тикнал една десетдоларова банкнота в детското му портмоне и окачил на шията му картонена табелка, върху която било написано името на Джони. Сетне отишли при капитана. И бащата казал:

— Моля ви се, приемоте със себе си детето ми! В Хамбург баба му и дядо му ще го вземат от парахода.

— Дадено, господине — отвърнал капитанът.

И докато го казал, бащата на Джони бил вече изчезнал.

Тъй момченцето пътувало само през целия океан. Пътниците били страшно мили към него, подарявали му шоколад, четели написаното на картонената табелка и казвали:

— Ех, късметлия си ти — още като малко дете да преплаваш голямото море!

След като пътували цяла седмица, пристигнали в Хамбург. И капитанът зачакал край стълбичката за слизане от парахода дядото и бабата на Джони. Всички пътници слезли и потупали момчето още веднъж по бузата. Един учител по латински развълнувано казал: „Дано бъде за твое добро всичко това, мое дете!“ А моряците, които слизали на сушата, му извикали: „Не провесвай нос, Джони!“

И после на борда дошли хората, които трябвало да боядисват пак кораба, та при следния рейс до Америка да изглежда нов-новеничък.

Капитанът стоял на кея, държал момченцето за ръка, поглеждал от време на време ръчния си часовник и чакал. Но не идвали нито бабата, нито дядото на Джони. Пък и не могли да дойдат. Те били умрели още преди много години! Бащата чисто и просто искал да се отърве от момчето и го изпратил в Германия, без да си блъска повече главата какво ще става после.

По онова време Йонатан Троц не разбирал още какво зло са му сторили. Ала той поотраснал и тогава се заредили много нощи, през които лежал буден и плачел. И цял живот не ще смогне да преодолее мъката, която му причинили на четири години, при все че, повярвайте ми, той е храбро момче.

Все пак работата се наредила някак. Капитанът имал една омъжена сестра; оставил момчето при нея, ходел му на гости през време на престоите си в Германия, а когато навършило десет години дал го в интерната при гимназията „Йохан Сигизмунд“ в Кирхберг. (Този интернат впрочем е мястото, където се разиграва нашата коледна история). Понякога Йонатан Троц все още заминава през ваканциите при сестрата на капитана. Хората наистина са много мили към него. Но по-често си остава и през ваканциите в училището. Много чете. И тайно пише разкази.

Може би един ден ще стане писател. Но това не се знае още. Той прекарва цели сутрини или следобеди в просторния училищен парк и разговаря със синигерчетата. Те кацат по ръцете му и го гледат въпросително с бичките си, докато им говори. Понякога им показва едно кафяво малко детско портмоне и десетдоларова банкнота в него.

Описах ви историята на Джони само защото неискреният господин, чиято детска книга четох снощи в общия салон на хотела твърди, че децата винаги били весели и че от блаженство просто им се завивал свят: Нищо не разбира той човек!

Тежката страна на живота съвсем не почва, с изкарването на прехраната. Нито почва, нито пък свършва с това. Но аз не подчертавам тия общоизвестни истини, за да си въобразите сега, че сте кой знае колко важни, ами! И още по-малко, за да ви плаша. Не, не. Бъдете колкото можете по-щастливи! И толкова весели, че от смях да ви заболят тумбачетата! Но запомнете едно: не се самозалъгвайте и

никога не допускайте да ви залъгват. Научете се да гледате неуспехите право в очите.

Не се плашете, ако не сполучите в нещо. Не се разкисвайте, ако нямате късмет. Не провесвайте нос! Кожата ви трябва да загрубее, та да издържа на всичко!

Трябва да се научите твърдо да преглъщате ударите, както се изразяват боксьорите. Трябва да се научите да ги преглъщате и да ги смилате. Инак още при първата плесница, която ви залепи животът, ще бъдете „гроги“. Защото боксьорските ръкавици на живота са дяволски големи, момчета. Ако изядеш една такава плесница, без да си подготвен за нея, достатъчно е след това само някоя от малките стайни мушици да кихне, за да се проснеш с цялата си дължина.

И тъй, не провесвайте нос! Старайте се кожата ви да загрубее! Ясно ли е? Който е проумял първото, вече наполовина е спечелил. Защото въпреки плесниците, които ще изяде, той ще запази достатъчно самообладание, за да използва двете качества, важни в случая — смелостта и разума. И запишете си на челото това, което ще ви кажа сега: смелост без разум е беля; а пък разум без смелост е направо дивотия! Световната история познава много епохи, когато глупави хора са били смели, или пък умни хора — страхливи. Това не е било както трябва.

Едва когато смелите станат разумни и разумните — смели, наистина ще се почувствува онова, което в миналото често пъти по погрешка е било установявано: напредъкът на човечеството.

Впрочем, докато пиша тия едва ли не философски редове, аз пак седя на дървената си пейка сред пъстрата просторна ливада и масата пред мен продължава да се клати. Още преди обед си набавих от бакалницата един зелен молив. И сега пак е късен следобед. На Цугшпице блести току-що падналият сняг. Върху купчината дърва отсреща се е сгушила котката на бели и черни петна и втренчено ме гледа. Тя положително е омагьосана! А откъм планината звънти хлопатарът, окачен на шията на моя приятел Едуард. Скоро той ще дойде да ме вземе и да ме бодне с рогцата си. Пеперудата Гертруда днес не е идвала. Дано не й се е случило нещо!

Да, и утре най-сетне започвам с коледния роман. В него ще става дума за смелчаци и за страхливци, за умници и за глупаци. Нали в един интернат има най-различни деца?

А добре, че се сетих... Знаете ли всички какво е интернат? Интернат, това е един вид училище, гдето учениците живеят. Би могло да се каже също: казарма за ученици. Момчетата живеят там. Ядат в голяма трапезария на дълги маси, които трябва да подреждат сами. Спят в големи спални; сутрин идва домакинът и почва да бие една камбана, която звъни, та се къса. А неколцина дванадесетокласници са инспектори по спалните. Те следят зорко като ловджийски кучета другите да наскочат мигновено от леглата. Някои от момчетата никога не могат да се научат да оправят леглата си както трябва и затова в събота и неделя, когато на другите се разрешава да излязат в града, те остават в занималните и за наказание пишат упражнения. (Чрез това обаче пак не се научават да си оправят добре леглата.)

Родителите на учениците живеят в далечни градове или пък на село, където няма гимназиални училища. И децата отиват при тях на гости само през ваканциите. На някои деца много се иска и след изтичането на ваканцията да си останат в къщи. Други пък, стига родителите им да позволяваха, са готови да останат в училището дори и през ваканцията.

Има освен тях и тъй наречените приходящи ученици. Те са от същия град, в който се намира гимназията, и не живеят в училището, а по домовете си.

Но ето, моят приятел Едуард, хубавичкото като на картинка теленце, вече излиза от тъмнозелената елхова гора.

Втурва се и тромаво препуска напреко през ливадата към мен и към дървената ми пейка. Иде да ме вземе. Трябва да преустановя работата.

Сега то стои до мен и мило ме гледа. И така, извинете ме, че прекъсвам! Утре ще стана рано и най-сетне ще почна да пиша коледния роман. Вчера получих писмо от майка си и тя пита докъде съм стигнал.

ПЪРВАТА ГЛАВА

съдържа едно придвижване по, корниза на училищната фасада, няколко младежи, които вземат уроци па танц, първенецът на ласа, който е в състояние понякога да се разгневи ужасно, една голяма бяла изкуствена брада, доклад за приключенията на „Хвърчащата класна стая“ една театрална репетиция със стихове и неочакваното ѝ прекъсване.

Двеста ниски столчета се разместиха шумно. Двеста гимназисти се изправиха с глъчка на крака и се стълпиха към портала на трапезарията. Обедът в Кирхбергския интернат бе завършил.

— Дяволска работа! — каза на своя сътрапезник осмокласникът Матиас Зелбман. — Ама че ми стърже под лъжичката! На всяка цена ми трябват дващест пфенига за една кесия вчерашни кифли. Имаш ли пари!

Ули фон Зимерман, дребно русокосо момче, измъкна портмонето от джоба си, даде на вечно гладния си приятел две монети по десет пфенига и прошепна:

— Ето, Мац! Само гледай да не те пипнат. В градината е дежурен Хубавия Теодор; Ако, те види да бягаш през портата, спукана ти е работата.

— Я се махай с твоите глупави дванайсетокласници, трепетливо такава! — рече тържествено Матиас и прибра парите.

— И не забравяй да дойдеш в гимнастическия салон! Пак имаме репетиция.

— Вързано е в кърпа! — рече Мац, кимна и изчезна, за да си купи час по-скоро вчерашни кифлички от пекаря Шерф на „Нордщрасе“.

Навън валеше сняг. Коледа се усещаше във въздуха. Човек можеше вече буквално да я подуши. Повечето от учениците тичаха из парка, замеряха се със снежни топки или дебнеха някой да се зададе замислен по алеята и разтърсваха с всички сили дърветата така, че

снегът се свличаше тежко от клоните. Стогласен смях изпълваше градината. Неколцина горнокласници, запалили цигари и вдигнали яките на палтата си, крачеха с достойнство нагоре към Олимп. (Олимп от десетилетия насам наричаха един самотен тайнствен хълм, до който биваше да отиват само ученици от горните класове и на който според един слух имало древни германски жертвеници там всяка пролет се извършваха призрачни церемонии по приемане и посвещаване. Бррр!)

Други ученици останаха в училищната сграда, качиха се в занималните, за да четат, да пишат писма, да подремнат малко след обяда или пък да работят. Откъм стаите ехтеше гръмко свирене на пиано.

На гимнастическото игрище, залежено преди седмица от домакина, се пързалиха с кьнки. Сетне внезапно почна страхотна тупаница. Отборът хокеисти на лед искаше да тренира; Но кьнкьорите отказваха да опразнят залежената площадка. Неколцина петокласници и шестокласници въоръжени със снегориначки и метли, трябваше да почистят леда, пръстите им мръзнеха и те мръщеха яростно лица.

Пред училището се беше струпала възбудена тълпа деца и гледаше нагоре. Защото на третия етаж, пазейки с мъка равновесие, по тесните корнизи на фасадата се придвижваше шестокласникът Геблер, за да се прехвърли в съседната стая.

Беше се залепил до стената като муха и местеше бавно крака в страни, стъпка по стъпка.

Момчетата го гледаха, затаили дъх.

Най-сетне Геблер достигна целта и с един скок се прехвърли през широко разтворения прозорец!

— Браво! — развиваха се зрителите и въодушевено заръкопляскаха.

— Какво става тук? — запита един горнокласник, който дойде с известно закъснение.

— О, нищо особено! — отвърна Себастиан Франк. — Само помолихме Шрайфогел да се подаде на прозореца. Защото Хари не искаше да повярва, че Шрайфогел е кривоглед.

Другите прихнаха да се смеят.

— Ти май си решил да ме поднасяш, а? — запита горнокласникът.

— Ама не, как ще реша такова нещо! — скромно отвърна Себастиан. — Че нали да ви нося, при вашата големина би значело направо да си изкълча ръката.

Горнокласникът предпочете да отмине с бързи крачки.

В този миг дотича Ули.

— Себастиан, трябва да дойдеш на репетиция! — викна му той.

— „Кралят рече, пажът се завтече!“ — издекламира присмехулно Себастиан и бавно препусна нататък.

Пред гимнастическия салон вече стояха три момчета. Джони Троц, авторът на коледната пиеска с вълнуващото заглавие „Хвърчащата класна стая“; Мартин Талер, обединил в личността си първенеца на класа и художника на декорите, и Матиас Зелбман, който винаги беше гладен, особено след обедите, и който искаше един ден да стане боксьор. Той дъвчеше още когато подаде няколко от вчерашните кифлички на малкия Ули, дошъл заедно със Себастиан.

— На! — промърмори той. — Хапни си и ти нещичко, че да станеш голям и силен.

— Ако не беше толкова глупав — каза Себастиан на Мац, — щях да извикам сега: „Как може един разумен човек да плюска толкова много!“

Матиас добродушно сви рамене и продължи да дъвче. Себастиан се повдигна на пръсти, погледна през прозореца и поклати глава.

— Полубоговете пак подскачат танго.

— Напред! — заповяда Мартин и петте момчета влязоха в гимнастическия салон.

Гледката, която се представи пред очите им, явно не им хареса. Десетина горнокласници танцуваха на двойки по паркета. Упражняваха се за часа по танц. Дългият Тирбах беше взел навярно от готвачката една женска шапка назаем и я бе накривил на главата; си. Сега, прегърнат с прекалена елегантност от ръката на своя патнър, той танцуваше като млада дама.

Мартин отиде до пианото, пред което седеше Хубавия Теодор и блъскаше клавишите колкото може по-фалшиво.

— Тия празноглавци! — изръмжа презрително Мати. Ули се скри зад него.

— Принуден съм да ви помоля да преустановите — каза учтиво Мартин. — Искаме да за продължим репетицията на пиесата от Джони

Троц.

Танцьорите се спряха. Хубавия Теодор вдигна ръце от клавишите и високомерно каза:

— Бъдете така добри да почакате, докато престанем да се нуждаем от салона!

Сетне продължи да свири. И дванадесетокласниците отново затанцуваха.

Главата на Мартин Талер, първенеца на осмокласниците, почервения до ушите — с това той бе известен надлъж и шир.

— Престанете, моля! — каза високо той. — Доктор Бьок е разрешил да репетираме в гимнастическия салон от два три часа следобед. Знаете много добре, че е така!

Хубавия Теодор се извъртя върху стола пред пианото.

— Значи тъй говориш на твоя старши по стая, а?

Ули понечи да офейка. Парливите положения не бяха по вкуса му. Но Матиас го държеше здраво за ръкава, гледащ яростно към горнокласниците и мърмореше под носа си:

— Дяволска работа! Дали да ударя един по нагръдника на тоя дангалак.

— Спокойствие! — каза Джони. — Мартин ще уреди въпроса.

Дванадесетокласниците бяха обкръжили малкия Талер сякаш искаха да го изядат. А Хубавия Теодор започна отново да свири своето танго. Тогава Мартин разблъска настрани ония, които го заобикаляха, пристъпи до самото пиано и затръшна капака! От смайване устата на горнокласниците пресъхнаха. Матиас и Джони побързаха да се притекат на помощ. Ала Мартин се справи и без тях.

— Вие трябва да спазвате точно като нас съществуващите разпоредби! — извика възмутено той. — Не си въобразявайте кой знае какво, като по една случайност сте с няколко години по-големи от нас! Оплачете се от мен на доктор Бьок! Но настоявам веднага да напуснете гимнастическия салон!

Капакът на пианото беше паднал върху пръстите на Хубавия Теодор. Прелестното му фотогенично лице се изкриви от яд.

— Почакай само, момченце! — каза заплашително той.

Сетне напусна бойното поле.

Себастиан отвори вратата и с изискана учтивост се поклони пред оттеглящите се горнокласници.

— Тия господа танцьори — каза пренебрежително той, когато дванадесетокласниците бяха вече във, — през часа си по танц се въртят в кръг с разни изписани госпожици и се смятат за ос на Земята. По-добре щеше да бъде да прочетат някога какво пише за жените Артур Шопенхауер.

— Аз намирам, че момичетата са много мили — каза Джони Троц.

— А пък аз имам една леля, дето умее да се боксира — забеляза гордо Матиас.

— Хайде, хайде! — извика Мартин. — Йонатан! Репетицията може да започва.

— Дадено — рече Джони. — И тъй, днес ще минем още веднъж последната картина. Тя още никак не е улегнала. Мац, научил си ролята си безобразно!

— Ако старецът ми знаеше, че играя тук театър, веднага щеше да ме прибере от школото — рече Матиас. — Правя го само заради вас. Пък и кой ли друг освен мене, би могъл да играе ролята на свети Петър, а?

Сетне извади от джоба на панталоните си голяма бяла брада и я окачи под носа си.

Пиесата, която Джони бе написал и която момчетата искаха да представят по Коледа в гимнастическия салон, бе озаглавена, както вече споменахме, „Хвърчащата класна стая“. Състоеше се от пет действия и до известна степен би могла да се нарече почти пророческо произведение. В нея се описваше учебно-образователната система такава, каквато може би щеше да бъде наистина в бъдеще.

В първото действие един гимназиален учител — когото Себастиан Франк трябваше да представи съвсем правдоподобно с помощта на залепени мустаци — заминаваше заедно с целия си клас със самолет, за да преподава уроците по география на самото място. „Обучението се превръща в оглед“ се казваше в един стих от първото действие. Този стих обаче не беше от Джони, а от ужасно остроумния Себастиан, който се канеше да го каже и да разсмее с него учителите. Тъй като рисуваше добре, Мартин, първенецът на класа, беше направил декорите. На една гимнастическа паралелка бе закрепен самолет, изрисуван върху бял картон. Той беше с три перки, три мотора и врата, която се отваряше, така че през нея можеше да се влезе в

самолета (с други думи, в паралелката). Ули Зимерн играеше ролята на сестрата на един от „пътуващите ученици“. Бе измолил от братовчедката си Урзел да му прати една рокличка. А от фризьора Крюгер щяха да заемат руса перука, също като на Гретхен. Перука с дълги плитки. Когато миналата събота излизаха в града, ходиха там и пробваха перуката върху главата на Ули. С нея той бе просто неузнаваем. Човек направо можеше да го помисли за момиче! Наемът за перуката беше пет марки. Но фризьорът Крюгер бе казал, че ако по-късно, когато му дойде времето, всички се бръснат при него, ще им даде перуката под наем на половин цена. И те, разбира се, твърдо обещаха.

Та така. В първото действие класът отлиташе. Във второто действие самолетът кацаше до самия кратер на Везувий. Мартин бе нарисувал толкова хубаво върху един голям картон бълващата огън планина, че тръпки те побиваха. Достатъчно бе само да поставят картоната пред гимнастическия лост, за да не падне Везувий, и тогава вече Себастиан, господин гимназиалният учител, можеше да изнесе своята римувана лекция за същността на вулканите и да изпита учениците си за Херкулан и Помпей, двата римски града, залени от лава. Накрая той си запалваше цигара от пламъка, който Мартин бе нарисувал да излиза от кратера и продължаваше с учениците си пътуването.

В третото действие кацаха при пирамидите край Гиза, разхождаха се пред следващия рисуван картон и Себастиан им обясняваше как са били изградени тия огромни царски гробници. Сетне из една от пирамидите излизаше Джони, гримиран като бледна мумия, в ролята на Рамзес II. При появата си обаче той трябваше да се наведе, защото картонът бе много нисък. Отначало Рамзес произнася възхвала за плодородните води на Нил и за богатата на водата изобщо. После се осведомява как е протекло загиването на света, предречено от неговия звездоброец. Възмущава се много, когато му кажат, че Земята все още съществува. И се заканва да уволни звездоброеца без предупреждение.

Ули, който играеше ролята на момичето, трябва да се изсмее на стария египетски фараон и да му каже, че звездоброецът отдавна е умрял. Тогава Рамзес II прави някакъв тайнствен знак и Ули, напълно омагьосан, трябва да го последва в пирамидата, която бавно се затваря.

Останалите отначало трябва да бъдат опечалени, след това обаче да продължат пътешествието си.

В четвъртото действие „Хвърчащата класна стая“ каца на Северния полюс. Там виждат как земната о се подава из снега и могат да се убедят със собствените си очи, че при полюсите земното кълбо е сплескано. Изпращат снимка по радиото от полюса до кирхбергския ежедневник, чуват от една бяла мечка, представяна от Матиас, увит в кожа, покъртителен химн за самотата сред ледовете и снега, стискат на раздяла мечешката лапа и отлитат.

По недоглеждане на гимназиалния учител, а и поради повреда в лоста за изкачване през петото и последно действие те се озовават на небето. И то право при свети Петър, който седи пред една елха, чете кирхбергския ежедневник и празнува Коледа. Той им разказва, че познава добре техния директор, професор доктор Грюнкерн. Пита ги как е той. И им обяснява, че тук, горе, няма много нещо за гледане. Защото нали небето е невидимо. И не е разрешено да се правят никакви снимки.

Гимназиалният учител пита дали Петър не би могъл да им достави обратно момиченцето, което Рамзес II е отвлякъл в пирамидата. Петър кимва утвърдително, произнася едно заклинание и ето че Ули тутакси слиза от един нарисуван облак! Всички страшно се радват и пеят: „Тиха нощ, свята Нощ“.

Артистите очакваха към тяхната песен да се присъединят и всички зрители — учители и ученици. Тъй представлението във всички случаи щеше да завърши добре.

И така, днес те репетираха последното действие. Свети Петър, тоест Матиас, седеше на един стол пред нарисувана елха и останалите — с изключение на Ули, нали той беше още в пирамидата — страхопочтително го заобикаляха.

Матиас почеса бялата си изкуствена брада и каза с колкото може по-дебел глас:

— *За вас и вашите събратя
привидно само небесата
са достижими. И макар
че вий летите с апарати*

*дори в простори непознати
и гледате през окуляр,
небето е далеч от вас и видим съм едничък аз.*

*Мартин:
Печална орис! В дваисти век
все още сляп да е човек!*

*Себастиан:
Но нека не тъжимо много —
такава днес ни е съдбата...*

*Петър:
Еднички мъртъвците могат
да виждат в цялост небесата!*

*Джони:
А може ли поне да снимам?*

*Петър:
Забрана строга тука има!
Не ни се нравят фотографи.
Изследвай всичко ти, което
съзираш ясно на небето,
но непрозримата...*

При последната дума Матиас заекна. Тя му бе твърде трудна, и при това той забрави текста. Впери поглед в поетическото величие Джони с няма молба да бъде извинен. Джони пристъпи към него и тихо му подсказа.

— Точно така! Имаш пълни право! — рече Мац. — Но знаеш ли как ми стърже под лъжичката! А нък това винаги се отразява ужасно на паметта ми.

Ала след това се съсредоточи, изкашля се и продължи:

Изследвай всичко ти, което

съзираш ясно на небето,
но непрозримата му слава
не се мъчи да разгадаваш!
О, зная как сте възмутени,
щом нещо ви се забрани!
А всъщност колко заблудени
сте в знанията си... Помни:
когато сложното прозреш,
и простото ще разбереш...

Джони:

Пресвети старче, мисля, бъркаш тука.
Съвсем не сме тъй жадни за наука —
и на мнозина не сече умът.

Мартин:

И глупостта към щастие е път!

Себастиан:

Дочухме, че за тебе няма тайни,
и може би видял си от звездите,
че тръгнали по пътища незнайни,
изгубихме едно дете в Египет.
Последва то Рамзес и навсягда
се лута из безкрайни коридори
на мрачна пирамида

Петър:

О, беда!

Но не тъжете, аз ще изговоря
вълшебно заклинание във рими,
затворничето клето да спасиме.
Едно обаче нека помни всеки:
прекъсне ли ме някой — то навеки
ще си остане пленниче, където
го е прибрал Рамзес... И тъй, мълчете!

*Миналото не загива,
стъпките остават вечни,
буквите не се изтриват.
О, ела, излез...*

В този миг вратата на гимнастическия салон се разтвори с трясък! Стихът заседна в гърлото на Матиас. Останалите, изплашени, се извърнаха, а Ули любопитно надникна над изрисувания облак, зад който изчакаваше момента да се появи. В рамката на вратата стоеше едно момче. Лицето и едната му ръка бяха окървавени. Дрехите му бяха раздрани. Момчето яростно захвърли на пода ученическата си фуражка и изрева:

— Знаете ли какво се случи?

— Че откъде ще знаем, Фридолин? — запита дружелюбно Матиас.

— Когато един от външните ученици се връща след часовете в училище, и при това са му смачкали фасона както на теб — каза Себастиан — то...

Ала Фридолин го сряза.

— Остави сега настрана дрънканиците! — викна той. — Учениците от реалката ме нападнаха по пътя към къщи, мен и Кройцкам. Задигнаха и тетрадките по диктовка, които трябваше да занесем за преглед на неговия старец!

(Бащата на Кройцкам беше учител по немски в гимназията „Йохан Сйгизмунд“.)

— Дяволска работа! Значи задигнаха и тетрадките по диктовка? — запита Матиас. — Чудесно!

Мартин погледна приятеля си Джони.

— Достатъчно ли сме?

Джбни кимна утвърдително.

— Тогава напред! — извика първенецът на класа. — През плета в градинките. Но без никакво протакане! Ще се съберем при Непушача!

Втурнаха се бързо навън. Ули тичаше до Матиас.

— Ако ни пипне сега Хубавия Теодор, свършено е с нас! — прошепна задъхан той.

— Че тогава остани си тук — рече Матиас.

— Да не си луд? — запита обидено малкият.

— Шестте момчета бяха стигнали до края на парка, покатериха се по оградата и се прехвърлиха от другата ѝ страна.

Матиас още не беше свалил дългата изкуствена брада от лицето си.

ВТОРАТА ГЛАВА

съдържа някои подробности за Непушача; три правописни грешки; страхът на Ули от страха: военен съвет в железопътния вагон; изпращането на разузнавача Фридолин; причината, поради която бе нападнат Кройцкам; и едно бягство на дълго разстояние, в което участвуват петима души.

Непушача — тъй наричаха те един човек, чието истинско име изобщо не знаеха. Но не му викаха Непушача, защото не пушеше; той пушеше дори твърде много. Често му ходеха на гости. Ходеха му на гости тайно и го обичаха. Обичаха го почти толкова, колкото училищния си възпитател доктор Йохан Бьок. А това значи много.

И го наричаха Непушача, защото в малката му градина имаше бракуван железопътен вагон, в който той живееше зиме и лете; а този вагон се състоеше само от второкласни купета за непушачи. Когато преди година се беше заселил в градинския квартал, той го бе купил за сто и осемдесет марки от Германските държавни железници, бе го преустроил малко и сега живееше в него. Не беше откачил от вагона малките бели табелки, на които пишеше: „За непушачи“.

През лятото и есента в градинката му цъфтяха великолепни цветя. Като привършеше с пресаждането, поливането и плевенето им, той сядаше сред зелената трева и зачиташе някоя от многото си книги. През зимата, то се знае, живееше най-вече във вагона. Отопляваше чудноватата си къща с малко желязно кюмбе, чийто синкавочерен кюнец се подаваше от покрива, и понякога ужасно димеше.

Подаръците за Коледа трябваше да му поднесе Джони. (Този път Джони оставаше в училището и през ваканцията, защото капитанът бе на път към Ню Йорк). Бяха събрали пари и бяха направили вече някои от подаръците: топли чорапи, тютюн, цигари и един черен пуловер. Надяваха се че той ще му бъде по мярка. Във всеки случай бяха уговорили с продавача да го сменят, ако стане нужно.

Мартин, който разполагаше с много малко пари, защото родителите му бяха бедни и плащаше в интерната прловин такса, бе нарисувал за Непушача една картина. Тя се наричаше „Заселникът“ и на нея можеше да се види един мък, седнал сред пъстри цветя в градинката си. Край плета стояха и му махаха с ръка три момчета, към които той гледаше приветливо и все пак тъжно. По раменете и ръцете му бяха накацали малки доверчиви синигерчета и червеношийки; а на главата му виеха хоро пъстри пеперуди.

Много хубава беше картината. Мартин бе работил над нея най-малко четири часа.

С тия неща Джони трябваше да изненада Непушача вечерта срещу Коледа. Знаеха, че ще бъде сам-самичък. И им беше мъчно.

Вечер той винаги обличаше най-хубавия си костюм и слизаше в града. Беше им казал, че дава уроци по пиано. Но при все че не му възразяваха, те не вярваха. Руди Кройцкам, който бе външен ученик и много обикаляше из града, твърдеше, че вечер, до късно през нощта, Непушача свири на пиано в кръчмата „Последният кокал“ в предградието и че за свиренето си получава марка и половина и топла вечеря.

Наистина това не беше доказано, но колкото за възможно — беше. Пък и на тях им бе безразлично. Едно бе сигурно: че той е великолепен, Умен мъж и че навярно през живота му го бяха сполетели много нещастия. Не приличаше на човек, който още от самото начало си е поставил за цел да дрънка на пиано шлагери в задцмени кръчми.

Често се бяха обръщали тайно към него за съвет. Най-вече тогава, когато не им се щеше да питат своя училищен възпитател. Прякорът на доктор Блок беше Юстус. На латински това значи Справедливецът! Защото Блок беше справедлив. И точно затова момчетата го почитаха толкова.

Но понякога те се нуждаеха от съвет в случаи, когато правдата и неправдата трудно можеха да се разграничат. Тогава не се доверяваха на Юстуса, а бързо прескачаха през оградата, за да питат Непушача.

Мартин, Джони, Себастиан и раненият външен ученик Фридолин влязоха в опустялата заснежена градина. Мартин почука. Сетне и четиримата изчезнаха в железопътния вагон.

Матиас и Ули останаха пред градинската порта.

— Май че пак ще падне славна тупаница! — отбеляза със задоволство Матиас.

А Ули каза:

— Трябва да гледаме преди всичко да си приберем обратно тетрадките.

— Не думай! — възрази Матиас. — Имам смътното чувство, че пак съм надраскал страхотни дивотии. Слушай, малкият, провинция с „а“ ли се пише накрая?

— Не — отговори Ули, — с „я“.

— Аха! — рече Матиас. — Значи това съм го сбъркал. Ами профизии? С „ф“?

— Не, с „в“.

— А накрая?

— С две „и“.

— Дяволска работа! — рече Матиас. — В две думи три грешки. Истински рекорд! Гласувам реалистите да ни върнат Кройцкам, а тетрадките по диктовка да задържат.

Помълчаха малко. Ули зъзнеше и пристъпваше от крак на крак. Накрая каза:

— Въпреки това съм готов още сега да се сменя с тебе, Мац. Вярно е, че не правя толкова грешки по диктовка. А също и по смятане. Но ужасно бих се радвал да имам слабите ти бележки, ако освен тях имам и смелостта ти.

— Това са дивотии на квадрат! — заяви Матиас. — Моята глупост е несъкрушима. Старецът може да ми взима частни учители колкото си ще. Не ги разбирам тия бърканици и толкова! Пък и, откровено казано, не ща и да знам как се пише провинция, профизии или пък въртелешка. Един ден ще стана световен шампион по бокс и няма да ми трябва никакъв правопис. Но ти, стига да искаш, можеш да не бъдеш такъв бълзливек!

— Нямаш представа! — рече угнегено Ули и разтърка премръзналите си пръсти. — Какво ли не съм правил, да се отърва от тази страхопъзльовщина — с думи не мога ти го описа! И все се заричам да не бягам и да не се оставям да ме унижават. Заричам се, и то твърдо! Но щом работата стане сериозна, побягвам! Ах, отвратително е да чувствуваш, че другите ти нямат капка доверие!

— Е, чисто и просто трябва да сториш някога нещо, с което да им спечелиш уважението — каза Матиас. — Нещо съвсем диво. Ей такава, че да си кажат: „Дявол да го вземе, та тоя Ули бил мъж и половина! Колко сме се заблуждавали с него!“ Не мислиш ли и ти така?

Ули кимна утвърдително, сведе глава и зарита с върховете на обувките си една от летвите на оградата.

— Мръзна като циганин! — заяви най-сетне той.

— И нищо чудно — рече Матиас строго. — Прекалено малко ядеш! Просто е срамота. На човек му е жал да те гледа. А на всичко отгоре сигурно ти е мъчно и за дома, а?

— Е, не чак толкова — отвърна тихо Ули. — Само понякога вечер, горе в спалнята, когато оттатък, в пехотните казарми, свирят за вечерна проверка.

Той се засрами.

— А пък аз пак умирам от глад! — извика Матиас, възмутен сам от себе си. — Същото беше и днес сутринта през време на диктовката. Ужасно ми се искаше да запитам стария Кройцкам не може ли да ми пробута назаем един сандвич. А пък вместо това трябваше да си напъвам мозъка дали разни глупави думи се пишат с „а“ или с „я“!

Ули се засмя и каза:

— Мац, смъкни най-сетне бялата брада от лицето си.

— Олеле, още ли виси на физиономията ми той дюшек? — запита Матиас. — Всъщност друго от мен човек не може и да очаква!

Пъхна брадата в джоба си, направи куп снежни топки и почна с всички сили да ги праща към комина на Непушача. Две от тях попаднаха в целта.

Във вътрешността на железопътния вагон останалите четири момчета седнаха неспокойно на протритите плюшени пейки. Техният приятел, Непушача, съвсем не бе стар. Може би тридесет и пет годишен. Носеше анцуг, закопчан догоре и се беше облегнал на плъзгащата се врата на едно от купетата. Пушеше с малка английска лула и усмихнат слушаше подробния доклад на Фридолин за нападението. Най-сетне момчето свърши.

Себастиан каза:

— Най-умното ще бъде Фридолин веднага да си плюе на петите и да разузнае незабелязано у Кройцкамови дали междувременно Руди

не се е върнал и донесъл ли е тетрадките по диктовка.

Фридолин скочи на крака и погледна Непушача. Той кимна утвърдително.

А Мартин извика:

— Ако се окаже, че Руди не се е прибрал още, ще трябва да посветиш в тайната и домашната прислужница, та учителят да не разбере какво е станало.

— А сетне — рече Себастиан — ще дойдеш пред дома на Егерланд. Ще те чакаме там. И ако дотогава оная банда не е върнала още Руди и тетрадките, ще свием сърмите на Егерланд. Той е ръководил нападението. Него трябва да държим. Може да го вземем като заложник, а после да преговаряме с останалите реалисти и да го разменим срещу: Руди.

— Добре! — каза Фридолин. — Къде живее Егерланд, знаете. Нали? Улица „Лесничейска“ Довиждане! Но там да сте!

— В кърпа е вързано! — извикаха останалите.

Фридолин подаде на Непушача своята издраскана от враговете ръка, превързана сега с носна кърпа, и стремително се понесе навън. Останалите момчета също се изправиха.

— А сега, обяснете ми поне — рече Непушача с ясния си глас, от който лъхаше успокоение — откъде е хрумнало на Егерланд и на останалите реалисти да пленяват сина на вашия учител и да конфискуват научните ви трудове.?

Момчетата се умълчаха. Сетне Мартин каза:

— Задачата е тъкмо за нашия поет. Джони, разкажи!

И Джони взе думата:

— Това нападение има дълга предистория — обясни той. — Враждебното отношение на реалистите към нас е до известна степен праисторическо. Казват, че и преди десет години е било съвсем същото. — Това е вражда между училищата, не между учениците. Учениците вършат наистина само онова, което им предначертават летописите на гимназиите. През миналия месец, когато бяхме пуснати в града, ние задигнахме от игрището им едно знаме. Нещо като разбойнически флаг. С отвратителен мъртвешки череп, нарисуван на него. Отказахме; да им върнем плячката. И те се оплакаха по телефона на Юстуса. Той ни дигна страхотен скандал. Но ние не издавахме нищо. Тогава той ни заплаши, че ако до три дни знамето не бъде в

ръцете на реалистите, ще ни забрани да го поздравяваме в продължение на две седмици.

— Странно заплашване — рече Непушача и замислено се усмихна. — Е, и подействува ли то?

— Като рициново масло! — рече Джони. — Още на следния ден реалистите си получиха знамето. Беше паднало сякаш от облаците в училищния им двор.

Тук Себастиан прекъсна Джони.

— В цялата работа имаше само едно черно петно. Знамето беше малко поразкъсано.

— Малко множество поразкъсано — поправи го Мартин.

— И сега те ще искат да излеят отмъщението си върху тетрадките по диктовка — приключи доклада, както винаги остроумният Себастиан.

— Е, потегляйте тогава на праисторическата си война — каза Непушача. — Може и аз да дойда на бойното поле на улица „Лесничейска“ и да превържа ранените. Ще трябва само набързо да се преоблека. А вашият Юстус все повече ми се харесва.

— Да — извика въодушевено Мартин, — доктор Бък е великолепен човек!

Непушача трепна.

— Как се казва вашият Юстус?

— Доктор Йохан Бък — рече Джони. — Да не би да го познавате?

— Че откъде-накъде — отвърна Непушача. — Познавах на времето някого с подобно име... Но тръгвайте сега по „пътеката на войната“, хотентоти такива! И да няма пукнати глави! Нито ваши, нито на другите. Аз ще пхна само още един брикет в камината си и ще се преоблека.

— Довиждане! — викнаха трите момчета и хукнаха през градината.

Вън Себастиан каза:

— Обзалагам се, че той познава Юстуса.

— Това, никак не ни влиза в работата — заяви Мартин. — Ако иска да му, иде на гости, сега вече знае адреса.

Налетяха на Матиас и Ули.

— Е, най-последно! — изръмжа Матиас. — Ули вече почти замръзнал.

— Дългото тичане стопля — рече Мартин. — Напред!
И се понесоха към града.

ТРЕТАТА ГЛАВА

съдържа завръщането на Фридолин; един разговор за най-чешитския първенец на класа в цяла Европа; най-новите ядове на госпожа Егерланд; един пеши пратеник на кон; неприемливи условия; един сполучлив военен план, и още по-сполучливото предложение на Непушача.

Все още валеше рняг. Дъхът на тичащите момчета димеше, сякаш пушеха дебели пури; Пред кино „Еден“ на площада „Барбароса“ стояха неколцина външни седмокласници. Искаха да гледат филма и чакаха-да отворят киното.

— Продължавайте спокойно нататък! — извика Мартин на приятелите си. — Ще ви настигна.

Сетне пристъпи към седмокласниците.

— Бихте могли да ни направите една услуга — каза той — Зарежете киното! Реалистите са пленили Кройцкам и трябва да го измъкнем.

— Веднага ли да дойдем? — запита седмокласникът Шмиц.

Той беше нисък и закръглен като топка и му казваха Буренцето.

— Не — рече Мартин. — Бъдете след четвърт час на ъгъла на улица „Овощарска“ и „Лесничейска“, Доведете още няколко момчета. Но като тръгнете, движете се поотделно. И тикнете фуражките в джоба. Инак реалистите ще разберат преждевременно, че готвим нещо.

— Дадено, Мартин! — каза Буренцето.

— И тъй, разчитам на вас.

— В кърпа е вързано! — извикаха седмокласниците.

А Мартин, запъхтян, продължи да тича. Настигна другарите си и тъй като искаха да останат незабелязани, ги поведе по околни пътища към улица „Лесничейска“. На ъгъла с „Овощарска“ спряха.

Малко след това долетя като светкавица Фридолин.

— Е? — запитаха всички в хор.

— Руди още не се е прибрал в къщи — каза той съвсем задъхан. — За щастие домашната прислужничка не е чак толкова тъпа, колкото изглежда. Ако старият Кройцкам запита, ще му каже, че Руди е поканен да яде у нас.

— Значи става сериозно! — отбеляза със задоволство Матиас. — Влизам веднага в номер седемнадесет и разбивам Егерланд на атоми.

— Ще стоиш тук! — заповяда Мартин: — Няма да се оправим само с пердах. А дори и да откъснеш главата на Егерланд, пак няма да знаем къде са тикнали Кройцкам, и тетрадките. Почакай. Ще ни потрябваш и ти.

— Това е задача за мен — каза Себастиан Франк и имаше пълно право. — Ще ида като парламентъор. Може би ще успеем да уредим работата с преговори.

— Тъкмо ти приляга! — изсмя се пренебрежително Матиас.

— Ще мога поне да подразбера къде е Руди — рече Себастиан. — А и това е нещо.

Той тръгна. Мартин го поизпрати малко. Матиас се облегна на един електрически стълб, извади от джоба си тефтерче и почна да мърда устни, като че смята. Ули пак зъзнеше.

— Какво пресмяташ бе, Мац? — запита той.

— Дълговете си — печално призна Матиас. — Просто ще изям и ушите на моя старец.

Сетне затвори бележника, прибра го и каза:

— Фридолин, бутни ми някой грош назаем! В полза на справедливата кауза. Най-късно в други ден ще си го получиш. Старецът ми писа, че пратил пари за път и освен тях още двайсет марки. Ако не ям сега, после не ще мога да се бия.

— Та това е истинско изнудване! — рече Фридолин и му даде десет пфенига.

Матиас полетя като стрела към най-близката пекарница. Когато се върна, той блажено дъвчеше. Покани и другите да си вземат от кесията, в която имаше кифлички. Но останалите не искаха. Фридолин напрегнато поглеждаше какво става зад ъгъла. А Джони се взираше във витрината на една бакалница, сякаш там бе изложено най-малко съкровището на инките. Знаеха вече той негов навик. Винаги, когато наблюдаваше нещо, той се пулеше тъй, сякаш никога дотогава не го

беше виждал. И сигурно затова говореше толкова малко. Непрекъснато бе зает с гледане и слушане.

В този миг Мартин сви край ъгъла, но само им кимна и изчезна в ъгловата къща на улица „Овощарска“.

Ули се радваше на добрия апетит на Матиас и каза:

— Ама и Мартин е момче и половина, а? Как изхвърли само одеде горнокласниците от гимнастическия салон!

— Мартин безспорно е най-чешитският класен първенец в цяла Европа — рече Матиас, без да престава да дъвче. — Отвратително прилежен е и при все това не е зубрач. Откак е в даскалото, винаги е бил пръв по успех и въпреки това участва във всяка сериозна тупаница. Плаща половин такса и получава стипендия, но не позволява на никого да го унижава. И независимо от това дали насреща му са горнокласници, или даскали, или пък махараджи — прав ли е, държи се като стадо побеснели маймуни.

— Струва ми се, че той е взел за образец Юстуса — каза Ули, сякаш издаваше някоя голяма тайна. Г-н Мартин обича справедливостта, точно както я обича и Юстус. И навярно ще стане мъж на място като него.

Себастиан позвъни у Егерландови, на третия етаж на „Лесничейска“ 17. Отвори му някаква жена и намусено го изглежда.

— Аз съм съученик на вашия син — каза Себастиан. Може ли да поговоря с него?

— Днес къщата ни заприлича вече на гълъбарник! — промърмори недоволно жената. — Какво ви е прихванало всичките? Един взима ключа от избата, за да приберял там шейната си. На друг му трябвало на всяка цена въжето за простиране. А другите току се мъкнат вътре и ми цапат килимите.

Себастиан изтърка обувките си в сламената изтривалка и запитва:

— А сам ли е сега синът ви, госпожо Егерланд?

Тя кимна недоволно и го пусна да влезе.

— Ето стаята му — рече тя и посочи една вратав дъното на коридора!

— Ах, да не забравя! — каза момчето. — Получихте ли си обратно ключа от избата?

— Да не искаш и ти да оставяш там шейна? — изръмжа тя.

Себастиан поклати глава отрицателно.

— Не е абсолютно необходимо, уважаема госпожо Егерланд — рече той и без да чука, влезе в стаята на вражеския предводител.

Реалистът Егерланд се смая толкова, че подскочи от стола си.

— Какво значи това? — извика той. — Гимназист?

— Аз съм, тъй да се каже, нещо като конен пратеник — рече Себастиан. — Ида като парламентъор и моля това да се има предвид.

Егерланд смръщи чело.

— Вържи си тогава поне бяла кърпа над лакътя. Инак, ако те пипнат моите хора, зле ще си изпатиш.

Себастиан измъкна от джоба си носна кърпа и усмихнато каза:

— Не е вече съвсем бяла.

Сетне с помощта на лявата ръка и на зъбите си я върза над лакътя на дясната.

— И тъй, какво искаш? — запита Егерланд.

— Приканваме ви учтиво да ни предадете гимназиста Кройцкам и тетрадките по диктовка.

— Какво предлагате в замяна?

— Нищо — отвърна хладно Себастиан. — Нашите хора са в настъпление и ако не предадете пленника доброволно ще го освободят.

Егерланд прихнада се смее.

— Най-напред трябва да знаете къде е. И после — да го освободите. А това са две неща, които струват много време, драги мой.

— Протестирам срещу всякакъв вид интимност! — отговори строго Себастиан. — Не съм „твой драг“, ясно ли е? Освен това позволявам си да изтъкна, че вие не сте в състояние да предприемете каквото и да било с Руди Кройцкам. Да не смятате да го криете с дни? Това може да ви излезе доста солено. Но да говорим по същество. Какви условия поставяте вие?

— Трябва да изпълните едно единствено условие — каза Егерланд. — Да ни напишете веднага писмо, за да ни се извините, че сте разкъсали знамето ни, и да ни помолите да ви върнем пленника и тетрадките.

— В противен случай?

— В противен случай ще изгорим тетрадките по диктовка и Кройцкам ще си остане пленник. Мога да го съобщя още отсега: ако не напишете писмото, той ще остарее при нас! А освен това яде и плесници. Всеки десет минути по шест парчета.

Себастиан каза:

— От само себе си се разбира, че условията са неприемливи. За последен път приканвам да ни се предаде без каквито и да било условия Кройцкам с тетрадките.

— Нямаме такова намерение! — отвърна решително Егерланд.

— Тогава моята мисия тук е свършена — рече Себастиан. — След около десет минути ние ще пристъпим към освобождаването на пленника.

Егерланд взе от масата една черна кърпа, отвори прозореца, окачи кърпата отвън и изрева към двора:

— Ахой!

Сетне затвори прозореца, изсмя се подигравателно и каза:

— Заповядайте, вземете си го!

Двамата се поклониха враждебно един на друг и Себастиан напусна жилището с най-голяма бързина.

Когато се завърна при своите, седмокласниците току-що бяха пристигнали под предводителството на Буренцето. Двадесетина момчета стояха на улица „Овощарска“ и пръстите на краката им мръзнаха. Чакаха с нетърпение парламентъора.

— Трябвало да им напишем писмо, с което да им се извиним заради скъсаното знаме — докладва Себастиан. — А освен това трябвало да ги замолим писмено да ни върнат пленника и тетрадките.

— Та да ни се смеят после и кокошките! — викна Матиас. — Напред, деца! Да ги набутаме в казана!

— Но къде се губи Мартин? — запита угрижено Ули.

— И къде ли е всъщност Кройцкам? — запита Джони Троц.

— Мисля, че са го заключили и вързали в избата на Егерландови — рече Себастиан. — Майката на Егерланд спомена нещо подобно. Искали са от нея ключа за избата. И едно въже за простирание.

— И тъй, да почваме представлението! — викна Буренцето.

И на другите вече не им се чакаше.

В този миг се зададе тичешком Мартин.

— Тръгвайте! — извика той. — Те се събират вече в двора.

Себастиан докладва на първенеца на класа.

— Ами къде беше изчезнал ти през цялото време? — запита Ули! Мартин посочи към ъгловата къща на улица „Овощарска“.

— Оттам се вижда в двора на Егерландрви. Оня провеси една черна кърпа и изрева: „Ахой!“ — и сега цялата банда наизскача от съседните къщи.

Огледа се й преброи момчетата.

— Достатъчно сме — рече той успокоен.

— Да не би да знаеш дори и къде са тикнали Кройцкам? — запита ревниво Себастиан.

— Да. В избата на Егерландови. И неколцина реалисти го пазят. Трябва да ударим веднага. Инак оттатък ще се съберат още повече. Трябва да атакуваме двора и да превземем избата. Половината от нас под командата на Джони ще нахлуят в къщата откъм улицата. Другата половина под мое ръководство ще удари във фланг през оградата, откъм ъгловата къща, където току-що бях. Но няколко минути по-късно.

— Почакайте за миг — каза някой зад тях.

Извърнаха се уплашени.

Непушача ги гледаше усмихнат.

— Добър ден! — извикаха всички дружно и отвърнаха на усмивката му.

— Тъй както сте го намислили, разбира се, не става — заяви той. — Егерланд е събрал вече трийсет момчета. Току-що ги видях. Освен това от вашата война ще се вдигне такава врява, че ще докарате дежурната полиция.

— И тогава и двете училища ще се научат — каза зъзнецият Ули. — И ще стане скандал. Тъкмо пред ваканцията.

Матиас строго погледна малкия.

— Е, че така си е — рече смутено Ули. — То не е, защото се страхувам за себе си, Мац.

— И тъй какво ни съветвате вие? — запита Мартин.

— Виждате ли строителната площадка ей там, отвъд? Ще поканите реалистите да се срещнат там с вас. И тогава ще устроите двубой. Защо да се изпобият всички? Всяка от двете страни ще излъчи по един представител. Достатъчно е да се опердашат двама. Ако спечели вашият представител, те ще трябва безусловно да ви предадат пленника.

— Ами ако спечели реалистът? — запита иронично Себастиан.

— Дяволска работа! — рече Матиас. — Да не би да си се побъркал внезапно? Ще изям само набързо още една кифличка. — Той бръкна в кесията и започна да дъвче. — Реалистите ще излъчат Ваверка. Ще го ликвидирам с лявата си ръка.

— Добре! — рече Мартин. — Да опитаме тъй! Себастиан, поемай и ги доведи на строителната площадка! Ние отиваме там.

— Направете за всеки случай една камара снежни топки! извика Себастиан. — Ако нещо се обърка. След това изчезна тичешком зад ъгъла.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

съдържа двубой с технически нокаут; отмятането на реалистите от дадената дума; душевната борба на Егерланд; тайнственият боен план на Мартин; многобройни плесници в избата; купчинка пепел; разрешение за победа и оттеглянето на Егерланд.

От едната страна на строителната площадка стояха гимназистите, от другата — учениците от реалното училище. Хвърляха си сърдити погледи. По средата на площадката се състоя формалната среща на двамата предводители. Парламентьорът Себастиан придружаваше Егерланд.

— Нашите противници са съгласни с предложението — каза той на Мартин. — Значи двубоят ще се състои. Като свой представител те излъчват Хайнрих Ваверка.

— От наша страна ще излезе Матиас Зелбман — заяви Мартин. — Той предлага турнирът да се смята за приключен, ако един от двамата напусне ринга или не е в състояние повече да се защитава.

Егерланд погледна към Ваверка — едро, набито момче. Ваверка мрачно кимна и Егерланд каза:

— Приемаме условията на борбата.

— Ако нашият представител победи — заяви Себастиан, — ще ни предадете без каквито и да било условия пленника и тетрадките. Ако спечели Ваверка, можете да, ги задържите.

— И тогава ще напишете извинително писмо, така ли? — запита подигравателно Егерланд.

— Във всеки случай тогава ще преговаряме наново — каза Мартин; — Ако се стигне дотам, може да напишем дори писмото. Но най-напред ще се състои дуелът.

— Моля предводителите да се завърнат при хората си! — извика Себастиан.

Сега мястото между двете враждебни войскови части се опразни. Вляво от редиците на реалистите се отдели Ваверка. Отдясно се приближи Матиас.

— Ахой! — викнаха реалистите.

— Напред! — изреваха гимназистите.

И ето, двамата борци стояха един срещу друг и се дебнеха.

Бе станало тихо. Всички очакваха започването на враждебните действия. Изглеждаше, че нито единият, нито другият иска да почне.

Изведнъж Ваверка светкавично се наведе и дръпна краката на противника си. Матиас се просна по гръб със цялата си дължина върху снега. Ваверка се хвърли отгоре му и почна да го налага. Реалистите виеха от възторг. Сърцата на гимназистите се свиваха от уплаха; а Ули, който цял се тресеше от студ и вълнение, непрекъснато мълвеше под носа си:

— Мац, моля ти се, внимавай много! Мац, внимавай! Маценце, дръж се!

Внезапно Матиас докопа дясната ръка на Ваверка и бавно и безпощадно почна да я извива. Ваверка ругаеше като файтонджия. Но това не му помогна. Принуди се да отстъпи и се претърколи встрани. Сега вече Матиас сграбчи главата на Ваверка и натика лицето на противника си дълбоко в снега. Реалистът безпомощно зарита с крака. Не му достигаше въздух.

Матиас неочаквано го пусна, отскочи три крачки назад и зачака следното нападение. Лявото му око беше подпухнало.

Ваверка се изправи с пъшкане, изплю четвърт кило сняг и яростно се хвърли срещу Матиас. Но той се приведе ниско, спъна го и реалистът изхвърча над него като щука. Пак сред снега Матиас се извърна към приятелите си и извика:

— Едва сега почвам!

Ваверка стана, сви ръце в пестници и зачака. Матиас се приближи към него, замахна и го удари. Другият отвърна на удара му. Кратко време се биха тъй, без явни предимства за единия или другия. Сетне Матиас се наведе. Ваверка смъкна юмруци, за да защити тялото си. Ала Мац бързо скочи, замахна и тресна реалиста по незащитената брадичка.

Ваверка се олюля, завъртя се като пиян в кръг и не можа да вдигне вече ръце. Беше напълно замаян.

— Удряй, Мац! — изкрещя му Себастиан, — Довърши го!

— Не! — извика Матиас. — Нека по-напред се съвземе отново.

Ваверка се наведе с усилие и натика една порция сняг под яката на дрехата си. Това му помогна да се опомни. Вдигна пак пестници и се втурна към Матиас. Мац отскочи встрани. И Ваверка префуча край него. Реалистите изреваха:

— Ахой!

Ваверка спря, извърна се като бик на арена и изръмжа:

— Ела ми само по-наблизо, хлапако!

— Ей сега! — рече Матиас.

Пристъпи към него и тикна юмрук под носа му. Побеснял от яд, Ваверка го удари по пестника. Така лицето му отново остана открито и сега вече той получи такъв удар зад ухото, че седна на земята. Скочи отново, заклатушка се като пьян към Матиас и беше отблъснат с няколко звънки плесници. Но те вече не бяха необходими Той бе окончателно победен.

Матиас хвана беззащитния си противник за раменете, обърна го с гръб към себе си и го изрита от бойното поле. И Хайнрих Ваверка се запрепъва като кукла с курдисана пружина към занемялата от смайване група на реалистите. Ако не го бяха спрели, щеше да продължи да се клатушка, и по-нататък.

Матиас бе посрещнат с въодушевление. Всички стиснаха ръката му. Ули цял сияеше.

— Ама че страхове брах заради тебе! — рече той. — Боли ли те много окото?

— Никак! — изръмжа победителят трогнат. — Впрочем запази ли последната ми кифла?

Малкият му подаде кесията и Матиас отново задъвка.

— Хайде сега бързо да измъкваме Кройцкам! — викна Буренцето.

Това обаче не стана. Появи се Егерланд. По лицето му пролича смущение. Той каза:

— Ужасно съжалявам. Хората ми не искат да ви предадат пленника.

— Но как е възможно! — каза Мартин. — Нали още от самото начало се уговорихме съвсем точно. Не можете току-тъй да се отмятате от думата си!

— Споделям напълно твоето мнение — отвърна съкрушено Егерланд. — Но те отказват да ми се подчинят. Нищо не мога да сторя.

Мартин отново се изчерви до уши.

— Просто да не повярваш! — извика той. — Нима у твоите хора няма и капка почтеност?

— Дяволска работа! Ако знаех само — рече, без да престава да дъвче Матиас, — щях да скълцам Ваверка на кайма. Ули, как се пише кайма?

— С „и кратко“ — отвърна Ули.

— На кайма с „и дълго“ щях да го скълцам — рече Матиас.

— За мен тая история е ужасно неприятна — каза Егерланд. — Аз наистина споделям вашето мнение, но все пак не трябва да зарязвам хората си. Нали?

— Естествено — каза Себастиан. — Ти чисто и просто нямаш късмет. Ти си типичен пример за конфликт с дълга. Такова нещо неведнъж се е случвало в историята.

Непушача бавно прекоси площадката, кимна с уважение на Матиас и се осведоми какво става. Себастиан му докладва за положението на нещата.

— Гръм и мълния! — каза Непушача. — Нима сред днешните момчета се намират такива негодници? Съжалявам, че ви предложих двубоя, Мартине. Такова нещо, разбира се, е възможно само между почтени хора.

— Имате пълно право, господине! — рече Егерланд. — Единственото, което мога да сторя, е да се поставя на разположение на гимназията като заложник. Мартин Талер, аз съм ваш пленник!

— Браво, момчето ми! — каза Непушача. — Но това, разбира се, няма никакъв смисъл. Колко момчета още ще бъдат затваряни днес?

— Добре! — каза Мартин. Лицето му беше сериозно и бледо. — Ти си човек на място. Върни се при хората ей и им съобщи, че след две минути ще ви нападнем. Това впрочем ще бъде последната борба между нас и вас. Няма да се бием повече с хора, крило не устояват на думата си. Само ще ги презираме.

Егерланд се поклони безмълвно и побягна.

Мартин бързо събра момчетата около себе си и каза тихо:

— Сега внимавайте добре! След две минути започват най-спокойно бой със снежни топки. Ръководството поема Себастиан

Защото Матиас, Джони Троц и аз ще идем на кратка разходка. Тежко ви, ако спечелите битката, преди да сме се върнали ние! Вашата задача е да задържате тук реалистите! Може дори да поотстъпите малко. За да ви преследват.

— Това не мога да го проумея — рече Буренцето, наведе се и почна да прави снежни топки.

— Великолепен план! — каза възхитен Себастиан. — Разчитай напълно на мен. Аз ще подредя работата тук.

Ули, който предпочиташе да бъде заедно с Матиас, пристъпи към Мартин.

— Не може ли да дойда и аз?

— Не — отвърна Мартин.

— Ама, Ули! — извика Себастиан. — Че нали трябва да останеш тук и да помагаш при отстъплението. Та ти тъй добре умееш това!

Очите на Ули се насълзиха.

Матиас замахна, сякаш искаше да убие Себастиан на място.

— Друг път — изръмжа после той. — Не искам да се занимавам сега с частни работи.

Откъм отсрещната страна долетяха първите снежни топки. Себастиан почна да издава заповеди. Битката на строителната площадка започна.

Непушача каза на Ули:

— Горе главата, малкият!

На останалите кимна.

— Стъпете им на шията, немирници! Вие си имате Мартин. Значи от мене нямате нужда.

— Вързани са ни в кърпа! — изреваха в отговор те.

Сетне, приветлив и замислен, той се упъти сред префучаващите снежни топки към дома си. Към своя железопътен вагон.

Себастиан търчеше от група на група. Гимназистите бяха побеснели, загдето реалистите бяха престъпили думата си, и горяха от нетърпение да ги смажат. Най-малко от всички се сдържаше Буренцето.

— Че издай ни най-сетне заповед за...

„Атака“ — искаше да извика той. Но една вражеска снежна топка влетя право в устата му. Лицето на Буренцето изрази смущение. Останалите седмокласници прихнаха да се смеят.

— Ти наистина не си загрял защо сега още не бива да спечелим — каза Себастиан. — Но все пак трябва да се подчиняваш.

Сетне се огледа за Ули. Ръцете на малкия бяха премръзнали и той ги бе тикнал в джобовете на панталоните си. Когато забеляза погледа на Себастиан, бързо измъкна пръстите си навън и се включи в бомбардировката.

В това време Мартин, Джони и Матиас се носеха по улица „Овощарска“; изчезнаха в ъгловата къща, прекосиха тичешком двора, прескочиха зида и се намериха пред входа към задния двор на дома, където живееше Егерланд.

— Ето вратата на избата — прошепна Мартин.

Матиас предпазливо натисна дръжката и тримата безшумно заслизаха по хлъзгавите стъпала. Сред пълен мрак. Миришеше на стари картофи. Продължиха пипнешком през тесни ниски ходници. На няколко пъти трябваше да завиват.

Изведнъж Джони дръпна Мартин за ръкава. Спряха и забелязаха страничен коридор, който бе осветен. Бавно се запромъкваха по него и чуха непознат момчешки глас.

— Курт — каза гласът, — пак-минаха десет минути.

— Е, тогава да се хващаме отново на работа! — рече друг непознат глас. — Вече ме заболяха ръцете!

Чу се силно пляскане — шест пъти едно след друго. И после отново стана тихо като в гроб.

— Най-много се учудвам, че не се срамувате! — каза внезапно трети глас.

— Това е Кройцкам — прошепна Джони.

Продължиха да се промъкват, докато видяха какво е положението.

Зад една притворена врата, скована от летви, стояха двама ученици от реалното училище, а на стар, разклатен кухненски стол седеше Руди Кройцкам. Беше овързан цял с едно въже за простиране, не можеше да помръдне крайниците си и бузите му бяха неестествено червени.

На една маса догаряха три свещи. А в най-отдалечения ъгъл, между дърва, брикети и въглища, бе изправена елха.

Бащата на Егерланд я беше купил преди два дни.

— Ще ви се отплатя, щом ме освободят приятелите ми — каза Кройцкам разярен.

— Дотогава може и да плесеняш — рече единият от реалистите.

— Най-късно след час те ще открият къде съм — отвърна уверено Кройцкам.

— В такъв случай ти предстои да изядеш още доста плесници — каза другият реалист. — Всеки десет минути по шест, това прави тридесет и шест за един час.

— Приложна математика! — извика първият и се разсмя така, че сводът на избата прокътна. — А може би твоите хора ще пристигнат по-рано, а?

— Надявам се! — рече Кройцкам.

— Тогава за всеки случай да ти тръснем още половин дузина. Тъй да се рече, в предплата. Куртхен, заеми се.

Реалистът, който се казваше Куртхен, пристъпи съвсем близо към стола на Кройцкам, вдигна лявата си ръка и удари.

Сетне замахна с дясната, удари и каза:

— Дотук бяха две.

След това замахна отново с лявата, но в този миг Матиас вече се намираше до него и третата плесница получи самият Курт.

Той отхвъркна и падна с трясък сред клоните на коледното дърво на Егерландови. Остана сред елховите иглички и зарева, притиснал с ръка лявата половина от лицето си. Мартин, от своя страна, тръсна на другия реалист такова кроше, че момчето изгуби и ума, и дума. А Джони развързваше подпухналия Кройцкам.

— Бързо! — извика Мартин. — След две минути трябва да бъдем отново на строителната площадка.

Руди Кройцкам се протегна и опъна крушата си. Всичките кости го боляха. Бузите му бяха отекли тъй, като че ли в устата му имаше цял домат.

— От един и половина часа седя на тоя стол! — каза той и ритна здравата стола. — А сега е четири. И всеки десет минути по шест плесници!

— Това наистина не е шега — съгласи се Мартин и взе въжето за простиране.

Поставиха двамата реалисти с гръб един до друг и ги завързаха извънредно добросъвестно.

— Тъй! — рече Мартин. — А сега на бърза ръка върни плесниците на тия дангалаци! Два и половина часа са сто и петдесет минути. Колко плесници прави това, Курт?

— Деветдесет парчета — отвърна Курт през сълзи. — По четиридесет и пет на човек.

— Толкова много време обаче нямаме — рече Матиас. — Аз ще зашлевя на всеки по една-единствена плесница. И ще бъде все едно, че са получили от Руди деветдесет.

Сега вече се разрева и другият реалист.

— Руди, къде са впрочем тетрадките по диктовка? — запита Мартин.

Кройцкам посочи към един ъгъл.

— Не ги виждам — рече Мартин.

— Трябва да поогледаш по-внимателно! — отвърна Кройцкам.

В ъгъла имаше купчина пепел. Различаваха се още няколко листа овъглена хартия и ъгълче от синя подвързия.

— Свети Тарапонтй! — извика Матиас. — И ти твърдиш, че това са тетрадките по диктовка?

Кройцкам кимна:

— Изгориха ги пред очите ми.

— Старецът ти ще има да се радва — каза Мартин. Сетне извади носната си кърпа, събра в нея пепелта, завърза грижливо кърпата и тикна изгорелите тетрадки по диктовка в джоба на панталона си.

— Може да стане завързано — рече Джони.

Матиас доволно потриваше ръце.

— Ще поднеса в дар една урна за праха — заявя той — и ще погребем нашите тетрадки по диктовка в градината на Непушача. Съболезнования молим да не се изказват!

Мартин помисли малко и рече:

— Руди, веднага се омитай в къщи! Ако баща ти пита за тетрадките, ще му кажеш, че са останали в ласкалото. А пък утре заран през първия час аз ще му ги предам. Ясно ли е? Нищо повече няма да разправяш. Сега ще отупаме на бърза ръка и реалистите на строителната площадка, а после бегом ще се приберем. Хубавият Теодор сигурно вече ни чака. Хайде!

Напуснаха избата. Там остана само Матиас. Докато изкачваха стълбите, чуха силно изплющяване, което веднага след това се повтори. А сетне двете момчета долу ревнаха като магарета.

Матиас настигна тримата в двора.

— Тъй, това навярно им стига! — рече той. — Вече няма да затварят гимназисти.

На входа Кройцкам се сбогува.

— Впрочем много ви благодаря! — каза той и им подаде ръка. — Хайде, дано им видите бързо сметката!

— Вързани са ни в кърпа! — викнаха те и стремително свиха край ъгъла.

Кройцкам опипа предпазливо бузите си, поклати глава и хукна към къщи.

Пред строителната площадка Мартин заповяда да спрат.

— Джони — каза той, — ти ще изтичаш до нашите хора и ще извикаш на Себастиан! „Сега вече може да победите!“ Ясно ли е? Значи веднага преминавате към нападение. Щом стигнете до ръкопашен бой, ние с Матиас ще нападнем тая паплач в тила. Заминавай!

Джони така хукна, сякаш от бързината, с която тичаше, зависеше животът му.

Мац и Мартин погледнаха скришом през една цепнатина на дъсчената ограда. Себастиан и другарите му се бяха оставили да ги притиснат в един ъгъл. Снежните топки валяха като град. Реалистите крещяха: „Ахой!“ и се чувстваха вече победители.

— Можещ ли да откриеш Ули? — запита Матиас.

— Не го виждам — каза Мартин. — Внимание, Мац! Прескачай оградата!

Прехвърлиха се отвъд и пристигнаха тъкмо навреме. Себастиан вършеше отлично работата си. Съвсем неочаквано гимназистите се устремиха напред. Реалистите се огънаха под техния напор. Матиас и Мартин прекосиха площадката тичешком и почнаха да нанасят удари в гърба на отстъпващите реалисти. От страх някои останаха проснати в снега.

— Напред! — ехтеше от всички страни.

Навсякъде, гдето се появише Мац, враговете си плюеха на петите. Бягаха поединично. Бягаха групово.

Продължаваше да се съпротивява само Егерланд. Беше окървавен; изражението на лицето му бе мрачно, решително и той приличаше, на изоставен, нещастен крал. Буренцето се нахвърли върху него.

Но Мартин застана пред неприятелския предводител и извика:

— Разрешаваме му да се оттегли свободно. Той единствен беше почтен и храбър докрай.

Егерланд се извърна. Напусна бойното поле победен и самотен.

Сетне до приятелите дотърча Фридолин.

— Освободен ли е Кройцкам?

Мартин кимна утвърдително.

— А тетрадките по диктовка? — обади се любопитно Буренцето.

— Те са в носната ми кърпа — отвърна Мартин и показва остатъците от тетрадките на страхопочтително удивената тълпа.

— Невежият ще се чуди, вещият ще се мае — забеляза Себастиан.

— Но къде е Ули? — запита Матиас.

Буренцето посочи с палец зад гърба си. Матиас, се втурна към най-далечният ъгъл на площадката. Там, на една талпа, седеше Ули, провесил нос над снега.

— Какво се е случило, малкият? — запита Матиас.

— Нищо особено — отвърна тихо Ули. — Пак избягах. Тъкмо Ваверка намери да се спусне насреща ми. Искях на всяка цена да му направя марка. Но щом видях лицето, му, всичко свърши.

— Да, отвратителна физиомотра има — рече Матиас. — И на мен едва не ми прилоша, като се спусна насреща ми.

— Ти искаш само да ме утешиш, Маценце — каза Ули, — но с мен не може да продължава тъй. Много скоро трябва да стане нещо.

— Е, хайде идвай! — рече Матиас. — Другите вече тръгват.

И двамата приятели се втурнаха след останалите. Тичаха непрекъснато до училището. Попаднаха право в ръцете на Хубавия Теодор.

Разбитата армия на учениците от реалното училище се събра в двора на улица „Лесничейска“ 17. Чакаха Егерланд. Той пристъпи замислено сред тях и каза:

— Пуснете пленника на свобода!

— Нямаме такова намерение! — извика Ваверка.

— Тогава правете каквото щете! — отвърна Егерланд. — И си търсете нов водач.

Сетне се прибра у дома си, без да погледне някого от тях.

Останалите се втурнаха с крясъци към избата. Искаха, да излеят яда си върху пленника.

Но вместо един пленник намериха двама! Тогава всички провесиха носови и се засрашиха, доколкото изобщо можеха да се срамуват.

ПЕТАТА ГЛАВА

съдържа срещата с Хубавия Теодор; разисквания по вътрешния ред; една неочаквана похвала; едно наказание съобразно простъпката; един по-дългичък разказ на възпитателя и онова, което момчетата казаха сетне във връзка с него.

Бе вече късно следобед; минаваше пет часът. Снегът бе престанал. Но по небето бяха нависнали тежки облаци, жълти като сярра. Зимната нощ се спущаше над града; бе една от малкото, една от последните вечери преди най-хубавата вечер в годината, вечерта срещу Коледа. Човек просто не можеше да вдигне очи към който и да било от прозорците на многото сгради, без да помисли за това, че след няколко дни запалените свещи по елхите ще свеждат поглед оттам към тъмните улици. И че тогава той ще си бъде в къщи, при своите родители, под своята собствена елха.

Осветените витрини бяха окичени с борови клонки и стъклени украшения. Натоварени с пакети, възрастните сновяха от магазин до магазин и лицата им имаха необичайно тайнствен израз. Във въздуха се носеше уханието на медени сладкиши, сякашулиците бяха павирани с гях. Петте момчета тичаха нагоре по стръмното.

— За Коледа ще ми подарят боксьорска круша — каза Матиас. — Юстуса положително ще разреши да я закача в гимнастическия салон. Ама и това ще бъде нещо, а?

— Окото ти е станало още по-малко — каза Ули.

— Няма нищо. Това си върви със занаята.

Приближаваха училището. Вече го виждаха. То се намираше високо над града. И с осветените си етажи приличаше на огромен презокеански параход, потеглил нощем на път през морето. В най-орния край на лявата кула блестяха два самотни прозореца. Там живееше училищният възпитател доктор Йохан Бьок.

— Всъщност имаме ли някакъв домашно по аритметика? — запита Джони Троц.

— Да — каза Мартин. — Задачите за изчисление на проценти. Но те са детска играчка. Ще ги направя след вечеря.

— А пък аз ще ги препиша утре сутринта от теб — рече Себастиан. — Инак би било жалко за времето! Тъкмо чета едно произведение върху теорията за наследствеността?. Много по-интересно е.

Момчетата задъхани изкачваха склона. Снегът скърцаше под краката им.

Някой сновеше нагоре-надолу пред училищната порта и пушеше цигара. Беше Хубавия Теодор.

— Ах, ето ги, миличките дечица! — каза ехидно той. — Ходили сте тайно на кино, а? Надявам се, че е било много приятно. За да си струва наказанието.

— Великолепен филм беше — тутакси излъга Себастиан. — Главният артист удивително приличаше на вас. Само че не беше толкова хубав.

Матиас се изсмя. Но Мартин каза:

— Остави тия дивотии, Себ!

— Ти, разбира се, пак си на линия! — извика Хубавия Теодор, като се престори, че едва сега забелязва Мартин. — Едва ли ще разбере някога как дават стипендия на нехранимайковци като теб.

— Не губете надежда! — рече Джони. — Вие сте още толкова млад!

Хубавия Теодор доби такъв вид, сякаш се готвеше да блъвне огън.

— Е, хайде елате с мене, дечица! Господин доктор Бьок просто копнее да ви види.

Заизкачваха се по витата стълба на крилото с кулата. Дванайсетокласникът вървеше последен като полицаи, сякаш се опасяваше, че може пак да офейкат. Минута, по-късно всички стояха в кабинета пред Юстуса.

— Ето ги бегълците, господин докторе — каза Хубавия Теодор.

Гдасът му беше сладък като мед.

Бьок седеше зад писалището си и оглеждаше петимата осмокласници. Нищо по лицето му не издаваше какво мисли.

Петимата приличаха направо на бандити. Едното око на Матиас беше подпухнало. Панталонът на Себастиан бе скъсан над коляното. Лицето и ръцете на Ули бяха станали синкавочервени от студа. Разрошените коси на Мартин бяха паднали на челото му. Горната устна на Джони кървеше. В една от снежните топки, които го бяха улучили, противниците бяха сложили камък. А снегът по петте чифта обувки се топеше и образуваше пет малки локви.

Доктор Бьок се изправи и дойде съвсем близо до обвиняемите.

— Как гласи съответният член от правилника за вътрешния ред, Ули?

— „На учениците от интерната е забранено да напускат училищната сграда освен по времето, определено за излизане“ — отвърна боязливо малкият.

— Има ли случаи, когато се прави изключение? — запита Бьок.
— Матиас?

— Тъй вярно, господин докторе — стегнато отговори Мац. — Ако някой член от учителското тяло нареди или разреши допълнително излизане.

— Кой от господа учителите ви нареди да отидете в града? — запита възпитателят.

— Никой — отвърна Джони.

— С чие разрешение сте отишли?

— Измъкнахме се без разрешение — обясни Матиас.

— Не беше тъй — каза Мартин. — Аз заповядах на останалите да ме последват. Отговорен съм единствено аз.

— Твоята мания да поемаш отговорността заради другите ми е достатъчно добре известна, драги Мартин — каза строго доктор Бьок.
— Не би трябвало да злоупотребяваш с това свое право!

— Той не е злоупотребил — извика Себастиан. — Налагаше ни се да идем в града. Крайно необходимо беше.

— Защо не замолихте за разрешение съответната инстанция, с други думи, мен?

— По силата на правилника за вътрешния ред вие не бихте ни разрешили — каза Мартин. — И тогава ние все пак щяхме-да се видим принудени да избягаме в града! Това щеше да е бъде много неприятно!

— Как? Нима щяхте да пренебрегнете моята недвусмислена забрана? — запита Юстуса.

— Да! — отговориха и петимата.

— За съжаление — добави едва чуто Ули.

— Та това е направо безподобно, господин докторе! — каза Хубавия Теодор и поклати глава.

— Не ми е известно да съм ви питал за вашето особено мнение — каза доктор Бьок.

Хубавия Теодор се изчерви като пуяк.

— Защо трябваше да идете в града? — запита учителят.

— Пак заради учениците от реалката — заразказва Мартин. — Те бяха нападнали един от нашите външни ученици. Този външен ученик и тетрадките по диктовка, които трябваше да бъдат занесени за преглед на господин учителя Кройцкам, бяха изчезнали. Друг от външните ученици ни съобщи това. И тогава вече беше ясно, че трябва да слезем в града, за да освободим пленника.

— Освободихте ли го? — запита учителят.

— Да — извикаха четирима от тях.

Ули мълчеше. Смяташе, че е недостоеен да отговори утвърдително на тоя въпрос.

Доктор Бьок огледа разцепената горна устна на Джони и отеكلото око на Матиас.

— Пострада ли някой? — Запита сетне той.

— Дума да не става! — рече Матиас. — Никой.

— Само тетрадките по диктовка... — подхвана Себастиан. Мартин го погледна толкова яростно, че той замлъкна.

— Какво е станало с тетрадките? — запита Юстуса.

— Били са изгорени в една изба пред очите на пленника, докато е бил вързан — каза Мартин. — Намерихме само пепелта.

— Мартин прибра пепелта в носната си карпа — заяви тържествуващ Матиас. — А пък аз ще подаря за нея урна.

Лицето на доктор Бьок незабележимо трепна. За една десета от секундата той се усмихна. Сетне отново стана сериозен.

— А какво ще правите сега? — запита той.

— Утре сутринта ще съставя списък — каза Мартин. — И всеки от съкласниците ще ми каже бележките, които е получил по диктовка от есента насам. Ще нанесе всички бележки и в началото на часа ще

предам на господин учителя Кройцкам попълнения списък. А последната, още непрегледана диктовка ще трябва, разбира се, да направим още веднъж.

— Дяволска работа! — прошепна Матиас и от ужас се разтърси като куче, което са залели с вода.

— Не зная дали учителят Кройцкам ще се задоволи с това — каза Юстуса, — Пък и вие едва ли ще помните наизуст всичките си бележки. Все пак трябва да ви съобщя, че одобрявам постъпката ви. Държали сте се просто безупречно, немирници такива!

Петте момчета засияха като пет малки кръгли месечинки.

Хубавия Теодор, направи опит да се усмихне. Но това не му се удаде.

— Все пак остава си противозаконно — каза Бьок, — че сте напуснали училището без разрешение. Седнете на кушетката! Изморени сте. Да обмислим какво може да се стори.

Петте момчета насядаха на кушетката и впериха в своя Юстус погледи, изпълнени с доверие. Дванадесетокласникът остана прав. Всъщност много му се искаше де избяга. Доктор Бьок заснова нагоре-надолу из стаята и най-сетне каза:

— На случая би могло да се погледне съвсем формално и да се установи единствено, че сте излезли без разрешение. Какво наказание се налага обикновено в такива случаи, Себастиан?

— Отнема се правото за излизане из града в продължение на четиринадесет дни — отвърна момчето.

— Но биха могли да се вземат предвид и особените обстоятелства — продължи Юстуса. — И ако се подходи към въпроса така, няма да има спор, че вие като верни приятели е трябвало на всяка цена да идете в града. Тогава простъпката ви би се състояла само в това, че сте забравили да вземете разрешение.

Той пристъпи до прозореца и се загледа през стъклата. После, все още обърнат с гръб към тях, каза:

— Но защо не ме запитахте? Толкова ли малко доверие имате в мен?

Извърна се.

— В такъв случай сам аз заслужавам наказанието! В такъв случай за простъпката ви съм виновен аз!

— Но не, мили господин Юстус! — извика извън себе си Матиас, поправи се бързо и смутено рече: — Но не, уважаеми господин докторе. Надяваме се, че вие все пак знаете колко ви...

Ала не можа да изрече докрай започнатото. Срамуваше се да признае колко много обичаха човека, застанал сега до прозореца.

Мартин каза:

— Преди да тръгнем, за миг размислих дали не би било по-добре да ви попитаме. Но ми се стори, че няма да е добре, Не от липса на доверие към вас, господин докторе. Сам аз като че де зная защо се отказах.

Темата отново бе подходяща единствено за хитроумния Себастиан.

— Цялата работа е съвсем логична — обясни той. — Имаше само две възможности. Или да отхвърлите молбата ни; тогава щяхме да бъдем принудени да действваме въпреки вашата забрана. Или пък наистина да ни пуснете; и тогава, ако на някой от нас се случеше нещо, щяха да търсят отговорност от вас. Срещу вас щяха да гракнат и учители, и родители.

— Нещо такова — каза Мартин.

— Та вие направо умирайте от желание да поемете чужда отговорност — отвърна учителят. — Значи не ме попитахте единствено за да ми спестите неприятностите тъй ли? Е, хубаво! Ще си получите така горещо желаното наказание. С настоящото ви лишавам от правото да излезете през първия следобед след ваканцията, когато ще бъде даден отпуск. За да се спази правилникът за вътрешния ред, или? — Бък погледна въпросително дванадесетокласника.

— То се разбира от само себе си, господин докторе — побърза да заяви Хубавия Теодор.

— Щ през този следобед, посветен на наказанието, ще бъдете мои гости тук, в кулата. Ще прием кафе и ще си побъбрим. Наистина, такова нещо не е упоменато в правилника за вътрешния ред. Но не ми се вярва, че срещу него би могло да се възрази нещо. Или?

И отново погледна дванадесетокласника.

— Но съвсем не, доктор Бък — изписука Хубавия Теодор.

Идеше му да се пукне от яд.

— Приемате ли наказанието? — запита Бък.

Момчетата зарадвани кимнаха и се смушкаха един друг с лакти в ребрата.

— Великолепно! — извика Матиас. — Ще има ли и сладкиши?

— Да се надяваме твърдо — рече Юстуса. — А сега, преди да ви изхвърля оттук, искам да ви разкажа една историйка. Защото смътно долавям, че доверието ви в мен все още не е толкова голямо, колкото би трябвало да бъде, за да се чувствувате добре, и колкото бих искал да бъде.

Хубавия Теодор се обърна кръгом и се наклони да се измъкне на пръсти.

— Не, не, останете си тук! — извика Бьок.

След това седна зад писалището и обърна стола си тъй, че да може да гледа през прозореца. Навън, в зимната вечер.

— От онова време са изминали двайсетина години — подхвана той своя разказ. — Още тогава в тая сграда имаше момчета като вас. И такива строги дванаисетокласници. И такъв училищен възпитател. И той живееше в същата тази стая, в която седим сега ние... В историята се разказва за един от малките осмокласници, които преди двайсет години спяха във вашите железни легла и седяха на вашите места в класните стаи и в трапезарията. Той беше добро, прилежно; момче. Негодуваше срещу несправедливостите като Мартин Талер. Биеше се, когато това се налагаше, като Матиас Зелбман. Понякога седеше нощем върху перваза на прозореца и тъгуваше за дома като Ули фон Зимерн. Четеше страхотно умни книги като Себастиан Франк. И се усамотяваше понякога в парка като Йонатан Троц.

Момчетата мълчаливо седяха едно до друго на кушетката и слушаха благоговейно.

Доктор Бьок продължи:

— Един ден майката на това момче заболя сериозно. И тъй като иначе положително щеше да умре, докараха я от малкото й родно селище в Кирхбергската болница. Знаете къде е. Хей там отвъд, на другия край на града. Голямата червена тухлена сграда. С павильоните за изолиране на заразно болните в градината зад нея.

През ония дни малкото момче се тревожеше много. Нямаше минутка спокойствие. И понеже положението на майка му все повече се влошаваше, един ден то чисто и просто избяга от училище, прекоси града и отиде в болницата. Седна до леглото на болната и хвана

горещите ѝ ръце. После ѝ каза, че на следния ден ще дойде пак — защото на следния ден за учениците се предвиждаше излизане, — и побягна обратно по дългия път.

При училищната порта вече го чакаше един дванайсетокласник. Той бе от ония, които не са достатъчно зрели, за да упражняват разумно и великодушно властта, която им е поверена. Запита момчето къде е било. Ала момчето по-скоро би си отхапало езика, отколкото да каже на тоя човек, че се връща от посещение при болната си майка. За наказание дванайсетокласникът го лиши от правото да излезе на следния ден.

Въпреки това на следния ден момчето избяга. Нали майка му го чакаше! Прекоси града. Остана цял покрай леглото и. Този път тя се чувствуваше още по-зле. И го замоли да дойде и на другия ден. То и обеща и хукна обратно към училището.

Дванайсетокласникът бе уведомил вече училищния възпитател, че въпреки забраната момчето пак е избягало. Момчето трябваше да се качи при възпитателя. В същата тази стая на кулата. И застана, преди двайсет години, точно там, където стояхте преди малко вие. Възпитателят беше строг човек. И той не бе от ония, на които момчето можеше да се довери! То мълчеше. И тогава му беше казано, че му се забранява да напуска училището в продължение на четири седмици.

На другия ден то отново избяга. А когато се върна, го отведоха при директора на гимназията. И той го наказва с два часа карцер. Ала когато на следния ден директорът нареди на домакина да отвори карцера, за да отиде при момчето и да му чете конско евангелие, в карцера намериха свършено друго момче! То бе приятелят на беглеца и вместо него се бе оставило да го затворят, за да може момчето отново да иде при майка си.

— Да — каза доктор Бьок, — такива приятели бяха! Те и по-късно не се разделиха. Следваха заедно. Живееха заедно. Не се разделиха дори тогава, когато единият от тях се ржени. Ала след това жена му роди дете. И детето умря. И жената умря. И в деня след погребението мъжът изчезна. И неговият приятел, чиято история ви разказвам сега тук, никога вече не чу за него.

Доктор Бьок подпря глава на ръката си и очите му станаха много, много тъжни.

— Директорът — продължи най-сетне той — побесня от яд, като забеляза в карцера измамата. Но тогава момчето му разказа защо приятелят му постоянно е бягал и всичко завърши добре. Ала хлапакът, чиято майка беше лежала в болницата, още тогава реши един ден да стане възпитател в същото това училище, където бе страдал като дете, защото не бе могъл да се довери напълно никому. За да имат момчетата един човек, комуто да могат да казват всичко, което тежи на сърцата им.

Юстуса стана. Лицето му бе приветливо и същевременно сериозно. Той дълго не откъсна поглед от петте момчета.

— И знаете ли как се казваше този осмокласник?

— Да — рече тихо Мартин. — Казвал се е Йохан Бьок.

Юстуса кимна утвърдително.

— А сега, дим да ви няма, разбойници такива!

Момчетата станаха, поклониха се тържествено и тихо напуснаха стаята. Хубавия Теодор мина край тях с наведена глава.

По стълбите Матиас каза:

— Ако се наложи, бих се оставил да ме обесят заради тоя човек горе.

Ули имаше такъв вид, сякаш бе плакал скришом, и каза:

— Аз също.

Преди да се разотидат по различните стаи, Джони спря в коридора.

— А знаете ли — запита той — кой е приятелят, който седял вместо него в карцера и изчезнал безследно в деня на погребението?

— Нямам понятие — рече Матиас. — Че откъде пък ще знаем?

— Все пак — каза Джони Троц — ние всички го познаваме. Той живее недалеч оттук и когато днес чу името Бьок, потръпна.

— Имаш право! — каза Мартин. — Положително имаш право, Джони! Ние познаваме неговия изчезнал приятел!

— Е говорете най-сетне! — извика нетърпеливо Матиас.

А Джони рече:

— Той е Непушача.

ШЕСТАТА ГЛАВА

съдържа една картина с каляска в която са впрегнати шест коня: голямо удоволствие от една стара шега; Името Балдуин; една мокра изненада; шествие от призраци; едно животно, което пръска прах за сърбеж; Джони върху перваза на прозореца и плановите му за бъдещето.

След вечерята се качиха отново в занималните. Мартин написа домашното си по аритметика за следния ден и състави списъка, в който искаше да нанесе бележките от изгорените тетрадки по диктовка. Матиас, когото той запита, не можа да си спомни своите бележки.

— Пиши ми две за всяка диктовка — предложи най-сетне той. — Струва ми се, че няма да съм оцетен.

После Матиас взе от домакина чук и пирони и с голям шум се залови да кове борови клонки по стените. Докато от съседните стаи не проводиха бързи пратеници да питат дали някой не се е побъркал.

Хубавия Теодор, старши на стая номер 9, бе станал просто неузнаваем. Когато Мартин го запита бива ли да отиде по другите стаи, за да събере бележките за своя списък, дванадесетокласникът каза:

— Разбира се, моето момче. Само не се бави много.

Матиас недоумяващ погледна Мартин. Останалите присъстващи в стаята, които не можеха да знаят какво се бе случило при Юстуса, зяпнаха и изобщо не можеха да затворят уста. А на другия дванадесетокласник, който седеше в помещението, от уплаха пурата изгасна.

— Какво става с тебе, Тео? — запита той. — Да не си болен?

Тая сцена бе неприятна за Мартин и той побърза да изчезне от стаята.

След като беше обиколил всички други осмокласници от интерната и беше нанесъл бележките им в списъка, си, той отиде при Джони Троц. Неговият старши по стая бе симпатяга.

— Какво, Мартине, пак ли си тръгнал по пътеката на войната? — запита той.

— Не — отвърна момчето. — Този път не. Искаме да поговорим с Джони за една коледна изненада.

Сетне двамата си засушукаха и се споразумяха веднага след обяда на следния ден да завлекат Юстуса в градинския квартал.

— Само дано да не се лъжем — рече Мартин. — Инак ще стане ужасна история. Я си представи Непушача и Юстуса изведнъж да заявят, че изобщо не се познават?

— Това е напълно изключено — каза твърдо Джони. — За такива неща никога не се мамя. Можеш да разчиташ напълно на мен!

Той се позамисли.

— Не бива да забравяш следното: Непушача положително не се е заселил току-тъй с вагона си до нашето даскало! Наистина, той е илкал да заживее самотно, преди години е напуснал всичко, което го е заобикаляло, и не е оставил никакви следи. Но все пак не е могъл да се откъсне напълно от миналото. И като разговаря с нас, мисли за своето собствено детство. Толкова добре разбирам всичко това, Мартине! Чувствувам го тъй, сякаш самият аз съм го преживял.

— Навярно имаш право — рече Мартин. — Ех, че ще се радват двамата! А?

Джони кимна въодушевено.

— Щом разберем, че сме отгатнали правилно, ще се изпарим колкото може по-незабелязано.

— Всякак! — промълви Мартин.

Сетне се върна в стая номер 9. Извади от своя чин една картина, която бе нарисувал за родителите си. Тя не беше още съвсем готова и той се зае да я довърши. Искаше да я постави в къщи под елхата. Утре, най-късно в други ден трябваше да пристигнат парите за път, които майка му щеше да прати.

Картината бе доста странна. На нея се виждаше зелено езеро и високи планини, покрити със сняг. По бреговете на езерото растяха палми и портокалови дървета с големи портокали по клоните. Сред езерото плуваха позлатени гондоли и лодки с ръждивочервени платна. По крайбрежната улица минаваше синя колесница. Тая синя колесница бе теглена от шест бели коня с черни петна. В колесницата седяха родителите на Мартин с празничните си дрехи. А на капрата бе самият

Мартин. Но беше по-възрастен отсега и имаше наперени тъмноруси мустаци. Около колесницата сетрупаха хора с пъстри южни облекла и махаха. Родителите на Мартин кимаха приветливо на всички страни, а Мартин бе отпуснал за поздрав плетения камшик.

Картината се наричаше: „След десет години“. И навярно с нея момчето искаше да каже, че след десет години то ще печели толкова пари, че тогава, водени от него, родителите му ще могат да предприемат пътешествия в чудни далечни страни.

Матиас огледа картината, присви леко очи и каза:

— Дяволска работа! Ти положително ще станеш един ден знаменитост като Тициан или Рембранд. Още отсега се радвам, като си помисля, че някогаше мога да казвам: „Да, Мартин Талер, той на времето беше първенец в класа ни. Юначага и половина беше при това. Какви попари сме сърбали двамата с него!“

При думата „сърбали“ обаче му хрумна, че пак е гладен, и той побърза да седне на чина си, където винаги държеше на склад хранителни продукти. От вътрешната страна на капака на чина бяха забодени с кабарчета снимките на всички световни боксови шампиони.

Дори Хубавия Теодор помоли Мартин да му покаже картината и намери, че е очебийно доказателство за талант.

Вечерта бе много приятна. Петокласниците и шесто-класниците си шушукаха и доближили глави, споделяха един с друг какви подаръци са си пожелали за празниците в писмата, изпратени до дома. А сетне единадесетокласникът Фриче започна да разказва нещо, което се беше случило сутринта в клас. Накрая почнаха да го слушат всички, които бяха в стаята.

— Всяка година Грюнкерн редовно прави една и съща шега — разказваше Фриче. — Редът на тази шега идва винаги, когато в единайсети клас трябва да предава за качествата на луната. Всяка година, и то повече от дванайсет години насам, той казва в началото на часа: „Днес ще говорим за луната, погледнете ме!“

— Че каква шега е пък това? — запита шестокласникът Петерман.

Но другите, които се смееха, му извикаха „млък!“ и той млъкна. Хубавия Теодор каза:

— В нашия клас вече никой не се засмя на това.

В този миг шестокласникът Петерман прихна силно. Беше разбрал шегата.

— Е, загоря ли? — запита Матиас.

Фриче каза:

— Ние му скроихме майсторски номер. Знаехме, че днес иде редът на тая шегата, и бяхме уговорили помежду си всичко, до последната подробност. Когато директорът изрече прочутото си изречение, разсмя се най-задната редица от класа. И той, естествено, се зарадва. Сетне поиска да продължи урока. Но тогава се разсмя следващата редица. И Грюнкерн се зарадва пак. Но тъкмо когато се канеше да продължи, прихна да се смее третата редица. Той само изкриви лице. И тогава се разсмя четвъртата редица. Грюнкерн стана жълтозелен. В този миг почна да се смее първата редица. Товаго довърши окончателно. Крепяха го още прав, дето се вика, само дрехите му. „Не ви ли харесва шегата, господа?“ — запита той. Тогава стана Мюлберг и каза: „Шегата съвсем не е толкова лоша, господин директоре. Но баща ми казваше, че още по времето, когато той бил единадесетокласник, тази шегата била вече толкова стара, че трябвало да я пенсионират. Как мислите, няма ли да е добре, ако ви хрумне нещо по-ново?“ Тогава след дълго мълчание Грюнкерн отговори: „Може би имате право“. И посред час побягна от класната стая и ни остави сами. Имаше такъв вид, сякаш бе тръгнал пеш на собственото си погребение.

Фриче прихна и неколцина се разсмяла заедно с него. Но повечето момчета не изглеждаха съвсем съгласни с единадесетокласниците.

— Не знам — каза едно от тях, — но май не е трябвало да огорчавате тъй стария човек.

— Че защо пък не? — извика Фриче. — Даскалите, дявол да го вземе, са длъжни в края на краищата да се попроменят. Инак учениците биха могли сутрин да си остават в леглата и да слушат лекциите им на грамофонни плочи. Не не, за учители ни трябват истински хора, а не двукраки консервени кутии! Трябват ни учители, които да се развиват, ако искат да помогнат и за нашето развитие.

В този миг вратата се отвори. Директорът на училището, професор доктор Грюнкерн, влезе в стая номер 9. Учениците скочиха на крака от столовете си.

— Не ставайте и продължавайте да работите — каза директорът. — В ред ли е всичко?

— Тъй вярно! — докладва Хубавия Теодор. — Всичко е в ред, господин директоре.

— Това е най-важното — каза старият човек кимна уморено и се упъти към съседната стая.

— Дали не е слушал зад вратата, преди да влезе? — полюбопитствува един шестокласник.

— И да е слушал — кой му е крив — рече безпощадно Фриче. — Ако на младини е искал да става чиновник, тогава не е бивало да става учител.

Матиас се приведе към своя съсед, един; червенокос петокласник.

— Знаеш ли впрочем как е малкото име на Грюнкерн?

Петокласникът още не го знаеше. Матиас каза:

— Името му е Балдуин. Балдуин Грюнкерн! Винаги пише едно Би слага след него точка. Навярно се срамува.

— Я оставете стария човек на мира! — рече Хубавия Теодор. — Той ни е необходим като контраст. Ако не беше той, едва ли щяхме да знаем какъв ценен човек имаме в лицето на доктор Бьок.

Другият дванадесетокласник се опули.

— Тео — каза той, — сега вече е окончателно ясно: от усилена работа мозъкът ти е хванал мазоли.

След вечерната молитва всички се втурнаха надолу по широкото стълбище към помещението с шкафове, окачиха там дрехите си и префучаха по дълги нощници отново горе. Първо в умивалните. Сетне в спалните.

На дванадесетокласниците бе разрешено да се прибират за спане по-късно. Само ония от тях, които бяха инспектори по спалните, трябваше да са горе и да бдят момчетата да се измият хубавичко, да не забравят и зъбите и бързо да се качат на леглата си.

Самото лягане представляваше трудна процедура. Трябваше да застанат прави в леглата си и да увият хубаво огромните одеяла около телата си; едва след това им се разрешаваше да се строполят върху дюшека като ударени от мълния, тъй че железните легла издрънчаваха.

Във II спална зала стана инцидент. Някакъв шегобиец бе пъхнал под чаршафа на Матиас пълен леги с вода. И когато Матиас, изморен

от приключенията през деня, се тръсна в леглото като пън, падна на мокро. Като проклинаше и тракаше със зъби, той скочи от леглото и измъкна легена изпод завивката си.

— Кой ми погоди тоя номер? — разкрещя се яростно той. — Такава подлост! Да се обади негодникът! Ще го убия! Ще нахраня птиците с трупа му!

Другите се смееха.

Ули угрижен дойде по ношница и му донесе възглавницата си.

— Подла сган! — ревеше Матиас.

— Я си легни! — извика му някой. — Инак ще ти простинат четирите букви.

— Тишина! — изкрещя друг. — Юстуса чде!

Ули и Матиас се хвърлиха в леглата си.

Когато доктор Бьок влезе, в залата цареше пълна тишина.

Момчетата лежаха като агънца, в редици, и жумяха. Юстуса мина покрай леглата.

— Е — каза високо той. — Тук положително нещо не е в ред! Когато момчетата са толкова тихи, преди това положително е имало олелия. Мартине, думай какво е станало!

Мартин отвори очи и рече:

— Нищо особено, господин докторе. Само малка шега.

— Нищо повече ли?

— Нищо повече.

Бьок тръгна към вратата.

— Лека нощ, немирници такива!

— Лека нощ, господин докторе! — извикаха всички.

И сетне вече притихнаха действително спокойни и доволни в леглата си. Матиас се прозина като лъв, сложи възглавницата на Ули върху мокрия чаршаф и заспа. Наскоро след него заспаха и останалите.

Буден лежеше само Ули. Първо, беше без възглавница. И второ, той пак размишляваше как да докаже най-сетне смелостта си. Сетне чу сигнала, с който тръбачът от отсрещната казарма съобщаваше на войниците, завръщащи се от градски отпуск, че трябва да побързат за вечерна проверка. И сега Ули си спомни за своите родители и за братята и сестрите си, и за това, че след три дни ще си бъде в къщи, и после усмихнат заспа.

След около час спящите наскачаха уплашено. Откъм I спална зала идеше чудовищен вой. Внезапно блъсната сякаш от призрачна ръка, вратата на II спална зала се разтвори рязко. И глъчката стана още по-непоносима. Няколко от по-малките момчета скриха глави под завивките и запушиха уши.

Внезапно в тъмната зала нахълтаха бели вещици и призраци. Някои от тях носеха запалени свещи. Други тракаха с тенекиени капаци. Трети пък ревяха като гладни волове. В самия край на шествието се клатушкаше някакво огромно бяло чудовище, дърпаше завивките на някои от момчетата и изсипваше от една голяма кесия някакъв тайнствен прах в леглата. Неколцина петокласници се разплакаха от страх.

— Стига си ревал! — каза Ули на своя съсед по легло. — Това са дванайсетокласниците. Няколко дни преди Коледа те винаги обикалят тъй всички стаи. Трябва да внимаваш само да не ти пъхнат в леглото прах за сърбеж.

— Толкова се страхувам — прошепна, хълцайки, петокласникът. — Какво е онова голямо добиче, дето върви последно?

— Това са трима дванайсетокласници. Зашили са един за друг няколко чаршафа и са се пъхнали под тях.

— Все пак се страхувам — рече малкият.

— Ще свикнеш — утеши го Ули. — Първата година и аз плаках.

— И ти ли?

— И аз — каза Ули.

Страхотната маскарадна процесия изчезна през другата врата. Малко по малко почна да се въдворява спокойствие. Само ония, които спяха в най-предната редица легла, още се чешеха и ругаеха полугласно. Прахът за сърбеж действуваше.

Но накрая, се умириха и те.

Матиас изобщо не се бе събуждал. Затвореше ли веднъж очи, до него можеха да гърмят топове, той пак нямаше да се събуди.

Най-сетне заспаха всички освен един. Този един беше Джони Троц. Той стана и тихо се промъкна до един от големите прозорци. Качи се на широкия перваз, подви крака под нощницата си и впери поглед надолу, към града. Много прозорци светеха още, а над центъра на града, където бяха кината и танцувалните локали, небето сякаш кипеше. Отново валеше сняг.

Джони се взираше изпитателно надолу, към града.

Мислеше:

„Под всеки покрив живеят хора. А колко много покриви има в един град! И колко много градове има в нашата страна! И колко много страни има на нашата планета! И колко много звезди във вселената. Щастието е разделено до безкрайност. А също и нещастията... Един ден аз непременно ще живея на село. В малка къща с голяма градина и ще имам пет деца. Но няма да ги изпращам през морето, за да се отърва от тях. Няма да бъда тъй лош, както баща ми към мен. И жена ми ще бъде по-добра от майка ми. Къде ли е сега тя, моята майка? Дали е още жива? Може би Мартин ще дойде да живее при мен, в моя дом. Той ще рисува картини. А пък аз ще пиша книги. Ех — мислеше си Йонатан Троц, — хубава работа, ако животът ни и тогава не бъде хубав!“

СЕДМАТА ГЛАВА

съдържа описание на учителя Кройцкам; едно събитие, от което косите настръхват; изречението, което момчетата трябваше да препишат пет пъти: едно тайнствено съобщение през междучасието; разходка с доктор Бък; срещата в градинката и едно ръкостискане край плета.

На следната сутрин, малко преди започване на занятията, Мартин излезе от класната стая в коридора. Държеше, в ръка списъка с бележките по диктовка и искаше да съобщи на учителя по немски Кройцкам за вчерашната злополука още преди да е влязъл в клас. Руди Кройцкам, синът на учителя, току-що беше казал, че баща му още нищо не знае за станалото.

Коридорът бе празен. Но глъчката, която се вдигаше във всички класни стаи, проникваше и навън, в коридора, и го изпълваше с глухо бръмчене, сякаш по стаите бяха затворени рояци мухи.

Сетне от първия етаж почнаха да слизат учителите. Бяха в добро настроение и се смееха високо. Всеки влизаше в някоя класна стая и бръмченето в коридора все повече и повече утихваше.

Последен се зададе учителят Кройцкам. Движеше се сковано както винаги; сякаш бе глътнал бастун. До него вървеше доктор Бък и му разказваше нещо интересно. Учителят слушаше внимателно и изглеждаше по-строг от когато и да било.

Странен човек беше този господин Кройцкам. Винаги изпитваха известен страх от него. Навярно защото той не можеше да се смее. Разбира се, също тъй възможно бе, че той само не искаше да се смее! Във всеки случай синът му Руди, бе казал на своите съученици, че баща му дори и в къщи не се усмихва.

Към това с течение на времето би могло да се привикне.

Но цялата история се усложняваше и от обстоятелството, че макар сам да не се смееше, той говореше неща, на които човек, ще не

ще, трябваше да се смее!

Така например, като връщаше класните работи преди няколко седмици, той запитва Матиас:

— Колко получи на миналото класно?

— Две — отговори Матиас.

— Тъй ли? — каза учителят. — Този път си много по-добре. И Мац вече се беше зарадвал, ала след това учителят рече:

— Този път двойката ти е с прибавка. Има и един минус!

Друг път шкафът в класната стая беше останал разтворен.

И Кройцкам бе извикал:

— Фридолин, затвори шкафа! Става течение!

И винаги, когато ги напушеше да се смеят, учениците имаха чувството, че учителят ги поднася, защото самият Кройцкам гледеше строго от високата катедра и се мръщеше, сякаш го присвиваше стомах. Никога не знаеха какво точно да сторят. Защото изражението на лицето му никога не издаваше какво чувства той. Но през часовете му научаваха сума нещо, а в края на краищата и това беше нещо.

И тъй, сега Мартин трябваше да му признае, че тетрадките по диктовка са изгорени. Юстуса влезе в стаята на шестокласниците и учителят Кройцкам се насочи сам право срещу момчето.

— Имаш ли нещо да ми казваш? — запитва строго той.

— Да, господин учителю — каза унило Мартин. — Вчера следобед учениците от реалното училище изгориха нашите тетрадки по диктовка.

Учителят се спря.

— Вие ли ги помолихте за това? — запитва той.

И този път Мартин пак не знаеше дали трябва да се засмее. Ала сетне поклати глава отрицателно, разказа бързо най-важното и връчи на учителя списъка.

Учителят отвори вратата, бутна леко Мартин пред себе си и влезе в класната стая.

Докато Мартин бе чакал пред вратата, вътре се беше случило нещо, от което можеха да настръхнат косите на всеки!

Неколцина от приходящите ученици, подстрекавани от Георг Кунцендорф, бяха натикали Ули в кошчето за отпадъци и бяха закачили кошчето на двете куки, които служеха за окачване на географските

карти. Четири момчета бяха държали през това време Матиас здраво, за да не може да мръдне от чина си. И сега Ули висеше горе, под самия таван на стаята, и зачервен до уши, поглеждаше от кошчето. Мартин едва не припадна. Ала учителят Кройцкам се престори, че изобщо не е забелязал това скандално положение, седна най-спокойно зад катедрата, развърза носната кърпа на Мартин, която се намираше пред него, и погледна пепелта.

— Какво би трябвало да представлява това? — запита той.

— Това са нашите тетрадки по диктовка — отвърна Мартин смутено.

— Аха! — каза учителят. — Едва ли може да ги познае човек. Кому бяха поверени впрочем вчера по обяд тетрадките?

Руди Кройцкам, синът на учителя, се изправи.

— Не можа ли да защитиш по-добре тетрадките?

— За съжаление не — рече Руди. — Момчетата, които нападнаха Фридолин и мен, бяха около двадесет. И преди да изгорят тетрадките, ме вързаха с въже в една изба.

— Докога беше в избата? — запита баща му.

— Докъм четири часа следобед.

— Не забелязаха ли нещо родителите ти?

— Не — Отвърна Руди.

— Изглежда, че имаш добри родители — рече гневно учителят.

Неколцина ученици се изсмяха. Пък и наистина смешно беше, дето учителят ругаеше сам себе си.

— Нима те не забелязаха отсъствието ти от трапезата по обяд? — запита той.

— Не — отвърна Руди. — Казано им бе, че съм поканен на обяд у един приятел.

Учителят каза строго:

— Поздрави баща си от мен и му предай занаяпред да бъде така любезен да следи по-внимателно за твоето поведение!

Сега вече прихна целият клас. Освен Ули. И освен учителя.

— Ще предам на баща си думите ви — отвърна Руди Кройцкам.

И всички отново се изсмяха.

— Хубави неща стават при вас — рече учителят. — Впрочем Мартиновият списък не ми е нужен. Имам всички бележки в тефтера си. Но ще сравня двата списъка. Дано никой да не е излъгал. Е, то ще

се види. Освен това бих желал да ви предупредя още отсега: при следната беля, която сторите, ще ви тръсна такава диктовка, че ще видите звезди по пладне.

Сякаш по команда, всички впериха погледи нагоре към. Ули. Можеше да стане весело!

— Какво търси впрочем кошчето за отпадъци на тавана? — запита учителят. — Престанете най-сетне с тия глупости!

Няколко момчета скочиха, за да смъкнат кошчето.

— Не! — извика строго учителя. — Оставете го да си виси. Има време за това.

Дали пък наистина не бе забелязал, че вътре седеше Ули?

— Преди да преминем по-нататък — каза той, — ще повторим набързо няколко думи от вчерашната диктовка. Как се пише „шкаф“? Себастиан!

Себастиан Франк тикна под чина си книгата за наследствеността и произнесе думата буква по буква. Изрече я правилно.

Учителят кимна утвърдително.

— А как се пише „грамофон“? Ули!

Целият клас замръзна от ужас.

Учителят забаравани нервно с пръсти по катедрата.

— Е, какво се бавиш, Зимерн? Хайде почвай!

И тогава от кошчето се чу разтреперан глас:

— Г...р...а...м...

Ули не успя да произнесе нито буква повече. Сякаш притеглен от магия, учителят погледна нагоре и стана.

— Откога тази стая се е превърнала в панаир? Можеш ли да ми обясниш какво търсиш в тая глупава панаирджийска люлка горе? Да не сте се побъркали? Слизай веднага!

— Не мога — каза Ули.

— Кой стори това? — запита учителят. — Впрочем няма да питам. Не искате да го издадете. Матиас!

Мад се изправи.

— Защо не попречи да стане това?

— Много бяха — обясни Ули от висините.

— За всяка беля, която се случва, са виновни не само ония които я извършват, а и ония, които не попречат на извършването ѝ — заяви

учителят. — Всеки от вас да напише за следния час това изречение пет пъти.

— Петдесет пъти ли? — запита подигравателно Себастиан.

— Не, пет пъти — отвърна учителят — Когато напише едно изречение петдесет пъти, човек накрая го забравя. Петдесет пъти ще го напише само Себастиан Франк. Как гласеше изречението, Мартине?

Мартин каза:

— За всяка беля, която се случва, са виновни не само ония, които я извършват, а и ония, които не попречат на извършването ѝ.

— Да знаеш само колко си прав! — рече учителят и се облегна на стола си. — Това беше първата част от трагедията. Хайде смъквайте малкия от люлката.

Матиас се спусна напред. Последваха го още няколко момчета. И най-сетне Ули отново почувствува под краката си здрава почва.

— А сега — каза учителят — следва втората част от трагедията.

И им даде една диктовка, ум да ти заиде. Чужди думи, главни и малки букви, препинателни знаци — направо да се отчаеш. В продължение на половин час осмокласниците се обливаха в кървав пот. Въпреки зимата и снега. (И след години споменаваха за тази диктовка. Най-добрата бележка, получена на нея, беше тройка.)

— Дяволска работа! — прошепна Матиас на своя съсед. — Дано реалистите нападнат Руди и днес!

Но тоя път учителят Кройцкам отнесе тетрадките по диктовка сам до дома си.

— Сигурното си е сигурно — каза той и напусна стаята пак тъй сковано и строго, както беше дошъл.

През междучасието Ули се качи на катедрата и извика:

— Тишина!

Но момчетата продължаваха да шумят.

— Тишина! — викна повторно той. Гласът му прозвуча като мъчителен стон. И тогава всички утихнаха. Ули беше блед като платно.

— Искам да ви съобщя — каза той тихо, — че не издържам повече. Съвсем ще се поболея. Вие си мислите, че съм страхливец. Е добре, ще видите. Каня ви да дойдете днес в три часа следобед на игрището. В три часа. Не забравяйте! После слезе и се върна на мястото си.

— Какво значи това, бе малкият? — запита Матиас.

Мартин и Джони също дойдоха и любопитствуваха какво възнамерява да прави Ули.

Но той поклати почти враждебно глава и каза:

— Оставете ме на мира! Ще видите.

Точно преди обяда дежурният в трапезарията раздаде пощата. Матиас и мнозина други получиха пари. Това бяха парите за път, които всички очакваха. Мартин получи писмо от майка си. Пъхна го в джоба си. При все че живееше вече доста време в интерната, той все още не можеше да свикне да чете писмата си на трапезата, сред общия шум и под любопитните погледи на околните. Не, след репетицията на пиеската той щеше да иде в парка или в някоя от празните музикални зали, за да бъде сам, когато разтвори писмото си.

Опипа го. Дисмото не беше много дебело. Майка му сигурно пращаше една банкнота от десет марки. Осем марки струваше пътят. Значи щяха да му останат две марки и с тях можеше да купи някои дребни подаръци за родителите си. Наистина, картината която бе нарисувана за тях, бе доста хубава. Но струваше му се, че една картина не е съвсем достатъчна за двама родители.

Когато обядът завърши, Матиас свика своите кредитори и им, изплати заемите, които му бяха давали, когато го беше мъчил гладът. Сетне избяга нанякъде. Трябваше бързо да отскочи до лекаря Шерф. Понеже днес бе богат, искаше да купи сладкиши за всички участници в коледната пиеса. Разбира се и за себе си; нали и той участвуваше.

Трапезарията се беше опразнила. Само Мартин и Джони стояха още при вратата. А в дъното на помещението, до своята малка маса, седеше Юстуса и тъкмо палеше пурата си. Те се отправиха към него. Той им кимна приветливо и ги погледна изпитателно.

— Изглеждате съвсем тържествени — рече той. — Какво кроите пак?

— Искаме да ви помолим да направите с нас една малка разходка. Трябва да ви покажем нещо.

— Тъй ли? — рече той. — Трябва?

Двамата кимнаха енергично. Тогава той стана и излезе заедно с тях от трапезарията. Отведоха го без никаква съпротива от негова страна чак до училищната порта.

— Е, какво — каза тогава той. — Навън ли?

Те кимнаха отново.

— Това вече здравата ме озадачава — рече той. Поведоха го нагоре по улицата, все покрай желязната училищна ограда. Той се заинтересува как вървят репетициите им.

Джони Троц каза:

— Знаем вече много добре рилите си. Дори и Матиас няма да засече утре вечер на представлението. Утре следобед имаме генерална репетиция. С костюми.

Юстуса запита дали бива да дойде на генералната репетиция. Момчетата отвърнаха, че бива разбира се. Но той забеляза, че не им бе особено приятно. И реши, че все ще съумее да обуздае любопитството си до първото публично представление.

— Но накъде сте ме повели всъщност? — запита доктор Бьок.

Те не отговориха, а само се усмихнаха и изглеждаха много развълнувани. Внезапно Джони запита:

— Какъв беше по професия вашият приятел, за когото ни разказахте снощи?

— Беше лекар — каза доктор Бьок. — И сигурно тъкмо затова преживя толкова тежко факта, че не можа да помогне на жена си и на детето си. Беше дори много способен лекар. Но ерецу съдбата все още понякога не помагат никакви знания.

— А можеше ли да свири на пиано? — продължаваше да пита Джони.

Юстуса погледна смаян момчетата.

— Да — каза най-сетне той. — Свиреше дори отлично. Но откъде ти хрумна да питаш за това?

— Тъй само — рече Джони.

А Мартин отвори вратата на градинското поселище.

— Оттук ли ще минем? — запита учителят.

Те кимнаха и го поведоха покрай множество малки заснежени градинки.

— Преди двайсет години по тия места беше още гора — заразказва им доктор Бьок. — И когато намислехме някоя лудория, прескачахме оградата и идвахме тук.

— И сега ние правим същото — каза Мартин.

Засмяха се.

Сетне момчетата спряха.

— Ха, та тук някой живее в истински железопътен вагон! — извика изненадан Юстуса.

— Да — каза Джони. — Човекът, който живее в тоя вагон, е наш приятел. И ние го обичаме почти толкова, колкото вас. И затова искаме най-сетне да се запознаете с него.

Мартин беше влязъл в градината, спря пред вагона и почука три пъти. Вратата се отвори и Непушача се появи на прага. Подаде ръка на Мартин. Сетне погледна към градинската порта, където стояха Джони и учителят.

Внезапно Юстуса въздъхна дълбоко, бързо блъсна решетъчната порта и се втурна към Непушача.

— Роберт! — извика той, забравил всичко друго.

— Йохан! — каза Непушача и подаде ръка на приятеля си.

За двете момчета съвсем не бе трудно да се измъкнат крадешком, защото двамата мъже стояха като вкаменени сред снега и не откъсваха поглед един от друг.

— Стари момко! — каза Юстуса. — Най-сетне те намерих пак!

Мартин и Джони тичаха мълчаливо между градините. Пред училищната ограда спряха да си поемат дъх. Не проговориха нито дума. Но преди да се прехвърлят през оградата, си подадоха ръце.

Сякаш безмълвно си даваха обещание. Обещание, което не можеше да се изрази с думи.

ОСМАТА ГЛАВА

съдържа много сладкиши; следващата репетиция на „Хвърчащата класна стая“: причината, поради която Ули донесе със себе си чадър; страшно вълнение на игрището и в училищната сграда; утешителните думи на доктор Бьок и III музикална зала.

Предпоследната репетиция на „Хвърчащата класна стая“ започна с небивало ядене на сладкиши. Матиас бе проявил разточителство при покупката си и сега грижливо следеше нищичко да не остане неизядено.

Ули пристигна със закъснение. Носеше под мишница чадър.

— Какво си помъкнал със себе си тая спринцовка? — рече Себастиан.

Но Ули не каза нищо и повече не го питаха.

Себастиан си помисли: „От тая заран насам е станал неузнаваем. И той е като часовник. Навиваха го повече, отколкото трябва. И ето, че сега е вече превит.“

Ули остави чадъра в ъгъла. По никакъв начин не поиска да вземе от сладките въпреки дългите молби на Матиас. Каза, че било време да започнат репетицията.

Сетне репетираха коледната пиеса на Джони. Изиграха я от първото до петото действие без никаква засечка и в края на краищата останаха много доволни.

— Видяхте ли! — каза гордо Матиас. — Колкото повече ям, толкова по-силна става паметта ми!

Сетне още веднъж поговориха за костюмите и за реквизитите. Фридолин обеща да вземе още днес русите плитки за Ули от фризьора Крюгер и да ги донесе утре сутринта. Така нищо нямаше да попречи да направят генералната репетиция. Подредили бяха вече дори и елхата. Бяха я окичили цялата с електрически крушки. А домакинът беше наслагал по клоните к няколко кила памук.

— Дано всичко мине както трябва и утре вечер — каза Джони. — Най-важното е да не ви хване сценична треска. Представете си чисто и просто, че сме сами в гимнастическия салон, както на репетициите.

— Е, колкото до това, ще се оправим — рече Мартин. — Но би трябвало да се поупражним на бърза ръка в подреждането на декдоите. Защото ако утре вечер вземе да падне някоя от картините — пирамидата или пък северният полюс, — зрителите ще почнат да се смеят още преди да сме отворили уста. И тогава няма да има нужда изобщо да играем пиесата.

Джони призна, че Мартин има право. И затова измъкнаха пак от ъгъла големите боядисани картони и бързо ги поставиха пред подпорите им. Сетне опитаха дали могат да движат самолета така, че зрителите да не виждат момчетата, които, скрити зад картоната, дърпат паралелката.

— Всичко трябва да върви като по часовник! — извика Мартин. — За минутка сцената трябва да бъде напълно готова!

Тикнаха картините и паралелката отново в ъгъла и после пак ги извадиха. Влачиха и ругаеха като опитни сценични работници.

Ули се бе измъкнал от гимнастическия салон, без да го забележат, останалите. Опасяваше се, че те можеха да му попречат да изпълни намерението си. А това не биваше да става.

Повече от петдесет любопитни момчета стояха на заснежената ледена пързалка и го чакаха. Бяха все от долните класове. На полемите не бяха казали нищо. Момчетата веднага бяха подушили, че предстои да стане нещо необичайно и непозволено. Пъхнали ръце в джобовете на палтата си, те изказваха различни предположения.

— Може би изобщо няма да дойде — рече едно от тях.

Ала ето, че Ули се зададе. Мина безмълвно край насъбраните и се отправи към върлините за катерене в края на игрището.

— Защо ли пък носи чадър? — запита някой.

Но другите му изсъскаха: „Шшт!“

До върлините се издигаше висока стълба. Една от обикновените гимнастически стълби, каквито могат да се намерят във всяко училище. Ули пристъпи към стълбата и се заизкачва по ледено студените ѝ пречки. На предпоследната пречка спря, извърна се и погледна надолу, към голямата тълпа от момчета. Олюля се малко, сякаш му се виеше свят. Сетне се съвзе и каза високо:

— Ето каква е работата. Сега ще отворя чадъра и ще скоча с него като с парашут. Отстъпете по-назад, че да не върхлетя върху главата на някого!

Няколко от момчетата заявиха, че Ули се е побъркал напълно. Но повечето мълчаливо се отдръпнаха назад и изгаряха от нетърпението да видят оповестеното вълнуващо зрелище.

Четиримата осмокласници, които работеха в гимнастическия салон, тикнаха най-сетне за последен път през тоя дей декорите и паралелката в ъгъла. Себастиан проклинаше учителя Кройцкам, загдето го бе накарал да напише петдесет пъти изречението, за белята и вината.

— И това се случва един ден преди Коледа! — рече той огорчено. — Тоя човек няма сърце!

— Пък и ти май нямаш — каза Джони.

В този миг Матиас се озърна и запитва:

— Но къде е малкият? Та той си е отишъл.

Джони погледна часовника.

— Тъкмо минава три — рече той. — Нали Ули смяташе да прави нещо в три часа.

— Вярно! — извика Мартин. — Вън, на игрището! Любопитен съм да видя какво е измислил!

Напуснаха салона и се втурнаха към игрището. Свиха край ъгъла и спряха като вкаменени. Игрището гъмжеше от ученици. И всички гледаха към високата гимнастическа стълба, на чийто връх Ули едва пазеше равновесие. Над главата си беше издигнал разтворения чадър. Мартин прошепна:

— Гледай го ти! Исква да скочи!

И тутакси хукна нататък. Останалите трима го последваха. Въпреки снега игрището беше страшно плъзгаво. Джони падна.

— Ули! — закрещя Матиас. — Недей!

Ала в този миг Ули скочи. Чадърът веднага се обърна. И Ули полетя стремглаво към заснежената ледена повърхност. Чу се глух удар и момчето остана неподвижно на земята.

Тълпата се пръсна с крясъци. В следния миг четиримата приятели бяха при падналия. Бледен като мъртвец и загубил съзнание, Ули лежеше в снега. Матиас коленичи до него. И почна да го милва.

Сетне Джони хукна към училището, за да повика меди-цинската сестра на интерната. А Мартин се завтече към оградата и се прехвърли през нея, за да вдигне тревога при Непушача. Нали той беше лекар. Трябваше да помогне. Пък и Юстуса беше още при него. Матиас поклати глава.

— Мъничкият ми! — рече той на припадналия. — А пък те седнали да разправят, че не си бил смел!

И после от очите на бъдещия световен шампион по бокс се зарониха едри детски сълзи. Повечето от тях паднаха в снега. Но няколко капнаха и върху смъртно бледото лице на Ули.

Матиас, Мартин, Джони и Себастиан стояха мълчаливо до прозореца в преддверието, — откъдето се влизаше в болничната стая на интерната. Не ги пускаха вътре. Още не знаеха какво е станало с Ули. В стаята бяха Непушача и Юстуса, медицинската сестра и господин директорът Грюнкерн. Дошъл бе и училищният лекар, старият санитарен съветник Хартвиг.

Най-сетне Мартин каза:

— Едва ли ще е нещо страшно, Маценце!

— Положително не е страшно — обади се Джони.

— Аз му премерих пулса, биеше съвсем нормално — заразказва Себастиан. Разправяше го впрочем за трети път. — Сигурно си е счупил само десния крак!

Сетне пак се умълчаха и втренчиха погледи през прозореца навън, към побелелия парк. Ала не виждаха нищр. Тъжните мисли замъгляваха очите им. Та това чакане продължаваше цяла вечност!

В този миг вратата се отвори тихо. Юстуса излезе и бързо се отправи към тях.

— Не е много лошо — каза той. — Счупването на крака е без усложнения. Има освен това и леки натъртвания на гръдния кош. Не се установи сътресение на мозъка. И тъй, горе главата, момчета!

Приятелите си отдъхнаха. Мац притисна лице към стъклото на прозореца. Раменете му потръпваха. Юстуса доби такъв вид, сякаш се канеше да помилва едрият немирник. Ала не посмя да го стори.

— След четири седмици той ще бъде отново здрав — каза доктор Бьок. — А сега ще ида бързо да телефонирам на родителите му, че през ваканцията момчето ще трябва да остане тук.

Готвеше се вече да тръгне.

Но запитва още:

— Можете ли изобщо да ми обясните как му е хрумнала тая идиотска мисъл да скача от стълбата с чадър?

— Всички непрекъснато го ядосваха — подхвана, хълцайки Матиас, — казваха, че бил страхливец и какво ли не! — Матиас извади носна кърпа и си изтри носа. — А пък аз, говедото, вчера го посъветвах да стори някога пред всички нещо, което да ги смае...

— Е, и той наистина успя да го стори — рече Юстуса. — Но вие се съвземете малко! Не забравяйте следното: по-добре подобно счупване на крак, отколкото малкият цял живот да се бои, че другите ще го смятат за непълноценен. Сега наистина ми се струва, че този парашутен скок съвсем не е бил толкова глупав, както то мислех отначало.

Сетне бързо се спусна по стълбището, за да уведоми по телефона родителите на Ули.

Четири момчета си отидоха едва когато излезе Непушача и даде честна дума, за да ги увери, че след месец Ули пак ще скача като козле. Матиас се отдалечи последен. Запитва още дали може да влезе при Ули. Но Непушача каза, че това е строго забранено. Порано от утре не можело и да се мисли за подобно нещо. Тогава и Матиас отиде в стаята си.

Докато слизаше по стълбите, Мартин усети как писмото от майка му прошумоля в джоба му.

Влезе в III музикална зала. Там седна върху перваза на прозореца и разкъса плика. Първото нещо, което видя, беше ивица пощенски марки. Извади ги и бързо ги преброи. Бяха двадесет марки по двадесет и пет пфенига. Значи само пет марки!

Сърцето му почти престана да бие. Сетне той взе в ръка писмото. Разгъна го и го обърна. Бръкна в плика. Огледа пода около себе си. Но нямаше нищо повече. Стойността на пощенските марки си оставаше същата.

Коленете му се подкосиха. Затрепереха. Погледна писмото и зачете:

„Мое мило, добро момче,

Това писмо наистина ще стане тъжно. Просто не знам как да го почна. Защото, представи си, мое добро дете, този път не мога да ти изпратя осемте марки за път! Просто не успяваме да свържем двата края, а това, че татко ти не печели нищо, вече знаеш. Като си помисля само, че по Коледа ще трябва да останеш в училището, става ми съвсем тежко. Как не си блъсках главата. Наминах и при леля ти Ема. Но напразно. Баща ти ходи при един свой бивш колега. Но и той нямал възможност да му заеме... Нито пфениг.

Няма изход, мое малко момче. Този път ще трябва да останеш в интерната. И чак до пролетната ваканция няма да се видим. Като си помисля само..., но всъщност не бива, защото няма никакъв смисъл човек да мисли за това. Напротив. Ще бъдем страшно смели и ще стиснем зъбки, нали? Едничкото, което можах да намеря, бяха пет марки. От шивача Рокшро. До Нова година. Тогава ще трябва да му ги върна.

Мартине, купи си с тях в някоя сладкарница чаша шоколад и някакви сладкиши, и не стой все в училището и в стаята. Чува ли? Може би там наблизо има пързалка. Непременно ходи да се пързалиш. Нали ми обещаваши?

А утре ще получиш по пощата колет. В него са подаръците, които трябваше да намериш под елхата в къщи. Може би ние изобщо няма да имаме елха. Щом като ти не ще си бъдеш тук, няма и смисъл.

Не е много онова, което ти пращаме. Но нали наеш, че парите не стигат. Твърде тъжно е, но така си е. Мило мое момче, нека всички бъдем много храбри за Коледа и никак не плачем. Аз ти обещавам това. И ти ми обещаваши, нали? А сега много поздрави и целувки от твоята любеща те майка.

Татко ти също те поздравява. Поръчва да си много послушен. Но ти и без това си такъв, нали? Пращам ти парите в пощенски марки. Ти ще ги смениш.“

Мартин. Талер гледаше втренчено писмото. Буквите се размазаха пред очите му. Майка му беше плакала. Личеше.

Тук-там мастилото беше зацапано.

Момчето стисна с пръсти дръжката на прозореца, вдигна очи към морното, сиво декемврийско небе и прошепна:

— Мамичко! Моя мила, мила мамичко!

И сетне, ще не ще, заплака, макар че всъщност не биваше да плаче.

ДЕВЕТАТА ГЛАВА

съдържа една принципна декларация на Себастиан по въпроса за страха; заместването на един артист; тайно посещение на болничната стая; ресторантът „Последният кокал“ и една топла вечеря; срещата с един пощенски раздавач и писмото на Мартин до родителите му.

Парашутният скок на Ули се превърна в злободневна тема за разговор във всички занимални. И всички бяха единомдушни: малкият Зимерн бил страшен разбойник — никой не подозирал, че някога той ще бъде способен на подобна безумно смела постъпка.

Възразяваше само Себастиан.

— Този скок няма нищичко общо със смелостта — твърдеше настойчиво той. — Когато скочи от стълбата, Ули не беше по-смел от преди. Към този скок го тласна отчаянието.

— Да, но смелостта на отчаянието! — извика един горнокласник. — Има много страхливци, който дори и насън не биха помислили да скочат от стълба. Пък макар и да са отчаяни до немай-къде!

Себастиан благосклонно кимна.

— Това е вярно — рече той. — Само че разликата между тях и Ули не трябва да се търси в пределите на смелостта.

— Ами в какво тогава?

— Разликата е в това, че Ули е в състояние да се срамува повече от тях. Защото Ули е съвсем простодушно, наивно момче. Неговата страхливост смущаваше най-много самия него!

Себастиан се позамисли малко. След тока продължи:

— Всъщност това което възнамерявам сега да ви кажа, никак не ви влиза в работа. Но замисляли ли сте се вие някога дали аз съм храбър? Идвало ли ви е някога на ум, че съм страхлив? Не ви е идвало на ум! Ето защо сега ще ви съобща съвсем поверително, че съм дори извънредно страхлив. Но аз съм разсъдлив човек и не допускам това да се забележи. Моята липса на смелост не ми пречи особено много. Аз

не се срамувам от нея. И това се дължи пак на обстоятелството, че съм разумен. Зная, че всеки човек си има грешки и слабости. Важното е само да не допуска тия грешки да се видят от другите.

Естествено, не всички разбраха думите му. Особено по-малките никак не загряха.

— Все пак според мен за предпочитаме е човек да може да се срамува — каза горнокласникът.

— И аз мисля тъй — отвърна тихо Себастиан.

Днес той беше забележително разговорлив. Навярно причина за това беше злополуката с Ули. Иначе той винаги казваше само присмехулни неща, които озадачаваха. Нямаше нито един приятел. И момчетата винаги бяха смятали, че той не се и нуждае от приятели. Ала сега почувствуваха, че все пак самотата го измъчва. Положително не беше твърде щастлив.

— Впрочем — внезапно каза той неприязнено, — Впрочем никой да не е посмял да намира смешно това, че ми липсва смелост. Инак ще се видя принуден, чисто и просто за поддържане на авторитета си да му обърша един. Защото дотолкова смелост все пак имам.

Такъв си беше той! Тъкмо бяха почнали почти да му съчувствуват. И ето че пак тикна под носовете им опаката си страна.

— Тишина! — извика старшият по стая. Беше заспал за малко и току-що се беше пробудил.

А Себастиан седна, за да напише петдесет пъти изречението за белята.

Малко по-късно той отиде в занималнята на Джони.

— А кой ще играе утре вечер ролята на Ули? — запита той.

Джони сякаш падна от облаците. Изобщо не се беше сетил още, че злополуката с Ули можеше да се отрази фатално върху премиерата на „Хвърчащата класна стая“.

— Ролята не е чак толкова голяма — рече Себастиан. — Трябва само да намерим някой, който да я научи до утре по обяд. И освен това тоя достоен за съжаление нещастник трябва да бъде в състояние да изглежда като малко, русокосо момиче.

Най-сетне се спряха на седмокласника Щюкер. Но преди да поискат съгласието му, отидоха в стая 9, за да обсъдят въпроса с Мартин.

В стая 9 цареше неописуема печал. Матиас бе ходил при Юстуса и го беше питал ще му разреши ли да остане през ваканцията в училище. Защото иначе Ули оставаще съвсем сам. Но Юстуса му бе отговорил, че в никакъв случай не разрешава. Матиас трябвало като добро момче да замине при родителите си, които положително очаквали с радост пристигането му. Пък и нали в училището оставал Джони. А родителите на Ули казали преди малко по телефона, че щели да дойдат за няколко дни в Кирхберг. И така сега Матиас гледаше втрещено пред себе си и умираше от яд при мисълта, че трябваше да си замине за празниците в къщи.

А само през няколко чина седеше Мартин и бе дълбоко опечален, загдето трябваше да остане по празниците в училище. Наистина от цял час насам той непрекъснато си повтаряше, че в края на краищата щяха да останат и Ули, и Джони. Но работата с тях бе съвсем друга. Защото какво щеше да прави Джони при сестрата на своя капитан? Не беше кой знае какъв подвиг да останеш тук, след като баща ти е лош човек и на това отгоре е в Америка. Колкото до Ули, нали неговите родители щяха да му гостуват в училище? Това все пак беше нещо. Пък и щом като си счупил крака си, естествено, че не можеш да заминеш.

„Но аз — мислеше Мартин — нали аз съм здрав! Не съм си счупил крака и все пак не мога да замина. Толкова обичам родителите си, и те ме обичат, и все пак не можем да бъдем заедно на празника. И защо всъщност не можем? Заради парите. А защо нямаме пари? Нима баща ми е по-неспособен от другите мъже? Не. Да не би аз да съм по-малко прилежен от другите момчета? Не. Или пък сме лоши хора? Не. Къде се крие тогава причината? В несправедливостта, която носи страдания за мнозина. Наистина, има мили хора, които се стремят да поправят несправедливостите. Но Коледа е в други ден. Няма да успеят дотогава.“

Мартин дори обмисляше дали не би могъл да си иде до в къщи пеша. Пътешествието щеше да трае три дни. Посред зима. Щеше да пристигне у дома си най-рано на втория ден от празниците. Дали петте марки щяха да му стигнат за храна и нощуване? Но след ваканцията трябваше пак да се върне в училище! И тогава родителите му пак нямаше да имат пари за неговото заминаване.

Не ставаше тъй. Както и да го въртеше и сучеше, трябваше да си остане тук.

Когато Джони и Себастиан дойдоха в стаята и го запитаха дали смята, че седмокласникът Щюкер е подходящ да замести Ули, той изобщо не ги чу. Джони го хвана за раменете, разтърси го и го изтръгна от мрачните му мисли. Себастиан повтори въпроса.

Мартин равнодушно каза:

— Сигурно.

И нищо повече.

Двамата смаяни го изгледаха.

— Но какво ти е? — запита Себастиан. — Да не би заради злополуката с Ули? Не си блъскай главата с това. Можеше да бъде и много, много по-лошо.

— Сигурно — каза Мартин.

Джони се наведе над него и прошепна:

— Слушай, какво ти е? Болен ли си? Или пък има нещо, друго?

— Сигурно — отвърна Мартин.

Ясно бе, че за него сега не съществуваше друга дума. Той вдигна капака на чина си и извади оттам хартия за писма.

Двамата си отидоха.

— Какво ли значи пък това? — запита Джони Троц угрижено в коридора.

— Нямам представа — каза Себастиан. — Може би главоболие...

Сетне говориха със седмокласника Щюкер. Момчето бе огън и пламък. Наистина, като чу, че ще трябва да облече женски дрехи и да си сложи перука с плитки, въодушевлението му значително се произпари. Но те му казаха, че в никакъв случай не бива да изоставя осмокласниците, когато ги е сполетяла беда. Джони тикна в ръката му ръкописа на „Хвърчащата класна стая“. А Себастиан заповяда:

— За утре на обяд да си знаеш ролята по вода!

И тогава малкият седна и здраво се залови за работа.

Матиас не бе издържал дълго и се беше измъкнал под благовиден предлог. Старшият на стаята, Хубавия Теодор, все още се намираше под впечатлението от вчерашния разказ на доктор Бюк и бе олицетворение на отстъпчивостта.

И тъй, сега Матиас стоеше скрит зад една от колоните в коридора близо до болничната стая и дебнеше.

Късметът му проработи. Само след няколко минути медицинската сестра излезе от стаята и заслиза по стълбите, за да вземе нещо от кухнята. Матиас предпазливо се огледа.

Миг по-късно той вече стоеше до леглото на Ули. Момчето спеше. Миришеше на лекарства. Сърцето на Матиас биеше лудо, сякаш искаше да изхвъркне от гърдите му. Той се взираше с умиление в бледото лице на малкия си приятел.

Внезапно Ули отвори очи. И в погледа му се появи уморена, едва забележима усмивка.

Матиас кимна. Гърлото му се свиваше на плач.

— Не ме боля чак толкова — каза Ули. — Наистина. А в други ден ще дойдат родителите ми.

Матиас отново кимна. Сетне каза:

— Искях да остана през ваканцията тук. Но Юстуса ми забрани.

— Много ти благодаря! — прошепна Ули. — Но замини си за в къщи. А пък, като се върнеш, вече ще бъда почти здрав.

— Разбира се — рече Матиас — Само че наистина ли не те боли вече никак?

— Никак! — прошепна Ули. — Ами какво казват другите?

— Направо са се шашнали! — разправи му Матиас. — И гледат вече на теб със страшно уважение.

— Виждаш ли — прошепна Ули. — Ти беше напълно прав. Страхът се лекува.

— Но, малкият... вчера аз съвсем не мислех за подобно нещо — рече Мац. — Та то можеше да свърши и много по-зле. Сам знаеш, че не съм бързливец. Но и милион да ми обещаеш — пак не бих скочил от тая стълба.

Лицето на Ули засия от радост и гордост.

— Наистина ли?

— Напълно изключено! — рече Матиас. — Бих предпочел да ми викат страхливо псе.

Ули беше доволен от себе си и от света. Въпреки болките и въпреки няколко седмичното лежане, което му предстоеше.

— На нощната масичка има шоколад — прошепна той. — Лично от Грюнкерн. Вземи го.

— Не благодаря! — рече Матиас. — Не съм гладен.

Ули едва не прихна да се смее. Но гърдният кош го болеше.

— Ти... да не си гладен? — прошепна той. — Но, Маценце! Заповядам ти да изядеш шоколада. Инак ще се развълнувам, а Непушача ми забрани каквото и да било вълнение.

Тогава Матиас бързо взе шоколада. Ули продължи да го гледа строго, докато Мац тикна няколко късчета в устата си. После се усмихна примирително.

В този миг вратата се отвори и медицинската сестра влезе в стаята.

— Веднага да се махаш оттук! — викна тя. — Просто да не повярва човек: тоя дангалак дошъл и плюска шоколада на болцото момченце!

Матиас се изчерви до уши.

— Но Ули ми заповяда! — извика той, като все още дъвчеше.

— Излизай оттук! — викна тя отново.

Двете момчета си кимнаха съучастнически.

— Скорошно оздравяване, Ули! — каза Матиас и си тръгна.

Преди лягане Юстуса държа кратка реч пред всички ученици.

— Трябва да бъдем действително доволни — рече той, — че опитът, който малкият Ули сметна за наложително да предприеме, си остана само злополука и не се превърна в нещастие.

Той можеше да завърши и много по-зле. Ето защо смятам за необходимо да помоля присъстващите да внимават добре подобен род храброст да не стане-мода. Моля всички да проявяват както смелостта, така и страха си колкото може по-незабелязано. Трябва да пазим престижа на училището, като че ли е наш личен престиж! Чупенето на крака е доказателство за храброст, което аз в качеството си на училищен възпитател трябва решително да отхвърля. Впрочем не го намирам и за особено убедително. Тъй. А сега да считаме историята за приключена! Тази вечер аз излизам. Искам да пия чаша бира. Ще ме замества дванадесетокласникът Хенкел. Дръжте се прилично. И имайте предвид, че ако вдигнете някой врява днес, за в бъдеще няма да мога да излизам. А вярвам, че не бихте ми отказали чаша бира. Тъй, а сега лека нощ!

— Лека нощ, господин докторе! — извикаха всички.

Доктор Йохан Бьок се отправи надолу към града. Пътят бе дълъг. Ресторантът „Последният кокал“ се намираше чак в отвъдното предградие. Непушача му беше казал, че свири там на пиано.

„Музика и танци, без задължителна консумация на вино“ — пишеше на вратата. Юстуса влезе. Локалът съвсем не бе от най-добрите. И посетителите имаха доста предизвикателен вид. Непушача седеше до едно раздрънкано пиано и свиреше шлагер след шлагер.

Бьок седна край малка маса и запали пура. Непушача го забеляза, и му кимна. Докато неговият приятел блъскаше клавишите, Юстуса внимателно се огледа. Локалът наистина беше загубен. Мъжете не сваляха шапките си дори когато танцуваха. Ама че работа!

След около половин час Непушача дойде на масата на Бьок.

— Това е големият антракт! — каза той и доволно се усмихна.

Келнерът му донесе немски бифтек с пържени картофи и една малка бира.

— А пък това е топлата вечеря! — рече Непушача и почна да яде с голяма охота.

— Не ми се сърди, Роберт — каза Юстуса, — но тая работа, разбира се, не е за теб! Не искаш ли да опиташ поне да се върнеш към живота на обикновените хора?

И тъй като приятелят му не отговори, Бьок каза:

— Направи го, ако щеш, заради мен!

Непушача поклати глава отрицателно.

— Какво искаш, Йохан? — каза той. — Та аз се чувствавам безкрайно доволен в моя смешен железопътен вагон. Напролет цветята ще цъфнат пак. Не ми трябва много пари. А никога досега не съм имал толкова време за размисъл и за четене, колкото през последните изгубени според теб години. Нещастieto, което ме сполетя на времето, си имаше своя смисъл. Все пак трябва да има на земята такива особняци, какъвто станах аз. Не трябваше да ставам лекар, а градинар. Но за съжаление твърде късно е вече за подобно нещо. А тук, в този шумен и простоват локал, се чувствавам тъй приказно сам, сякаш си седя нейде в гората.

— Изслушай ме внимателно, Роберт — каза Юстуса, — нашият училищен лекар, санитарният съветник Хартвиг, е порядъчно стар. Той има голяма частна практика. Не смятам, че ще бъде голяма жертва от негова страна, ако вземе да те предложи за свой заместник в нашето училище. Все ще получаваш толкова, колкото сега като пианист. А ще

можеш, да си живееш пак в железопътния вагон. Е? Какво ще кажеш за това предложение? Да попитам ли стария Хартвиг?

— Както искаш! — отвърна Непушача. — Ако ти прави удоволствие, питай го. Но не си мисли, драги приятелю, че ще стана по-щастлив, ако някой ден пак почна да предписвам аспирин. И не се; опитвай да ме убеждаваш, че човек не можел да живее без стремежи и честолюбие. Твърде малко са наистина, които живеят като мене. Не искам, разбира се, да кажа, че всички трябва да станат пианисти в съмнителни заведения. Но бих желал да имаше на света повече хора, които разполагат с време да си припомнят за същественото в живота. Парите, общественото положение и славата това са детински неща. Нещо като играчки, нищо повече. За какво могат да послужат те на истински възрастните хора? Имам ли право, старче?

Непушача помълча малко.

— Но, разбира се — додаде след малко той, — ако можех да се грижа за твоите гимназисти да бъдат здрави и бодри... Това съвсем няма да е неприятна задача. Като се разболеете някой, ще трябва чисто и просто да прескачам през плета. А наред с това ще мога да си отглеждам цветята и да чета книги! Е добре, стари момко, попитай одъртелия си санитарен съветник! А пък ако той не се съгласи, ще продължа да блъскам клавишите тук. Така или иначе, не ще напусна градското си жилище дотогава, докато Мартин и Джони, Матиас, Ули и Себастиан не завършат гимназия.

— И аз — моята стая в кулата — рече Юстуса. — Великолепни момчета са те!

Сетне вдигнаха чашите за наздравица.

— За скорошното оздравяване на малкия Ули! — извика Непушача.

И чукнаха чашите си!

После си разказаха един другиму всичко, което знаеха за войната с учениците от реалното училище. И Юстуса се усмихна на своя приятел.

— Обичат и двама ни тия пакостници — рече той. Непушача му кимна весело и рече: — А нима нямат право?

След това трябваше да се върне пак при раздрънканото пиано. Гостите искаха да танцуват.

След полунощ тръгнаха да се прибират, прекосявайки целия град. Идваха им на ум много случки от тяхната младост. Колко отдавна бе това! Но беше ставало тук. На същите улици, по които бавно вървяха тая нощ! А какво ли правеха другите, които бяха седели заедно с тях на училищните скамейки преди двадесет години? За някои знаеха по нещо. Но какво ли бе станало с другите?

Над тях блещукаха звездите. Същите звезди, както някога.

На ъгъла на „Нордщрасе“ пощенският раздавач тъкмо изпразваше пощенската кутия.

— Колко често сме тичали на времето до тази кутия! — рече Юстуса.

— Най-малко два пъти седмично — отвърна замислено Непушача. — Почнех ли да пиша по-рядко, майка ми смяташе, че се е случило нещо лошо.

В пощенската кутия, която раздавачът изпразваше, имаше впрочем и едно писмо до господин и, госпожа Талер в Хермсдорф. На гърба му беше написано: „Подател: Мартин Талер. Кирхберг, гимназията“.

— Пощенската кутия си е останала същата — каза Юстуса. — Но раздавачът не е вече същият.

Писмото, за което току-що стана дума, гласеше така:

„Мила, добра мамичко,

Отначало много се уплаших, знаеш ли? Но щом като не може да се промени нищо, няма какво да се стори. И никак не плаках. Нито сълзица. И ви обещавам, на теб и на татко, да не плача. Сладкиши и шоколад ще си купя от пекаря Шерф. Матиас казва, че там било ужасно евтино. И на пързалката ще ида, щом като това ще ви достави радост. Положително. Можеш да не се съмняваш. И много, много благодаря за парите. Утре ще ида на пощата и ще ги разменя.

Тази е първата Коледа, когато няма да се видим, и това, разбира се, е много тъжно. Но нали ме познавате? Щом реша да не се поддавам на нещо, държа се твърдо. Че защо съм най-сетне мъж? Страшно се радвам на колета,

който ще получа утре. Ще сложа на чина си няколко елхови клонки, има и свещи. Освен мен тук остава и Джони. Нали знаете защо. А пък Ули, той си счупи десния крак. Това е много по-неприятно, нали? Джони каза, че съвсем не било трудно да прекараш ваканцията тук, стига да умееш да се владееш. Така!

Знаеш, мила мамичко, че този път не мога да ви подаря нищо, нито на теб, нито на татко. Догодина може би ще давам частни уроци на някого от новите петокласници и тогава ще имам много пари. Ще бъде великолепно, нали? Но ви нарисувах една картина. Казва се «След десет години» и вие ще я разберете. На нея се вижда как ви отвеждам с една синя каляска чак отвъд Алпите. Слагам картината в писмото и трябва да я сгъна на четири. Инак няма да влезе в плика. Дано ви се хареса. Още не мога да рисувам по-хубаво и съм я работил четиринайсет дни. А сега, мила мамичко, трябва да свършвам, защото ще бие звънецът за вечеря, пък трябва да изтичам и до пощенската кутия.

Обичайте ме, както досега, макар че не мога да си дойда в къщи за празниците. И не тъжете! Та нали и аз не тъжа! Можеш да бъдеш сигурна в това, мамичко! Не, ще ходя на пързалката и постоянно ще мисля за вас. Положително ще бъде много весело. Много, много, Много поздравя на теб и татко

от вашия покорен син.

Мартин.“

Раздавачът, който изпразваше пощенската кутия, не знаеше колко много въздишки се изсипваха в голямата му чанта. Доктор Бък и Непушача също не знаеха.

ДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа последния учебен ден преди ваканцията; една разходка из Кирхберг и много срещи; още един шоколад за Матиас; коледното тържество в гимнастическия салон; един неочакван зрител; какви подаръци получава той и какво казва; един миг, край леглото на Мартин.

Настана и последният ден, през който се водеха учебни занятия. През този декемврийски ден нито един учител не може да иска от учениците си да проявяват необходимия интерес към произхода на електричеството или към глаголните спрежения, към изчислението на лихвения процент или към крал Хайнрих от Каноса. Нито един учител на света не може да иска такова нещо. И никой не го иска. Така беше и в гимназията „Йохан Сигизмунд“ в Кирхберг. Повечето от учениците, които живееха в интерната, бяха започнали вече да стягат куфарите си. Радваха се отсега на коледното тържество в гимнастическия салон. Радваха се на пътуването с влак, което им предстоеше на следния ден. Радваха се на подаръците, които щяха да получат в къщи. Радваха се на подаръците, които щяха да занесат на родителите, на братята и на сестрите си. Бяха просто, полудели от радост и трябваше здравата да се сдържат, за да не се покатерят посред час върху чиновете и да заиграят там хоро.

Учителите се виждаха принудени да се съобразяват с тази временна невъзприемчивост на своите възпитаници и ги караха да четат приказки и легенди или пък сами им разказваха разни случки, когато им хрумнеха такива, разбира се. През най-последния от часовете осмокласниците имаха география при доктор Бьок. Той донес една книга, в която бяха събрани най-хубавите басни от световната литература, и накара учениците един след друг да четат някои от тия кратки поучителни истории, в които почти винаги се говори за животни и почти винаги се подрабират хора.

Дойде ред и на Мартин. Той заекваше. Бъркаше. Прескочи два реда и не забеляза. Неколцина осмокласници се изсмяха. Джони го гледаше угрижен.

— Блестящ успех! — каза Юстуса. — Ти май си се пренесъл вече духом у вас, в Хермсдорф, под елхата. Не бързай. Ще пристигнеш навреме при родителите си!

Мартин сведе глава и си заповяда: „Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено!“ Още снощи, когато до късно не бе мигнал, той си бе повтарял на ум това изречение. Повторил го беше поне сто пъти.

Юстуса даде книгата с басните на следния ученик и до края на часа често поглеждаше изкосо към първенеца на класа. Имаше учуден и изненадан вид.

Мартин беше втренчил поглед в чина си и не смееше да вдигне очи.

По обяд пощенският раздавач донесе колета, за който майката на Мартин бе съобщила в писмото си. Колетът с коледните подаръци! Мартин дори не погледна какво има в него, взе го под мишница и го отнесе в стаята с шкафове. Тъкмо когато беше разтворил своя шкаф и поставяше в него колета, край него мина Матиас. Мъкнеше голям куфар. Искеше да си стяга багажа.

— Ха, откъде пък получаваш колет днес? — запита той.

— От къщи — отвърна Мартин.

— Че защо ти изпращат колет един ден преди да пристигнеш при тях?

— Мама ми праща праните дрехи — излъга Мартин, — та да не трябва да ги мъкна на връщане през януари.

— Всъщност много практично — рече Матиас. — Е, аз ще си стегна сега куфара. Наистина, най-много ми се ще да остана тук. Но Юстуса е против. Казва, че трябвало все пак да създам на достопочтените си родители малко радост и да се умъдря под елхата у Зелбманови във Франкенщайн. Е, от мен да мине. Впрочем по Коледа в къщи винаги е много весело, нали? И у вас ли е тъй?

— То се знае — каза Мартин. — Дори премного весело. Матиас не го оставяше на мира.

— И ти ли ще заминеш по обяд?

— Не, ще пътувам по-късно.

— В седемнадесет часа и дванадесет минути?

— Да. В седемнадесет часа и дванадесет минути.

— Слушай, я тръгни и ти още е обедния влак! — замоли го Матиас. — Най-малко петдесет момчета ще пътуват по обяд в нашата посока. Ще си окупирате цял вагон и ще лудуваме славно! Чудесно ще бъде! А? Ще дойдеш ли и ти?

Мартин не можа да издържи повече. Затръшна вратата на шкафа, извика „не!“ и побягна от стаята. Матиас поклати глава и каза:

— На тоя му е изпила кукувица ума!

Следобед повечето момчета слязоха в града, за да направят набързо още някои покупки или пък чисто и просто да погледат витрините на магазините за играчки. Сутринта бе валил сняг и сега бе настанал лют мраз. Продавачите на елхи по уличните ъгли гледаха час по-скоро да се отърват от последните дръвчета. Лесно намаляваха цената.

Мартин отиде в пощата и замоли чиновника на гишето да размени марките му срещу пари. Наистина, човекът почна да ръмжи като лъв, но в края на краищата се съгласи. Момчето благодари учтиво, прибра парите и поскита още малко из улиците.

На площад „Вилхелм“ срещна бившия предводител на реалистите, Егерланд. Поздравиха се като неприятелски генерали, които се срещат след войната на курорт в Ривиерата. Враждебно, но с взаимно уважение.

А на „Кайзерщрасе“ налетя на Себастиан Франк. Себастиан се посмути. Посочи няколкото пакетчета, които държеше в ръка.

— Какво да се прави — рече той. — Обичай. И ти ли си тръгнал по покупки?

— Не — отвърна Мартин.

— Аз все ги оставям за последната минута — рече Себастиан. — Всеки път ми се иска да не взимам нищо. Та това всъщност е допотопен обичай, нали? Но после всеки път хуквам. Все пак има нещо мило в него. В края на краищата изпитвам истинско удоволствие да подаря никому нещо. Не намираш ли и ти, че е тъй?

— Разбира се — каза Мартин, — Това е дори великолепен обичай.

Сетне прехапа долната си устна. Още една дума само, и щеше да се разреве.

„Плакането е строго забранено!“ — помисли си той, кимна на Себастиан и бързо продължи пътя си. Едва ли не тичаше. По-далеч и по-скоро да се махне от тая коледна атмосфера!

На ъгъла на „Нордщрасе“ спря и огледа обстойно витрината на пекаря Шерф.

Тук значи щеше да пие утре следобед шоколад и да яде сладкиши. Щеше да бъде ужасно. Но майка му искаше така и нали той и беше обещал тържествено.

„Как ли ще издържа — мислеше той, — как ли ще издържа цели четиринайсет дни, без да се разрева нито веднъж!“

После бавно тръгна към училището. В джоба му дрънкаха три монети.

Генералната репетиция на „Хвърчащата класна стая“ се състоя с костюми. Момчетата се бяха страхували, че малкият Щюкер ще се провали. Останаха приятно измамени.

Седмокласникът играеше като дявол! Пък и страшно хубаво му стояха русите плитки от фризьора Крюгер и роклята от шкафа на Ули! Всеки, който не знаеше, че е предрешен, би го взел за момиче.

— Дванадесетокласниците ще се влюбят безнадеждно в теб — извика Себастиан.

Само Матиас намираше, че Ули все пак бил малко по-добър в тая роля. Но това беше нещо съвсем естествено. В края на краищата то беше негов приятелски дълг.

Репетираха пиесата два пъти. Най-тежко беше за Мац. Мъчеше го особено краткият антракт за преобличане между четвъртото и петото действие. Защото да се превърнеш от бяла мечка в свети Петър за една-единствена минута, разбира се, не е лесно нещо. Но и това щеше да се нареди някак.

— Достатъчно — каза Джони Троц. — Дано да сме късметлии довечера. Пу, пу, пу!

И всички си плюха взаимно по три пъти в пазвите. Себастиан беше казал, че артистите винаги правели тъй. Джони се приближи до Мартин.

— Какво става с тебе? — запита го той. — Вярно е, че си знаеш ролята, но я казваш тъй машинално, сякаш мислиш за съвсем друго нещо.

— За довечера ще се оправя — рече първенецът на класа. — Нощеска спях зле.

Преоблякоха се и оставиха костюмите, плитките и брадите си в шкафа, където държаха трамплините. Сетне отидоха в училищната сграда и се качиха горе, в болничната стая. Бяха им разрешили да посетят Ули.

След като го запитаха как е, те му разправиха, че представлението положително ще мине добре. Матиас добави, че седмокласникът Щюкер досега се е проявил задоволително. Естествено, не можел и да се сравнява с Ули. Но все пак. Останалите кимнаха с глава.

— Радвам се — каза Ули. — А пък утре всички заминавате! Освен мен и Джони. Пожелавам ви много подаръци.

А после даде знак на Матиас да се приближи до леглото и тикна скришом в ръката му един шоколад.

— Грюнкерн пак идва — прошепна той. — А ти как си е апетита?

— Горе-долу — рече Матиас.

— Е, виждаш ли? — рече Ули. — Яж и не се шегувай!

— В къщи положението с мен е още по-отчайващо! — заяви Матиас и тикна шоколада в джоба си. — Почна ли да лапам, старата се звери като шашардисана. Казва, че съм плюскал направо престъпно.

— Ти не си го слагай на сърцето — рече му Себастиан. Днес той бе по-примирително настроен, отколкото обикновено. — Нали човек трябва да получава всичко според насъщните си нужди!

А сетне се обърна към Ули и поклати глава като някой премъдър дядо.

— Ама и ти си юначага! Истинско щастие е, че на гимнастическата площадка не разполагаме с камбанария. Инак сигурно щеше да скочиш и от нея.

Стояха около леглото и при все че издумаха сума неща, всъщност не знаеха какво следва да кажат. Момчето в кревата вече не бе за тях малкият Ули, когото познаваха от години.

— Жалко, че няма да бъдеш довечера и ти — каза Джони. — Е, утре аз най-подробно ще ти разкажа как е минало всичко.

Мартин стоеше до прозореца. Всъщност искаше му се да съобщи на другарите си, че ще остане и той. Но просто не можеше да събере

сили. Макар да бе сред приятелите си, той се чувствуваше изоставен. Изоставен напълно.

Коледното тържество надмина всички очаквания. Отначало двама дванадесетокласници свиреха на пиано. Вариации по известни коледни песни. Сетне директорът, професор доктор Б. Грюнкерн, държа кратко слово. То наистина приличаше на всички коледни речи, които директорът бе държал през живота си, но накрая той добави няколко изречения, които бяха новии трогнаха момчетата. Каза:

— Струва ми се понякога, че самият аз съм Дядо Мраз. Въпреки черния фрак, с който съм облечен, и макар да нямам бяла брада. Аз съм стар почти колкото него. И като него идвам всяка година сред вас. И аз съм човек, на когото се смеят, когато заплаши някого с тоягата. И най-сетне и аз като него съм човек, който обича децата. Моля ви, никога не забравяйте това. Защото то извинява много неща.

Той седна на мястото си и изтри с носната кърпа очилата си. А единадесетокласниците сведоха глави. Засрашиха се, загдето се бяха присмели редица по редица на стария човек. А голямата елха грееше толкова хубаво с безбройните си електрически крушки, че всички присъстващи изпаднаха в извънредно тържествено настроение.

Сетне започна премиерата на „Хвърчащата класна стая“. Нека кажем веднага: представлението мина великолепно. При стиха: „Обучението се превръща в оглед“ — учителите се разсмяха точно тъй, както Себастиан бе очаквал. Наистина Мартин не беше на висотата си. Но затова пък толкова по-силно впечатление направи седмокласникът Щюкер. Освен седмокласниците и осмокласниците никой не можа да го познае. Сметнаха го съвсем сериозно за малко, очарователно момиче и просто не можеха да си обяснят отде се е взела в гимназията тая личност от женски пол. Наистина през последното действие Щюкер се измъкна прекалено рано от своя облак. Но коледната песен, която идваше непосредствено след това и към която се присъединиха всички, поправи този недостатък. Зрителите бяха в луд възторг.

Грюнкерн развя полите на фрака си към артистите и стисна ръката на всеки един поотделно. А на Джонни Троц въодушевено каза:

— Та ти си истински поет, моето момче! Ах, как се радвам!

Момчето се поклони. Много похвали получи и Мартиновите декори.

— А кое си ти, момиченце? — запита директорът артистката.

Зрителите напрегнаха слуха си. Най-много даваха ухо дванадесетокласниците.

Тогава малкото момиче свали от главата си перуката с плитките и в следния миг над двеста ученици прихнаха да се смеят така, че свените едва не се разклатиха.

— Щокер! — крещяха момчетата.

Просто не можеха да се усмирят.

Внезапно Себастиан каза на своите приятели:

— Ха, какво ще кажете? Знаете ли кой седи при учителите? Там, до Юстуса? Непушача!

Себастиан имаше право. Между учителите, облякъл синия си костюм, седеше Непушача! Само Мартин и Джони знаеха на какво се дължи това. И ето че Джони бързо хукна и напусна гимнастическия салон.

Доктор Бьок стана и пристъпи към средата на залата.

Настана тишина.

— На стола, който се намира там до моя стол — каза Юстуса, — седи един човек, когото повечето от вас не познават. Този човек е моят единствен приятел. Преди двадесет години ние двамата също така седяхме един до друг в този гимнастически салон. Разбира се, не между учителите, а на пейките, където седите сега вие. Преди редица години моят приятел изчезна. И вчера най-сетне го намерих пак! Събраха ни отново две момчета от вашата среда. През целия си живот не съм получавал по-хубав коледен подарък. Моят приятел се казва Роберт Утофг и е лекар. И понеже не искам занаят да се разделяме с него, днес говоря с нашия стар санитарен съветник, доктор Хартвиг.

Сега Непушача седеше строго изправен на мястото си. А Юстуса продължи:

— Запитах санитарния съветник Хартвиг, дали не би се застъпил пред общинските власти в Кирхберг, та моят приятел, доктор Утофт, да бъде назначен за училищен лекар в нашата гимназия. И тъй, в същото това училище, където двамата станяхме приятели, ние ще останем и за в бъдеще. Той като ваш лекар, аз като ваш учител. Ние двамата сме част от това училище, също както основните стълбове на сградата и като старите дървета вън, в заснежения парк. Нашето място е тук. Нашето място, е сред вас и ако вие ни обичате поне наполовина,

колкото ви обичаме ние, тогава всичко е наред. Повече от това не можем да желаем. Прав ли съм, Роберт?

Непушача стана, приближи се до Юстуса и се приготви да каже няколко подходящи думи. На само стисна ръката на приятеля си. Нищо повече не можа да стори.

В този миг дотърча Джони. Държеше в ръка няколко пакетчета, спусна се към Непушача, поклони се ниско и каза:

— Драги господин Непушач, или както е името ви! Не подозирахме, че ще ви видим тая вечер тук, на нашето коледно тържество. Мартин и Ули, Матиас и Себастиан ме бяха натоварили да ви поднеса тия подаръци утре вечер, срещу празника, във вашия железопътен вагон. Но сега вече вие сте изцяло сред нас и затова бих искал да ви поднеса подаръците още днес.

Джони връчи на доктор Утофт чорапите, цигарите, тютюна и пуловера.

— Ако пуловерът не ви става — каза момчето, — няма нищо страшно. Ние уговорихме, че ще го сменим, и бележката от магазина е в пакета.

Непушача стисна подаръците под мишница.

— Благодаря ти, Джони — каза той. — Благодаря и на твоите четирима приятели, те са и мои приятели. Останалите, които още не ме познават, вярвам, ще свикнат с мене. В това отношение не ме е страх.

Той се огледа. Сетне рече:

— Ние е Йохан Бьок, вашия Юстус, научихме доста неща. Тук, на училищната скамейка и вън, в живота. И при все това нищо не сме забравили. Запазихме в паметта си нашата младост, а то е най-важното. Извинете ме, че съм малко развълнуван. Надявам се, че можете да разберете защо, Надявам се дори, че и вие сте малко развълнувани. Но това минава. А мога да ви уведя, че при счупени крака и при пневмонии не се вълнувам чак толкова. Ще видите сами. Не бива да схващате обаче сегашните ми думи като покана за вас да си чупите краката. В никакъв случай! Непушача хвана Юстуса под ръка. — За да не пропусна най-важното — рече той, — моля ви в този час, който, надявам се, ще остане запечатан в паметта ви, не забравяйте младостта си! Сега, когато сте още деца, това може да ви прозвучи доста излишно. Но не е излишно. Повярвайте ми! Ние сме вече възрастни

хора и все пак останахме млади. Ние, двамата, знаем много добре колко е важно това!

Доктор Бьок и доктор Утофт впериха очи един в друг. И в сърцата си момчетата решиха никога да не забравят този поглед.

Бе вече късна нощ, когато Юстуса започна своята обиколка на спалните. Вървеше на пръсти. Подът тихо поскърцваше. А малките стенни лампи примигваха при всяка негова стъпка.

Във II спална зала той се спря до леглото на Мартин. Какво ли ставаше с това момче? Какво ли се беше случило?

Мартин Талер спеше неспокойно. Мяташе се насам-натам в леглото и непрестанно мълвеше едно и също изречение.

Доктор Бьок се наведе и напрегнато се вслуша. Какво ли шепнеше момчето насън?

— Плакането е строго забранено!

Юстуса престана да диша.

— Плакането е строго забранено! Плакането е строго забранено!...

И все същото. Непрекъснато.

Странен сън трябва да беше това. Сън, в който плакането бе строго забранено!

Доктор Бьок напусна спалнята с тихи и бавни стъпки.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа една весела игра; едно училище без ученици; откритието при кегелбана; един учител, който тайно прескача огради; посещение при Ули: твърдението на Джони, че човек не може да издири родителите си; и за втори път в същото неудобно положение.

В гимназията „Йохан Сигизмунд“ 24 декември започна с ужасно зрелище. Момчетата фучаха като подивели нагоре и надолу по стълбите. Един си забравил по недоглеждане четката за зъби в умивалнята. Друг търсеше ключа от куфара си, както се търси карфица. Трети забравил да прибере с багажа си кънките. Четвърти викаше подкрепление, защото куфарът му бе тъй препълнен, че можеше да се затвори само ако върху него седнеха най-малко трима души.

Дванадесетокласниците се преструваха, че съвсем не бързат толкова. Но когато не ги наблюдаваше никой, те фучаха из коридорите точно както по-малките.

Към десет часа сутринта училището вече се опразни наполовина. Вярно е, че ония, които заминаваха по-късно, все още вдигаха достатъчно врява. Но всеки запознат по-добре с живота в интерната можеше да почувствува, че преселението вече бе започнало.

По обяд през широко разтворената порта, се изниза и втората върволица. Фуражките бяха накривени. Тежките куфари се влачеха по снега.

Матиас се появи запъхтян няколко минути след тях. Беше се забавил при Ули. Джони стоеше при портата и му подаде ръка:

— Отваряй си хубаво очите за малкия! — каза Матиас. — Аз ще му пиша често. И приятно прекарване!

— Подобно! — каза Джони Троц. — Ще си отварям очите. Но ти си плюй на петите: Себастиан вече отмина напред.

— Тежка задача! — изпъшка Мац. — Трябва да се отбия още и при пекаря Шерф. Инак ще пукна от глад във влака. А не бива да поднасям подобна изненада на моите старци. Но слушай, поете над поетите, къде е всъщност Мартин, тоя безценен „талер“? Искях да се сбогувам с него. Никъде обаче не успях да го намеря. А пък в негово отсъствие ми е невъзможно да сторя това. Е, хубаво, предай му поздрав от мен. И да ми пише картичка, за да знам с кой влак ще се върне след ваканцията в нашето общообразователно заведение.

— Хубаво — рече Джони, — ще му предам. Но сега си затваряй устата и си обирай крушите!

Мац вдигна куфара на лявото си рамо и извика:

— Братле, утре ще ми подарят боксьорска круша!

Сетне пое към гарата с походка на опитен носач.

Гарата гъмжеше от гимназисти. Едни се канеха да пътуват на север. Други — на изток. Двата влака, които очакваха, щяха да минат през Кирхберг почти един след друг.

Дванадесетокласниците се разхождаха по перона със своите дами от часовете по танц и водеха разгорори като истински светрки мъже. Разменяха си букети и медени курабийки. От своята партньорка по танго, някоя си госпожичка, Малвина Шнайдинг, Хубавия Теодор получи табакера, която почти приличаше на сребърна. Гордо я показва на останалите дванадесетокласници и те прижълтяха от завист.

Себастиан, който стоеше наблизко и беше събрал около себе си цяла тълпа долнокласници, пускаше по адрес на дванадесетокласниците шегички, с които жънеше небивал успех.

Най-сетне пристигна и Матиас. Седна на куфара си и изяде една след друга шест кифлички. Малко след това в гарата влезе първият от двата влака. Гимназистите, които щяха да пътуват на север, го атакуваха като неприятелска крепост. Сетне се подадоха по прозорците на купетата и поведоха колкото можеха по-шумни разговори със съучениците си, които трябваше още да чакат. Един горнокласник провесел от влака табела. На нея пишеше: „Напред към дома!“ Някакъв петокласник бе смъкнал разплакан от влака. Малкият глупчо беше забравил куфара си на перона. Но го намери и пак успя да се качи навреме.

Когато влакът потегли, всички размахаха фуражки. А госпожичките от часовете по танц развяха съвсем мъничките си носни

кърпички. Едни крещяха: „Весела Коледа!“, Други: „Щастлива Нова година!“. А Себастиан извика: „Честита пролет!“ После влакът се измъкна от гарата.

Веселбите продължаваха и след това. И всички освен началника на гарата бяха в добро настроение. Той си отдъхна облекчен едва когато и вторият влак се отдалечи с пухтене и на дълж и шир не остана нито един гимназист. От своя гледна точка началникът на гарата беше всъщност прав.

В училищната сграда цареше пълно мъртвило. Десетината ученици, които щяха да заминат следобед, изобщо не вдигаха вече шум.

Сега Юстуса облече зимното си палто и заслиза надолу през тихия, побелял парк. Снегът бе засипал градинските пътеки. Никой не бе минал още по тях. Глъчката и смеховете бяха заглъхнали. Йохан Бьок спря и се вслуша в шумоленето на снега, който вятърът смъкваше от клоните. Е, сега вече голямата почивка и голямата самота можеха да започнат!

Когато сви по една странична пътека, забеляза следи от стъпки. Отпечатыци от момчешки обувки. Кой ли пък беше тръгнал да се разхожда по това време сам из парка?

Проследи дирите. Те водеха надолу, към кегелбана. Юстуса тръгна на пръсти през снега покрай тясната страна на бараката и предпазливо надникна зад ъгъла. На ниската оградка седеше едно момче. Беше опряло глава на една от дървените подпори и втренчено гледаше към небето, по което се носеха тежки, снежни облаци.

— Ехей! — извика Юстуса.

Момчето трепна и уплашено се извърна. Беше Мартин Талер. Скочи от оградката. Учителят се приближи.

— Какво правиш тук?

— Искях да бъда сам — каза момчето.

— Тогава извини ме за безпокойството — каза Юстуса. — Но добре стана, че те срещам. Защо четете вчера заран така безобразно?

— Мислех за нещо друго — отвърна Мартин объркано.

— Смяташ ли, че това извинение е достатъчно? И защо игра снощи ролята си толкова лошо? И защо вчера и днес почти не докосна яденето си в трапезарията?

— И тогава трябваше да мисля за нещо съвсем друго, господин докторе — отвърна Мартин и му идеше да потъне в земята от срам.

— Тъй. И за какво имаше да мислиш? За Коледата ли?

— Да, господин докторе.

— Е, както изглежда, не й се радваш много.

— Не, не особено, господин докторе.

— А кога си заминаваш? Със следобедния влак ли? Сега вече от очите на първенеца на класа се отрониха две големи сълзи. И после още две. Но той стисна зъби и сълзите спряха. Най-сетне каза:

— Няма да си заминавам, господин докторе.

— Ха — рече Юстуса. — Значи оставаш през ваканцията в училището?

Мартин кимна утвърдително и изтри четирите сълзи с опакото на дланта си.

— Нима родителите ти не искат да си идеш?

— О, не, господин докторе, искат.

— Ами ти? Значи тогава ти не искаш?

— Не, господин докторе. Аз също искам.

— Е, да му се не види! — извика Юстуса. — Какво значи цялата тая история? Те искат! Ти искаш! И въпреки това оставаш тук? Защо?

— Предпочитам да не говоря за това, господин докторе — каза Мартин. — Може ли сега да си ида?

Извърна се и поиска да избяга.

Ала учителят го хвана и задържа.

— Почакай за миг, моето момче! — каза той.

Сетне се наведе над ученика и съвсем тихо, сякаш не биваше да чуят това дори дърветата, запита:

— Да не би да нямаш пари за път?

Сега вече храбростта на Мартин окончателно се изпари. Той кимна. Сетне отпусна глава върху заснежената оградка на кегелбана и отчаяно заплака. Мъката го бе сграбчила здраво за шията и го разтърсваше цял.

Юстуса стоеше уплашен до него. Почака малко. Знаеше, че не бива да се започва прекалено рано с утешаването. После извади своята кърпа, притегли момчето към себе си и избърса лицето му.

— Е, е — каза той. — Стига вече, стига...

Сам той се бе поразвълнувал. Принуди се да се изкашля силно няколко пъти. Сетне запита:

— Колко струва това удоволствие?

— Осем марки.

Юстуса извади портфейла си, взе от него една банкнота и каза:

— Така, ето ти тук двацет марки. Ще ти стигнат и за отиване, и за връщане.

Мартин уплашено се взираше в банкнотата. После поклати отрицателно глава.

— Не, господин докторе, не може така.

Юстуса пхна парите в джоба на якето му и каза:

— Ще слушаш ли ти, хлапако, или не?

— Но самият аз имам още пет марки — промълви Мартин.

— Е, какво, нима не искаш да подариш нещо на родителите си.

— Много искам дори. Но...

— Е, видя ли! — рече училищният възпитател. Мартин се бореше със себе си.

— Много, много ви благодаря, господин докторе. Но не зная кога ще могат родителите ми да ви върнат парите. Баща ми е без работа. Може би напролет ще намеря някой петокласник, на когото да давам частни уроци. Ще чакате ли дотогава?

— Затваряй си веднага устата! — каза доктор Бьок строго. — Щом ти подарявам пари срещу Коледа, значи изобщо не трябва да ми ги връщаш. Хубава работа!

Мартин Талер стоеше до своя учител и не знаеше какво да стори й как да му благодари. Най-сетне колебливо посегна към ръката на мъжа и леко я стисна.

— Хайде, а сега стягай си куфара! — каза Юстуса. — И предай на родителите си много поздрав от мен. Най-вече на майка си. Нали с нея вече се познавам.

Момчето кимна утвърдително. После отвърна:

— И вие предайте много поздрав на майка си от мен.

— Това за съжаление не ще бъде възможно — рече доктор Бьок. — Майка ми се помина преди шест години.

Мартин неволно разпери ръце. Сякаш щеше да прегърне учителя си. Но, разбира се, не го стори, а почтително отстъпи назад и впери продължителен, сърдечен поглед в Юстуса.

— Няма нищо — каза доктор Бьок. — Нали вие ми поднесохте в дар Непушача! Тази вечер ще празнувам с него Коледа. Оттатък, в железопътната му вила. А пък ще трябва да се погрижа малко и за Ули и неговите родители, и за Джони Троц. Както виждаш, няма да ми остане много време, за да се почувствувам самотен.

Сетне потупа момчето по рамото и приветливо кимна:

— На добър път, Мартине!

— Още веднъж много благодаря! — промълви тихо момчето.

После се извърна и побягна. Нагоре, към училището. Към стаята с шкафове.

А Юстуса продължи своята разходка през утихналия, заснежен парк. До оградата. Там се огледа внимателно на всички страни. И сетне, точно както бе правил като момче, се прехвърли през оградата. Прескачането не го затрудни.

— Наученото си остава научено — каза той на един зъзнец врабец, който внимателно го наблюдаваше.

После отиде на гости у Непушача. Той беше донесъл една малка елха. Окичиха я заедно със станиолови лентички и с позлатени орехи.

Докато Мартин стягаше куфара си, в стаята с шкафове дойде Джони.

— Ето къде си бил! — извика той. — Мац искаше да се сбогува с тебе. Каза да му пишеш с кой влак ще пътуваш обратно.

— Дадено — весело каза Мартин.

— Е, ти постепенно почваш да ставаш отново нормален — каза зарадван Джони. — Мислех си вече, че си се побъркал. Какво имаше? А?

— Не ме питай — замоли го Мартин. (Та как да каже за мъката си на Джони, който изобщо нямаше дом!) — Мога да те уверя само в едно — втори човек като Юстуса няма.

— Да не си въобразяваш, че съобщаващ нещо ново? — запита Джони.

Докато Мартин си стягаше багажа, в ръцете му подадна „Заселникът“. Картината, която бе нарисувал за Непушача.

— Олеле! — каза той. — Впрочем сега тая картина няма много смисъл. Че нали той вече не е заселник, а наш училищен лекар. Но може би все пак ще се зарадва, а?

— Положително — каза Джони. — За него тя ще бъде спомен. От миналата самотна година. Довечера ще му я дам.

Сетне се качиха при Ули. Малкият имаше гости. Лежеше, щастливо усмихнат в кревата си, а родителите му седяха до него.

— Хубави истории — каза господин фон Зимерн.

— Той положително няма вече да го повтори — заяви Мартин.

Майката на Ули плесна с ръце над главата си:

— Само това оставаше!

— Има някои лоши неща, които човек не може да избегне в живота си. — каза Джони Троц. — Ако не си беше счупил крака, Ули сигурно щеше да се разболеє много по-зле.

Родителите гледаха Джони с недоумение.

— Той е поет — обясни им Ули.

— Аха — рече баща му, — това, разбира се, е нещо друго.

Двете момчета не останаха дълго. Ули обехца на Мартин да оздравее колкото може по-скоро:

Джони и Мартин се разделиха при градинската порта. Джони почувствува, че на Мартин се иска да го запита нещо, но не смее.

— Всичко е навик — каза Джони. — Човек не може да избира родителите си. Но като ей представя, че някой ден биха могли да цъфнат тук, за да ме вземат, забелязвам колко е хубаво, че мога да остана сам. Впрочем капитанът пристига на трети януари в Хамбург и ще ми дойде на гости и за два дни и ще идем заедно до Берлин. Чудесно ще бъде.

Той кимна на приятеля си.

— Не се безпокой. Не съм много щастлив. Би било лъжа да твърдя такова нещо. Но и много нещастен не съм.

Подадоха си ръце.

— Какво носиш в този пакет? — запита Джони.

Защото Мартин не бе могъл да смести колета с коледните си подаръци в куфара.

— Дрехи за пране — отвърна Мартин.

Това бе същият отговор, който бе дал предишния ден на Матиас. Та можеше ли да каже на Джони, че носеше в къщи собствените си коледни подаръци? Че ги взима със себе си от Кирхберг, вместо да ги намери под елхата в Хермсдорф!

В града той купи за баща си кутия с пури. Двадесет и пет парчета. С ленти през средата и с етикет от Хавана. А от един магазин за трикотаж взе на майка си топли плетени терлици. Защото нейните, от камилската вълна, отдавна бяха вече за хвърляне. Но тя все казваше: „Ще изкарат още десет години“.

Сетне, тежко натоварен, се упъти към тарата.

На гишето каза:

— Един третокласен билет до Хермсдорф.

Чиновникът му подаде билета. Върна му и пари. Мартин грижливо прибра всичко в джоба си. А след това каза:

— Много благодаря, господине!

И погледна сияещ към човека от гишето.

— Защо се радваш толкова? — запита чиновникът.

— Защото иде Коледа — отвърна момчето.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

съдържа голям брой хубави коледни елхи и едно малко борче; портокали, които тежат по два килограма парчето; твърде много сълзи; двукратно извъняване; плач и сълзи в едно и също време; нови цветни моливи и тяхната първа употреба; нощната кутия за писма в Хермсдорф и една падаща звезда.

Бе към 20 часа вечерта срещу големия празник. Метеорологичната служба беше предсказала силни снеговалежи за цяла Средна Европа. И сега небето се бе запретнало да докаже колко добре осведомена беше метеорологичната служба. Действително в цяла Средна Европа валеше сняг!

Валеше следователно и в Хермсдорф. Господин Херман Талер стоеше до прозореца в гостната. В стаята беше тъмно. Защото светлината струва пари. А Талерови трябваше да пестят.

— От години насам не е имало толкова много сняг по Коледа — каза той.

Госпожа Талер седеше на кушетката. Тя само кимна с глава. Пък и мъжът ѝ не очакваше отговор. Говореше само за да не стане прекалено тихо в стаята.

— У Нойманови вече раздават подаръците — каза той. — Охо, а у Милдови тъкмо палят свещите! Имат хубава, голяма елха. Е да, сега той отново печели повече.

Господин Талер гледаше към улицата. Броят на осветените прозорци нарастваше с всяка изминала минута. А снежинките се въртяха във въздуха като пеперуди.

Госпожа Талер се размърда. Старата плюшена кушетка изскърца.

— Какво ли прави той сега? — запита тя. — В онова голямо, зловещо празно училище?

Мъжът ѝ тайно въздъхна.

— Прекалено трагично гледаш на нещата — рече й той. — Първо, там е Йонатан Троц. Нашият Мартин изглежда, че много го обича. А пък нали там е и другият, оня, малкият, дето си е счупил крака. Сигурно сега седят край леглото му и се веселят.

— Ти сам не вярваш на думите си — каза жената. — Не по-зле от мен знаеш, че момчето ни сега съвсем не е весело. Навярно се е свряло в някой тъгъл и ще си изплаче очите.

— Положително няма да го стори — отвърна мъжът й. — Нали обеща, че няма да плаче. А пък момче като него държи на думата си.

Впрочем господин Талер съвсем не бе толкова сигурен в твърдението си, както се мъчеше да изглежда. Но какво ли друго можеше да каже?

— Обещал! Обещал! рече майката на Мартин. — Че нали и аз му обещах. А пък се разревах още докато му пишех писмото.

Господин Талер обърна гръб на прозореца. Блещукащите елхи действуваха на нервите му. Погледна вгъмната стая и каза:

— Хайде, светни дампата!

Жена му се изправи и запали лампата. Очите й бяха зачервени от плач.

На кръглата маса имаше едно съвсем, съвсем малко борче. Беше им го подарила госпожа Ридел, една вдовица, която продаваше коледни дървета на горния пазар. „За вашия Мартин“ — беше казала, тя. И така, сега Талерови имаха истинско коледно дръвче — а момчето им не си беше в къщи!

Господин Талер отиде в кухнята, дълго тършува из нея и най-сетне се върна с малка кутия.

— Ето свещите от миналата година — каза той. — Изгорили сме ги само до половината.

После закрепил дванадесет недогорели свещи по клоните на борчето. В края на краищата дръвчето стана наистина хубаво. Ала това само натъжи още повече родителите на Мартин.

Седнаха един до друг на кушетката. И госпожа Талер за пети път прочете писмото на Мартин. Тук-там спираше и бършеше с ръка очите си. Когато тя свърши да чете, мъжът и извади носната си кърпа и шумно се изсекна.

— Как може съдбата изобщо да допуска подобно нещо! — рече той. — Такова едно момченце, а пък още отсега трябва да разбере

колко е лошо да нямаш пари. Дано само да не укорява родителите си, че са излезли толкова неспособни и са останали бедни!

— Не дрънкай глупости! — каза жена му. — Откъде-накъде изобщо ти хрумва подобна мисъл! Вярно е, че Мартин е още дете. Но той много добре знае, че способност и богатство са две различни неща.

Сетне донесе от своята масичка за шиене картината със синята каляска и шестте коня и внимателно я постави под малкото коледно дърво.

— Нищо не разбирам от изкуство — каза бащата, — но според мен картината е великолепна. Може би един ден той ще стане прочут художник! И тогава наистина ще можем да идем с него в Италия. Или пък да не би това да е Испания?

— Главното е да бъде здрав! — заяви майката.

— Гледай само какви мустаци си е нарисувал под носа!

Родителите печално се усмихнаха.

Майката каза:

— Толкова хубаво ми се струва, дето не ни е нарисувал в някоя лека кола, а в синя колесница с шест коня. Това е много по-поетично.

— А пък тези портокали — каза бащата. — Такъв едър сорт изобщо няма. Та всеки от тях трябва да тежи поне два килограма!

— И как умело само размахва камшика — рече майката.

Сетне пак се умълчаха. Не свалиха очи от картината, наречена „След десет години“, и мислеха за малкия художник. Бащата се изкашля.

— След десет години! Много неща могат да станат дотогава — рече той.

Извади от джоба си кибрит, запали дванадесетте свещи и изгаси лампата. Коледната светлина озари гостната стая на Талерови.

— Ех, мила, вярна душичке! — каза мъжът на жената. — Този път нищо не можем да си подарим. Затова пък толкова повече хубави неща да си пожелаем! — Той я целуна по бузата. — Весела Коледа!

— Весела Коледа! — каза и тя.

После заплака. И плачът ѝ звучеше тъй, сякаш никога нямаше да престане.

Кой знае колко време седяха така на старата плюшена кушетка... Стеариновите свещи се смалваха все повече и повече. В съседното

жилище запяха „Тиха нощ, свята нощ“. А снежинките не спираха да се въртят пред прозореца.

Внезапно се позвъни! Двамата не помръднаха от местата си. Не искаха да позволят никому да смущава скръбта им.

Ала звънът се повтори. Силно и нетърпеливо.

Госпожа Талер стана и бавно отиде в коридора. И срещу Коледа дори не оставяха човека на мира!

Отвори вратата на жилището и в продължение на няколко мига остана като вцепенена. Сетне изписка:

— Мартине!

Викът ѝ отекна пронизително по стълбището.

Мартин ли? Откъде-накъде? Бащата уплашено трепна. Изтича навън, в коридора, и просто не вярваше на очите си!

Коленичила на прага, жена му беше прегърнала здраво с двете си ръце Мартин.

Тогава дори и очите на господин Талер се осмелиха да проронят по една сълза. Той ги избърса скришом, вдигна куфара, захвърлен на пода и каза:

— Но, мое момче как тъй изведнъж се озова тук?

Доста време измина, докато стигнат в гостната стая. Майката и момчето ту се смееха, ту плачеха, а бащата най-малко десет пъти издума на пресекулки:

— Ама че работа!

Сетне се втурна навън. Защото от силно вълнение бяха забравили, разбира се, да затворят вратата.

Най-после тримата се успокоиха дотолкова, че момчето беше в състояние да разкаже защо бе тук, а не в Кирхберг.

— Наистина не се поддадох — каза то. — Всъщност все пак поплаках, но тогава вече всичко се бе оправило. Доктор Бьок, нашият училищен възпитател забелязал, че нещо не е в ред. Да. И тогава ми даде двадесет марки. Долу в парка. При кегелбана. Подари ми ги. И ви изпраща по мен много здраве.

— Благодарим! — казаха в хор родителите.

— И можах дори да купя някои подаръци — заяви Мартин, гордо.

След това даде на баща си пурите с етикета от Хавана. А на майка си поднесе плетените терлици. Родителите се зарадваха

неимоверно много.

— Ами на теб харесаха ли ти нашите подаръци? — запита майка му.

— Още не съм ги погледнал дори — призна Мартин.

И сега вече отвори колета, който му бяха изпратили в Кирхберг. В него намери великолепни неща: нова нощница, която майка му беше ушила сама; два чифта вълнени чорапи; пакет медени курабийки с шоколадена глазура; увлекателна книга за южните морета; блок за рисуване и — което бе най-хубавото — кутия с великолепни цветни моливи.

Мартин бе въодушевен до немай къде и щедро раздаваше целувки.

Казано без преувеличение, това беше празник, по-хубав от който човек едва ли би мргъл да си представи. Наистина свещите по мъничкото борче много скоро изгоряха. Но тогава запалиха лампата. Майка му свари кафе. Баща му си запуши една коледна пура. После ядоха медени курабийки и се чувствуваха по-щастливи от всички живи и мъртви милиардери, взети заедно. Мартин накара майка си да изпробва плетените терлици и тя каза, че никога в живота си не е имала толкова хубави домашни пантофи.

По-късно Мартин седна, извади от джоба си една обикновена пощенска картичка, която бе купил на гарата, и започна да рисува. С новите цветни моливи, разбира се!

Родителите му се спогледаха усмихнати, а сетне надникнаха към него. Той рисуваше един млад човек. Иззад палтото му се подаваха две големи ангелски крила. Този необикновен човек се спущаше от облаците. А под него се виждаше малко момче, от очите на което се ронеха огромни сълзи. Крилатият господин държеше в ръце натъпкан портфейл и го подаваше на момчето.

Мартин се облегна назад, примижа като истински художник, позамисли се малко и сетне нарисува на картичката още някои неща: преди всичко много, много снежинки, а на заден план един влак, върху локрмотива на който имаше коледно дърво, обсипано с играчки. До влака стоеше началникът на гарата и вдигаше ръка, за да даде знак за тръгване. Отдолу момчето написа с красиви печатни букви: „Един коледен ангел на име Бьок“.

На гърба на пощенската картичка родителите на Мартин драснаха няколко реда:

„Многоуважаеми господин докторе — пишеше госпожа Талер. — Нашето момче наистина има право да ви рисува като ангел. Аз не мога да рисувам. Мога да ви изкажа признателността си само с думи. Много, много ви благодаря за живия коледен подарък, който ни изпратихте. Вие сте добър човек. И заслужавате всичките ви ученици да станат добри хора! Пожелава Ви го вечно благодарната
вам

Маргарита Талер“

Бащата недоволно изръмжа:

— Че ти изобщо не си ми оставила място!

И наистина, успя да напише само името си. Накрая Мартин попълни адреса.

Сетне облякоха палтата си и отидоха заедно на гарата. Там пуснаха картичката в нощната пощенска кутия, та Юстуса непременно да я получи още сутринта на първия ден от празниците. И после си тръгнаха обратно към къщи. Момчето вървеше по средата и здраво държеше под ръка родителите си.

Разходката беше великолепна! Небето блестеше като безкраен бижутериен магазин. Не валеше вече сняг. И във всички къщи сияеха елхи.

Мартин спря и посочи към небето.

— Звездната светлина, която виждаме сега — рече той, — е отпреди много, много хилядолетия. Толкова дълго време е необходимо, за да стигнат светлинните лъчи до очите ни. Може би повечето от тия звезди са изгаснали още преди да започне нашето летоброене. Но светлината им продължава да пътува. Тъй те за нас светят още, при все че в действителност, отдавна са вече студени и тъмни.

— Брей! — рече баща му.

Учуди се и майката. А след това продължиха пътя си.

Снегът скърцаше под обувките им. Мартин притискаше здраво към себе си ръцете на своята майка и на своя баща.

Беше щастлив.

Когато стояха вече пред дома си и баща му отключваше външната врата, Мартин погледна още веднъж към небето. И тъкмо в този миг една звезда се откъсна от нощния мрак и безмълвно се плъзна по небосвода, надолу, към хоризонта. Момчето си каза: „Сега човек може да си пожелае нещо“. И докато следеше с очи пътя на падащата звезда, бързо помисли: „Пожелавам на мама и на татко, на Юстуса и на Непушача, на Джони и на Мац, на Ули и на Себастиан да бъдат много, много щастливи през живота си! И на себе си пожелавам същото!“

Вярно, че това желание беше доста дълго. Но все пак имаше изгледи да се изпълни. Защото, докато звездата падаше, Мартин не бе проговорил нито дума.

А известно е, че при такива случаи тоа е най-важното.

ПОСЛЕСЛОВЪТ

съдържа автобуси и трамваи; скръбни спомени за пеперудата Гертруда и телето Едуард; една среща с Джони Троц и неговия капитан; много поздравя за Юстуса и Непушача и края на книгата.

Тъй. Сега вече ви разказах моя коледен роман. Спомняте ли си, че когато започнах да го пиша, седях сред една голяма ливада? На дървена пейчица зад малка маса която непрестанно се клатеше? И че когато ми ставаше прекалено горещо, поглеждах нагоре към Рифелвенде и към заснежените пропасти на Цугшпице? Но времето минава, „сякаш летиме ние“.

Сега, докато пиша послеслова, аз съм отново в Берлин. Разполагам тук с едно малко жилище. В дворното крило, на четвъртия етаж. Майка ми тъкмо ми е дошла на гости — ето защо трябва да се върна за обяд навреме. Днес имаме макарони с шунка. Това е една от любимите ми гозби.

В момента седя пред едно кафене на Курфюрстендам.

Есента е настъпила вече. Духне ли вятърът, по асфалта се посипват жълти и кафяви листа.

Къде ли отлетя оная пъстра пеперуда, наречена Гертруда, която в продължение на пет седмици ме посещаваше почти всеки следобед? Пеперудите не доживяват до старост. Гертруда трябва да е умряла. А беше, толкова мила, любезна пеперуда. Мир на праха ѝ!

И какво ли прави хубавичкото кафяво теленце, което всяка вечер ме взимаше от просторната ливада и ме придружаваше до самия вход на хотела край езерото? Дали е станало вече вол? Или пък са го преработили на телешки шницели? Ах, Едуард ми беше толкова симпатичен! И ако би се задал сега, прекосявайки с тромавата си походка по Курфюрстендам, и би спрял пред моя плетен стол, и би ме погледнал сърдечно, и би ме мушнал с рогцата си — тогава от радост просто бих подел с цяло гърло тиролски песни! И положително бих го

задържал завинаги при себе си. Може би щеше да може да живее на моя балкон. Щях да го храня с морска трева от стари дюшеци. А вечер да ходя с него на разходка в Грюневалд.

Но тук, където седя сега, покрай мен не минават никакви, телета. В най-добрия случай по някоя и друга двукрака орца или пък някой носорог.

А трамваите звънят. Автобусите ръмжат и скърцат покрай мен. Автомобилите пищят, като че са набодени на шиш. Всички бързат. Е, да. Нали съм пак в големия град.

В подножието на Цугшпице ухаеха полските цветя. Тук мирише на автомобилни гуми и бензин. И все пак, независимо от това, дали пред мен се намират елхи или пък фабрични комини, високи сгради или върхове с вечен сняг, ниви или гари за подземната железница, есенни паяжини или телефонни жици, препълнени кина или зеледи планински езера, град или село, аз ги обичам. Защото и едните, и другите заслужават да бъдат обичани от нас. Че какво ли биха правили едните без другите?

Преди да завърша, трябва да ви разкажа още и за срещата, която току-що имах. Сред многото хора, минаващи край мен, видях и един морски офицер от търговския флот. Възстар господин с хубава синя униформа, със златни ширити и звезди. А до него вървеше момче с ученическа фуражка. Изключено бе да се мамя: това бяха Йонатан Троц и капитанът.

— Джони! извиках аз.

Момчето се извърна. Капитанът спря. Приближих се към двамата и се поклоних на капитана.

— Нали ти си Джони Троц от кирхбергската гимназия „Йохан Сигизмунд“? — казах аз на момчето.

— Да — отвърна то!

— Радвам се да се запознаем — рекох. — А вие сигурно сте капитанът, който се грижи за Джони като роден баща, нали? — запитах господина с офицерската униформа.

— Той кимна вежливо и двамата си подадохме ръце.

— Написах за теб и твоите приятели една книга — казах тогава на гимназиста. — По-точно за интересните ви преживелици преди две години по Коледа. Сега ти вече си десетокласник и аз би трябвало всъщност да ти говоря на „вие“. Но не го правя. Пък и ти не би искал.

Спомняш ли си още за времето, когато учениците от реалното училище изгориха вашите тетрадки по диктовка в избата на Егерландови?

— И още как, — рече Джони. — Значи вие описахте тая случка?

Кимнах утвърдително.

— А също и парашутния скок, при който Ули си счупи крака.

— Нима знаете и това? — удиви се Джони.

— Разбира се — рекох. — Това и още много неща. Как сте вие всичките? Продължава ли Матиас да яде все със същата охота?

— Той не яде — каза Джони, — а направо се тъпче! И два пъти седмично взима уроци по бокс в една спортна школа.

— Великолепно! Ами какво прави Себастиан?

— Понастоящем се е заровил в химията. Чете страхотно трудни книги върху електронната теория и кинетичната теория за газовете, и за квантовата теория и тям подобни. Исква да стане учен и да открие какво има в атома.

— Ами какво прави твоят приятел?

— Мартин все още е първенец на класа. И все още побеснява, когато някой извърши несправедливост. А през останалото време рисува. Но вие сигурно знаете и това. Картините му са много хубави. Един професор от Художествената академия му писа, че по-късно трябва непременно да стане художник. А пък баща му пак си намери работа.

— Радвам се от сърце — рекох аз. — Ами Ули?

— Странен човек е Ули — каза Джони. — Той все още си е най-дребничкият в класа. Но е станал съвсем друг. Матиас се намира изцяло под неговия чехъл. А пък и с всички ни е прчти същото. Ули си остана дребничък, но в него се крие някаква сила, на която никой не може да устои. Всъщност самият Ули съвсем не го иска. Но погледне ли някого, свършено е.

— Той успя да надвие себе си тогава — каза замислено капитанът. — А сполучи ли човек в това, всичко останало е дреболия.

— Тъй трябва да е.

Обърнах се отново към Джони.

— А ти сигурно пишеш, както и преди?

Капитанът се усмихна:

— Да, пише приказки и драми, и стихове. Може би ще позволите да ви изпрати някога нещо, за да го прегледате. Бихте ли сторил това?

— В кърпа е вързано! — рекох. — Но аз мога да се произнеса само за написаното, не и за таланта. Мога да проверя само дали можеш да пишеш, но не и дали някога ще станеш писател. Това се решава по-късно.

— Ще чакам — заяви Джони тихо.

„Славно момче“ — помислих си аз. Сетне казах:

— А като се върнеш в Кирхберг, поздрави преди всичко Юстуса и Непушача!

— Но нима познавате и тях? — смаян запита Йонатан Троц. — А от кого, моля, да им предам тия поздрави?

— От берлинския им приятел — рекох аз. — Те ще се сетят! Поздрави и момчетата.

— На драго сърце. Ще предам поздравите ви. А пък вие ще ни изпратите книгата, когато се отпечата, нали?

— Ще я изпратя на доктор Бьок — рекох аз. — И ако той намери за правилно, нека ви я даде. Освен на него ще пратя още един екземпляр само за Мартин Талер.

После си стиснахме ръце за сбогом. Капитанът и осиновеното от него момче отминаха. Джони се извърна още веднъж и ми махна с ръка.

Сега обаче трябва бързо да взема автобус № 1 и да се понеса с него към къщи. Иначе макароните ще изстинат.

Майка ми положително немалко ще се изненада, като ѝ кажа, че съм срещнал Джони Троц и неговия капитан!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.